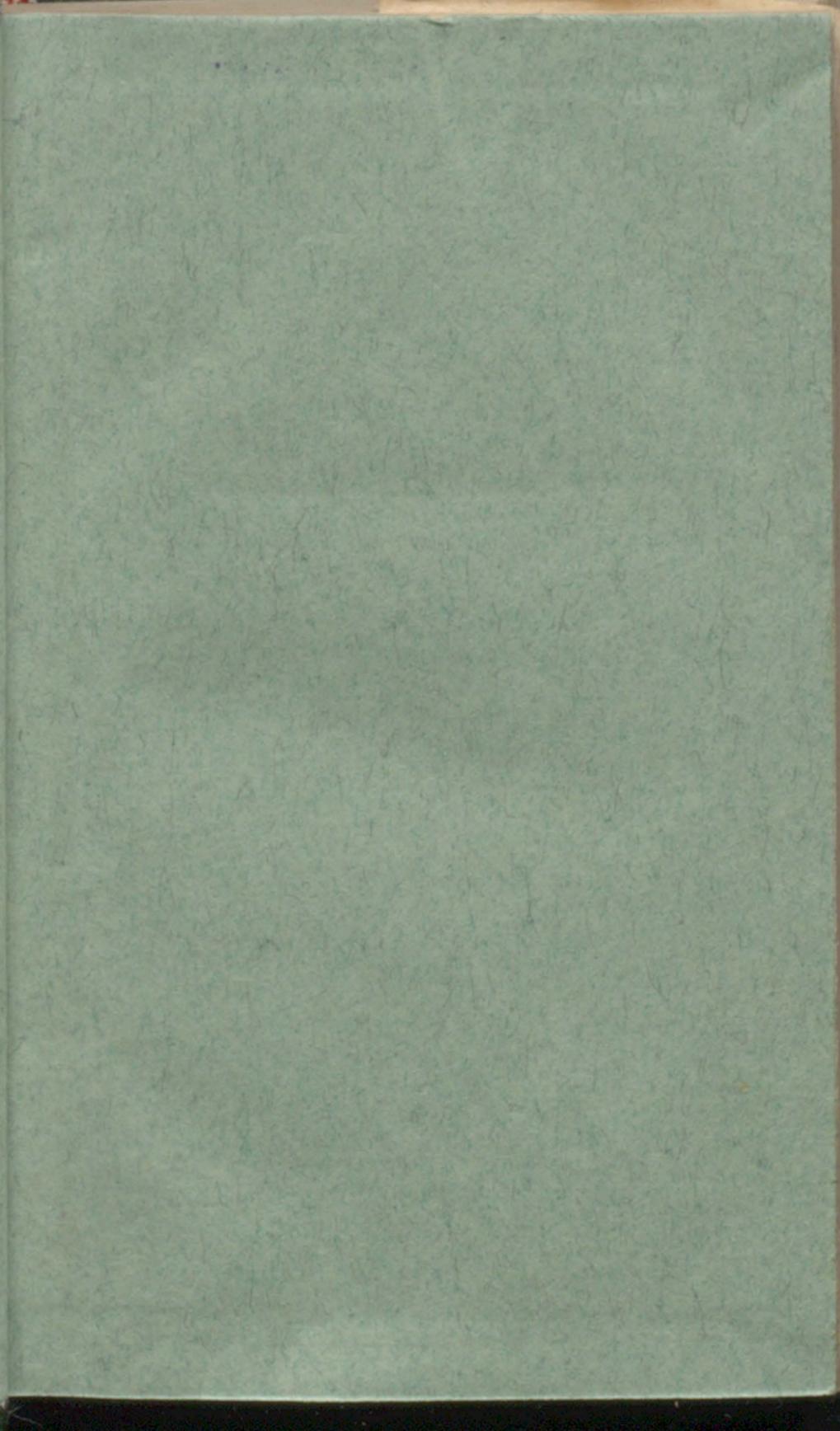
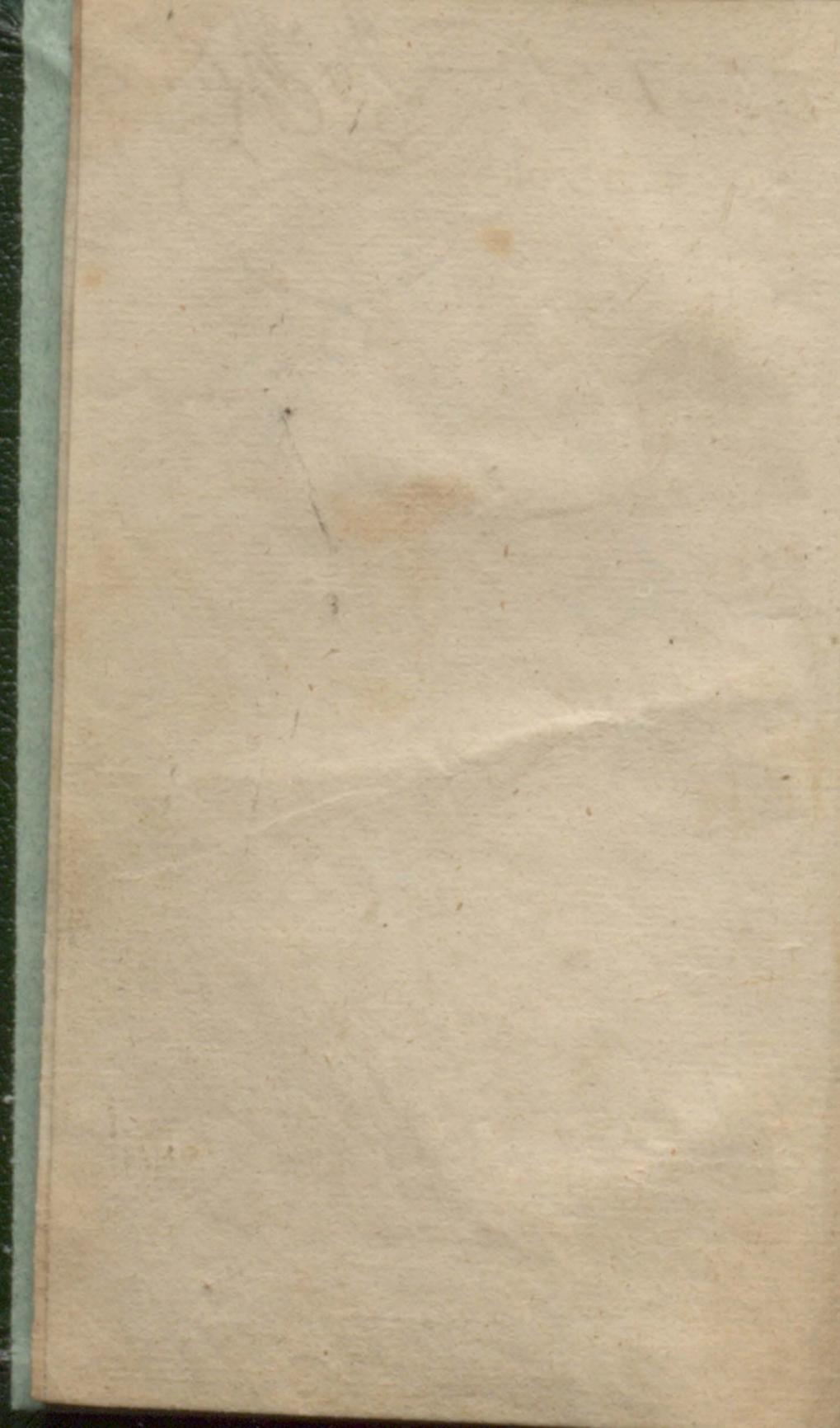

~~TX~~ Universitetsbiblioteket i Bergen

~~XXV~~
Den Kunst at blive en god Pige, Hustru,
Moder og Huusmoder.

H a a n d b o g
for
vorne Døtre, Hustruer og Mødre,
skrevet af
Johan Ludvig Ewald.

Overfært
ved
R. L. Rahbek,
Professor.

Første Bind.

Roskilde, 1805.

Trykt paa Frederik Brummers Forlag,
hos Directeur Johan Frederik Schultz,
Kongelig og Universitets Bogtrykker,

154567

Datteren,

Hustruen,

Moderen

og

Huusmoderen,

Fru Oberpræsidentinde

Sophie Urne,

fød

Gyldencrone,

af den ærbdigste Hviagtelse

helliget.

Ce, que nous avons dit, elle le fait.

J. J. Rousseau.

Forelæsninger
over
qvindelig Bestemmelse
og
qvindeligt Kald.

Første Forelæsning.

Det Heles Maal og Kand.

Til Dem, Menneskehedens finere, skønnere, og
derfor sogte, smiggrede, elskede, men dog fra man-
gen vigtig Tide forsomte, tilbagesatte Halvdeel,
havendes disse Forelæsninger, for i det mindste at
afte den gode Willie, at opfyldte noget af det, vort
Kun er Dere's skyldigt. Jeg tænker mig en Kreds
af gode, ikke udannede, ikke ved nogen Romanlæ-
serie, Forlystelsesmanie, Folerie, eller Fritænkerie,

misdannede Piger, der modnes deres Kald imøde, maaskee nærmere eller færnere, ses deres Bestemmelse for sig, og gierne værdigen vilde modnes Kaldet imøde, gierne opfyldt Bestemmelsen. De veed Mangt, og aner Mangt af dette Kald; men ønskede gierne endnu noiere og bestemmere at vide, hvad Deres tilkommende Medvandrer giennem Livet, som Mage, Fader og Huusbond venter, og kan vente af Dem. Jeg tænker mig Andre iblandt Dem, der endnu en Tidlang leve som Piger, nyde i Uskyld deres Ungdomsliv, plukke hver liden Blomst paa deres Bei, men derhos ikke vil glemme, at forberede sig til deres tilkommende Bestemmelse. Gierne vilde de lære Alt, hvad til denne Bestemmelse er dem nyttigt, gierne øve sig i alle de Dyber, Kvinden, Hustruen, Moderen har fornemmelig behov. Endnu en anden varmere, nærmere Interesse tør jeg jo vel ane hos mangen af dem? De elsker, og elskes. At giøre Deres Hiertes Elskede lykkelig, og være lykkelig med ham, det ligger Dem i Ordets egenligste Betydning paa Hjerte. Hvor skulde det ikke? — Men De seer Dem om, at Mangen af Deres Kion blev elsket, og bliver det ikke mere, dronnte sig høi Lykke i Forbindelse med sin Elskede, og saae snart, at det var kun en Drøm. De seer, at det hele Moderkald, hvorom Mangen talte med saa skion

Enthusiasmus, er dem en trykkende Byrde; at Mangen af deres Medsøstre blev Huusfrue, men ikke mere er Hustrue og Moder. Alt dette viser Dem, at man endda dersor ikke gisr endnu sit Hierstes Elskede lykkelig, om man og, som Pige, har den bedste Villie dertil; at man ikke blot maa vinde, men endog vogte en Mages Kærlighed; kort sagt! at man dersor endda ikke vedholdende opfylder sit Kald, fordi man i hver varm sværmerisk Time foretog sig, ganske at leve for det. Og alt dette formindser jo vel ikke deres Opmærksomhed for disse Forelæsninger?

Neppe tilgivelsigt synes det mig desuden, at Deres Kion vel fra mange Sider dannes, bibringes mange uundværlige og undværlige Kundskaber, men saa seldent giros kændt med sin egenlige Bestemmelse, og forberedes til sit egenlige Kald.

Ynglinge lader man lære hos Mestere i deres Konst, besøge Gymnasier, gaae paa Universiteter, vel endog paa Reiser, paa det de kan samle dem de Kundskaber, eller erhverve dem de Færdigheder, de have behov til deres tilkommende Kald. Ikke nok, at man giver dem almindelig Menneskedannelse; man forbereder dem til deres egenlige Kald. Saaledes gisr man ikke ved Dem, der skal blive vilse, troe omhyggejige Hustruer, viise, sparsojne Huuss-

modre. Statens, et Embeds, en Byes, en Meningheds Vel, kan beroe paa en Mand, men Husets, Familiens, selv Mandens Vel beroer altid største delen paa Dem. Og i dette Kald lader man Dem træde ind, uden at sige Dem et Ord, uden at give Dem den ringeste Anvisning, uden at øve Dem i nojen eneste Ting, der udfordres til dette Kald. De skal være Mesterinder, uden at De nogensinde var Discipelinder. Denne Ubillighed begaaer man virkelig Kun mod Dem.

Bel kan De lære meget af Deres Modre; disse Erfarne kunne meddele Dem deres Erfaringer; disse gode Hustruer, Modre, Huusmødre, kunne saa let og sikkert vise Dem den Bei, hvorpaa de selv blevet; disses stille forbillede kan lidt efter lidt vænne Dem til samme Aand, uden Lære og Ord i egenlig Vetydning. Og held Dem, blev Dem en saadan Moder til Deel! Lad De da disse Forelæsninger ligge ulest, last De alle Bøger om disse Gjenstande bort, og huld Dem til disse Mødres prøvede Lærdomme og virksomme Exempel. Men naar nu ikke alle Modre ere saa, eller kun fra visse Sider ere saa, som de skulde være? Maas De, vorne Døttre, selv alt sole, at man anderledes maa behandle sin Mage, eller sine Børn, menneskeligere eller alvorligere omgaes med sine Tyende, indrette

sin Huusholdning anderledes, end Deres Modre
gjør! Maar De ikke kan dølge Dem, at Deres
Fader ved Moderens Brode ikke er lykkelig, at De-
res Sødskende ikke ere vel opdragne, at i Huset
for meget gaaer til, eller for meget gives til urette
Tid; hvilken Tilsflugt bliver Dem da tilbage? Dog!
De kan have en god Moder, og for en stor Deel af
Deres egenlige Kald dog intet lære af hende. En
god Huusholderke gjør hun maaskee af Dem; Or-
den, Neenlighed, Sagtmadighed og Farvelighed
over hun Dem i Almindelighed i; men hvorledes
man bevarer sin Mandes Kærlighed; hvorledes man
gjør ham Livet godt, hans Hus til det behageligste
Opholdsted, og en eensom Time med hans Hustrue
til Livets bedste Nydelse; dette dølger hun Dem vel,
af en vis ildeforskaet Blusærdighed, af den For-
dom, at sligt ikke stikker sig for en Pige, kort sagt,
af en Slags nedarvet Fruentimmenpedanteri, gan-
ske. Ligesaalidet siger hun Dem, hvorledes man
maa vække og boje Børns Tilsigtsligheder, forekom-
me deres Usikke, øve deres Venner, hvorledes man
maa opdrage. Hun holder det maaskee i sin Er-
lighed for Uret, under sit Upsynt at give Dem Leis-
lighed til at øre Dem paa Deres mindre Sødsken-
de, fordi De jo — også er et Barn, og — kun

Søster til Deres mindre Sødskende. * Og saaledes bliver De, selv hos en god Moder, udannet fra den vigtigste Side, og uersaren for Deres tilkommende Kald. Endnu mere! — og hvad man neppe vilde troe, hvis man ikke alt for øste havde seet det. Deres Mødre kan være de aandsfuldeste, meest udmærkede Damer i Deres Kreds, og just derfor blive Dem skadelige for Deres tilkommende Beslemmelse. Just de aandsfuldeste Mødre trykke deres Døttre, uden at ville og vidt det; og hvor er frit Spillerum, Ærnernes uhæmmede Øvelse, naar man føler sig trykket? Datteren kan i Nærheden af saadan en Moder ikke komme til nogen Existents, ikke vase nogen Caracter; og derfor kommer hun til ingen Caracter. Uvilkaarlig drages Datteren med af Moderen i hendes Virkekreds, og saasnart Planeten staaer stille, staaer ogsaa Drabanten. Datteren bliver Moderens Skygge, og Skyggen existerer ikke mere uden dette fuldbelyste Legeme, hvorved den blev til. De har ikke lært at være Hustrue og Moder —

* Den Pestalozziske Undervisningemaade har blandt andet ogsaa det Fortrin, at ældre Sødkende, om de saa kun er lidt ældre, kan undervise de yngre, og det ligesaa hensigtspassende, maaske endnu mere, end som en velhelt Lærer er i stand til.

neppe lært, at være Ungmøe for Dem selv, fordi
Deres Moder var Alt.

Det er eet af mine Formaal ved disse Forelæs-
ninger, at De engang skal handle moderligere mod
Deres Dottre.

Og et andet Formaal ligger ikke langt borte.
Det kommer saa meget an paa, at hans Kald er et
Menneske vigtigt; at han sætter det i Forbindelse
med sit Hoveds meest ophsiede og ophsiende Ideer,
at Hiertes meest helligede og helligende Halelsor.
Anseer han det i sit jordiske Levnets Gang, som
en Bisag, er det ham blot et Middel, som han
bruger til at finde sit Underhold, som det er saa
mange Mennesker, og maas være Haandværks-
manden, Kisbmanden, og saamangen blot me-
chanisk Kunstner, og overalt enhver Mand i et
mechanisk Embede; saa foster han vanskelig al den
Skarpsind og Wiisdom derpaa, opfylder det ikke
med den Alvor og Kierlighed, og lever ikke i det
med hele sin Menneskehed, som han i et højere Kald
vilde gisre. Han kan det alt mindre, jo mere hans
Aand hæver sig over hans Stands sædvanlige.
Zekker kunde umulig være blot Banquler, ogsaa da
han ikke var videre; og iust, fordi han var Zekker.
En Pyntmagerinde med Aand og Hierte kan umulig
med den Aand og det Hierte leve ganske for sit Kald;

det sylder dem ikke. Og en talentfuld Præst vil sikkert ikke anvende alle sine Talenter paa at blive en god Prædikant, en Hyrde og Søglessørger for sin Menighed, naar han ikke er giennemtrængt af sin Stands Vigtighed. Men først først et Menneske ret dybt Storheden og Vigtigheden af sit Kald; er han ret fast overtydet, ret giennemtrængt af den Følelse, at han arbeider for Menneskeheden's Vel, og for den bedre Deel af Menneskeheden, for dens sande, store, vidtudsigtende Bestemmelse, at han arbeider som Guds Willede, Repræsentant, Medhjælp: da giber han sig ret an. Hans hele Aand, hans hele Hjerte er ved hans Kald. Hver Handling deraf har han indblandet noget af sin Samvittighedsfylde, sin Kierlighed, sin Religiositet, og dermed ophøjet, forædlet, helliget den. Han forretter enhver, selv den ringeste Syssel, saa godt han kan. Virkelig hører det dersor til de sielden erkendte, og dog unægtelige Fortrin hos mange Stænder, at man deri kan eksistere med sit hele Væsen, med sin Aands og sit Hjertes bedste Kræfter, og danne sig for et bedre Liv, i det man virker for dette. Mennesket betragter fra sin sande højere Bestemmesses Side, hvilket Fortrin har da den ulærde Skolelærers, Landsbypræstens, Embedsmandens, Hustruens, Møderens, Barnepigens Stand, for Juvelerens, Uhr-

magerens, Bæsterpigens, Pyntmagerindens — den
ringe Haandværkers, og Stuepigens Stand? —
Allerede i denne for Menneskeopdragelse saa vigtige
Standpunkt ligger en providentiel Prædestination,
(Forsynets Forudbestemmelse) som den ene skal
erkende med Tak, og den anden ikke misunde; men
som af slette Grunde saa seldes erkendes med Tak,
og af ligesaa slette, seldes misundes. Af denne
Aarsag vilde jeg giøre Dem Deres tilkommende Kald
ret vigtigt og helligt, da jeg sikkert veed, at De da
langt samvittighedsfuldere og ivrigere vil opfylde alle
dets Syster. Har De kun eengang den faste Villie,
at anvende hele Deres Skarpsindighed, Elstelighed,
blidt indtagende og umørket omdrejende Væsen,
Deres quindelige Naturs store Talenter derpaa: da
behøves der lidet Negler og Maad. Deres fine Fø-
lelse vil i enkelte Tilfælde bedre sige Dem, hvad
De skal giøre, og hvorledes De skal giøre det,
end nogen almindelig Regel kan foreskrive det.

Jeg gik en Tid lang med den Tanke, dette
Maad maatte egenlig gives af et Fruentimmer;
Fruentimmeret vilde af sit quindelige Sind udvikle
Mangt bøye for quindelige Sivile, bedre træffe
mange egendommeligquindelige Hølelser, og af egen
Erfaring kunne tale over meget, som Manden kun
af Speculation, og som Tilskuer, kan tale om.

Deri er vist nok noget Sandt. Men derimod kan Manden ogsaa sige, hvorledes Alting virker paa ham, hvorved Kvinden bliver ham elskværdig, og hvorved hun bliver ham modbydelig, hvad der kan stemme ham til at give efter, og hvad der i Følge hans Natur maa opøre ham. Er han ørlig og aabenhertig, kan han bedst angive Kvinden de Midler, hvorved man indtager Mandshierter for sig, hvorledes man bevarer sig vor Hviagtelse og vor Kierlighed, og hvorved et Fruentimmer taber dem. Man tænke ikke, det veed saa Fruentimmerne desuden. Mange vide det vist nok, og ere Virtuosinder i denne Kunst, men den store Hob selv af aandsfulde dannede Fruentimmer, veed det ikke.

Ga, de vide at opslamme Hierter, men sielben at holde Maade med denne Gld og lede den, saa den kan holde sig, og udbrede en blid Varme over det hele Liv. De vide ofte at vække Begierligheder, men ikke saa ofte at erhverve Hviagtelse. De vide maastee endda at erhverve sig Hviagtelse, men ikke at bevare den. De forsøge Dem paa en Tidlang at være en Mands Elskede, men ikke saa godt at være hans Veninde. Tit anvende de Kunst, hvor Manden ikke vil have andet end Natur, og langt borte aner hver Unaturlighed. Ofte ere de knibbe, hvor de barnlig stulde hengive sig; og ofte hengive

de sig, hvor de med blid Magt skulde holde tilbage. Det meest skarpseende Fruentimmer kan det m̄sde, at hun oprører en Mand, i det hun ret søger at lønkebinde ham, og man seer ved hundrede Leiligheder, at meget faa iblandt dem nære vide, hvad Virkning deres Bæsen og Adfærd frembringer paa Mandkønnet. Det er i sig selv meget naturligt; Tilstueren i Skuespillet veed altid bedre, hvorledes Alt virker, end Skuespilleren selv, naar han ikke meget længe og ofte var opmærksom Tilstuer. Jeg tænker altsaa, Forelæsningerne have et vist Fortrin, naar de skrives af en Mand. Er han barnlig nok til at nytte quindelige Anmærkninger, sætte sig ind i eiendommeligquindelige Tolelser, og fige ædle Fruentimmer noget efter, om det end ikke er ham for sig selv ganske indlysende; saa vil, tænker jeg, hvad han skriver, i det mindste ikke tâbe ved, at han er en Mand.

Jeg vil lægge Wind paa denne Nabenhertighed, Grimodighed og Barnlighed, og med Broderlighed hengive, hvad jeg veed af mig selv, eller har erfaret af Andre.

Aldrig skal jeg tâbe den Forskiel af Dine, som Naturen selv har tegnet i Dannelsen af Kvindeskønnet og vort. Den vil være Punctet, hvorfra jeg gaaer ud; og en Kvindes høie Kald, som selv

stændigt menneskeligt Væsen, som Hustrue, Mor, Hustrue, den Punct, jeg fører til. Mellem to fast bestemte Punkter drager jo Linien sig let.

Jeg skal lægge Bind paa at drage Linien ganske. Det er fra mange Sider nyttigt, at fremstille et Ideal, hvorledes Konen, Magen, Moderen skulde være. Hensynet paa dette Ideal opflamme Dem til det Gode, Ædle, Store. De vaagner derved af Middelmaadighedens lade Slummer, hvori man saa let ved Hverdagskvinder og Hverdagsmennesker indhylles. Men hvo der blot fremstiller Dem et Ideal, har endnu kun givet Dem lidet. Hvorledes naer man dette Ideal? det bliver det store ubesvarte Spørgsmaal. Jeg vil stræbe at besvare det, og det vil jeg sikkert kunde, naar jeg gaaer ud fra Kvindens oprindelige eiendommelige Natur, fra de Anlæg og Talenter, de alt have, ved det, de ingen Mænd ere.

Skion Harmonie mellem Forstand og Hjerte, ingen af dem alt for overvægtig, ingen tilsidesat; Harmonie, som mellem Lys og Varme er Harmonie i den blidere Maarstraale, derpaa erkender man Deres Caracter; og det være, saavidt jeg er i stand her til, disse Forelæsningers.

Blid Alvor og stille Værdighed! — saaledes tænker jeg mig Ansigt og Stemning hos dem, der

læse, og gierne vil læse dem. Jeg vil stræbe, det ogsaa skal blive disses Caracter; deres Klædebon simpel, men ikke uden Smag — reenlig uden Vynt, Reenlighed i Vyntens Sted — det hele tiltrækende især ved Uttrykket af Velvillie, den blidere deelstaginge Menneskehed; saaledes seer man de bedre imellem Dem. Mactte det og være det Indtryk, disse Forelæsninger efterlade! I det mindste er det mit Ønske.

Anden Forelæsning.

Forskiel mellem Mand- og Kvindeskønnet,
og hvorpaa den virker.

Den forskiel, Naturen selv i Dannessen af Mand- og Kvindeskønnet har tegnet, skulde, vil De erindre, være den Punet, hvorfra vi gik ud; og det er den med Rette. Hellig er Naturens Stemme; dens Vink ere Love, som vi ikke uden Skade kunne overtræde. Hvo ikke søger at blive, hvad Naturen har bestemt ham til, forkobles i sin Verxt, og hvo der søger at bli xe noget Andet, bliver et Misfoster, som man ikke kan see paa uden Modbydelighed, og som ikke er noget af alt det, det sammensattes af.

En truende, ræsende, voldsojn Kvinde, og en feig, afmægtig, hensmægtende Mand, ere begge utaalelige, ubrugelige Skabninger, fordi hver af dem vil være noget, den ikke skal, og ikke er, hvad den kan være. Hvilken Mand, der foder sig Mand, kan udholde det i Nærheden af en Kvinde, der

hænger Verdom, Kantist eller Fichtist Philosophie, vel endog Scepticismus (Evivlerie) ud til Skildt, som hun dog plapper Ordene af bagefter Andre, som hun Intet veed, Intet skal vide, og sielden kan vide noget sammenhængende Grundigt af. "Wil I stedse være gode, elskede," siger Rousseau, "saa følger bestandig Naturens Vink. Alt, hvad der betegner Kvindeskønnet, maa øres, som en Indretning af den."

Kvinden maa vide, at hun er Kvinde, og hvad Kvinde er, som Mennesket maa vide, hvad Anlæg han har, og hvortil disse Anlæg blevne ham givne. Hvo ikke veed det, er uoplyst i den vigtigste Punct, Mennesket behøver Oplysning i.

Og nu tillade De mig, at jeg gør Dem opmærksomme paa Deres Legemsbygning, paa dens charakteristiske Forskiellighed fra den mandlige.

See paa det Hele af Deres Legeme. Beensbygningen, Musclene, hele Legemsdannelsen er svagere, end hos Manden. Han, der stedse vidste, hvad han gjorde, og hvorfor han gjorde det, havde han vel fåbt Dem saaledes, naar De var bestemt til at træ, erodse, modsætte Dem med Magt, gien-nemdrive med Magt, hvad Deres Hoved vil? Denne spæde Haand skulde tage fat med Magt, holde fast, rive til sig, hvad ikke vil til den? Den-

ne svagere Arm skalde måale sig med den stærke, kantede, muskelige Mandssarm? Dette fine krodrige Bryst skalde være ståbt til Modstand, denne saa let saarlige Hærm til Modsetning? See Dem rundt om i Skabningen, om nogen Ting, der skal være stærk, udmærke sig ved Styrke, bærer Svagheds Kendetegn paa sig? Glenten har intet Mæb som Duens, og Tigren ingen Tænder som Lammets, just fordi Lammet skal være Lam, og Tigren Tiger.

Alt paa det qvindelige Legem er blædere, flappere, mere eftergivende, intet saa stramt, ubøjeligt, sridigt, som hos Manden. Dersor føler det qvindelige Legeme Smerten ikke saa heftig, som Mandens, hver Muskel giver efter, viger ud, trykker sig sammen. Et Vink, at Kvinden mere er ståbt til stille Liden, at hendes store Kraft ligger i den Kraft at side, at hun kan taale mere end Manden, og ved at vige, give efter, trække sig sammen i sig selv, indslutte sig i sig selv, skal hindre sine Lidelser.

Den qvindelige Panbe er almindelig glattere, rundere, lysere. Sielden noget af det kantede, af de fremstaaende Dienbeen, af det skarpe Pandebreen, der gior Overgangen til Næsen. Derimod er det qvindelige Pie lysere, bevægeligere, skarpere... jeg sagde gierne — mere seende, i det mindste hurs-

tigseende, udenfor sig seende, end det mandslige. Næsen er for det meste finere og mere afkaarne; Munden spædere, bevægeligere, mere svævende, mere i Harmonie med hele Ansigtets Diebliks Udtryk, end hos Manden. Til egenlig Tænkerinde, er altsaa Kvinden ikke bestemt. Hun skal sine, aue, føle, ikke forsté, gruble, kløve Begreber. Hun modtager Sandhed ikke ved Slutninger, er sig i det mindste ingen Slutning derved bevidst. Det Hele virker med Lynsnarhed paa hende, og gør dette eller haint bestemte Indtryk, som ikke dersor er mindre rigtigt, fordi hun ikke er i stand til at oplose sig dets Oprindelse ved Slutninger. Indtrykkets Bes- stemthed og Styrke er hende Vorgen for dets Rig- tighed, mere end nogensinde en Række af Slutnin- ger kunde være. Hendes Følesse har en vis Tale, et vist Fornuftmaal, ligesom man har et godt Dies- maal, hvorved hun bedrages mindre, end ved Slut- ninger, hvis Rigtighed hun sielden kan bedømme. Kun det har hun at agte paa, om hun er rolig, og om ikke en hoi Grad Sympathie eller Antipathie blander sig i Indtrykket. I dette Tilfælde veed hun ikke, hvorledes en Gienstand virker overhoved, men kun hvorledes den virker paa hende.

Hvad Kant siger om Mennesket overhoved, at dets dunkle Forestillingers Mark er umaaletsig, de

klare derimod kun indeholde faa Punkter, at paa vort Gemyts store Kort kun faa Punkter ere illuminerede, det gielder især om Deres Kion. Men at ogsaa disse dunkle Forestillinger kunne være meget rigtige, og ere rigtige, naar Følelsen endnu er reen, og Sindet roligt; at de tit blot ere dunkle, fordi de ere for mangesidede, for stærke, fordi de ikke blot beroer Menneskets Forstand, men alle hans Kræfter, og derved blive til levende Indtryk: det veed enhver, der ikke har studeret Mennesket af Boger, men i Mennesker. Overalt beroer Sandhedens Erkiendelse ogsaa paa Villien, ikke blot paa Forstanden. Er blot Villien reen, Sindet henvendet paa det Gode, vil Forstanden let fatte det Sande. Det vil i Gemyttets rene Speil fremstille sig ham som Sandt, og han vil troe denne Fremstilling, som Mennesket til Slutning altid maa giøre, naar han ikke evig vil gruble, tvivle fort, men komme til Vished. Dette gielder især om Fruentimmer. De maa fornemmelig erkende ved deres rene Sind; deres Hjerte maa lede dem til Sandhed.

Vil altsaa Kvinden blive en egerlig Tænkerinde, en Philosoph, en speculativ Politikerinde: saa forsommer hun sine Ejendomineligheder, hvori hun kan blive Mesterinde, og griber efter andre, hvori hun dog kun vil blive middelmaadig. Et mu-

fikalſe Genie, der lægger ſig efter Maleri! en Dige-
teraand, der kaster ſig i Mechaniken.

Derhos behager hun ikke Manden, ſom hun
dog er beſtemt at behage. Hvad der ſkal behage
ham, hvad han ſkal elſkē, maa være noget andet
end han; hver maa have, hvad det Andet ikke har,
paa det den kan modtage noget af Denne, thi fun af
at give og modtage opkommer Kierlighed. Over et
Fruentimmer ſig i a: blive Tænkerinde, og forſom-
mer ſin qvindelige Takt, ſaa har hun juſt, hvad
Manden har, og hun fattes netop, hvad ham fat-
tes. Han er og lever med ſig ſelv, ſom han lever
med hende: og De veed, det tiltrækker juſt ikke.

Troe De derfor ikke Mændene, naar de ſige
Dem Smiggrerier for Deres Lærdom, Deres Kiend-
ſkab til den nyeste Philosophie, Deres Tænkraft.
Det er Smiggrerier, og intet videre. Det ſiger en
faderlig Ven Dem. Ja! vi vil gierne omgaaes
med Fruentimmer, hvis Sand er qvindelig dannet,
der have Sands for det virkelig Skionne og Ædle
af hvert Slags; men vi ſkioſte for Alting ikke om
nogen Philosophinde, nogen lerd Dame, nogen
Recensentinde. Er Manden virkelig en Lerd, en
Philosoph, en Tænker, ſoler han den meeft dræ-
bende Keedsomhed, naar han ſkal underholde ſig,
om almindelig betiendte, for ſlange ſiden afgjorte

eller forkastede Sætninger med et Fruentimmer, der fordrer anspændt Opmærksomhed, om hun endog siger de meest hverdags Ting. Han er tilmode, som en Statsmand, der falder imellem politiske Kandestobere, som vise ham, hvorledes Tydskland skulle have været sig mod Frankrig, eller hvorledes Østerrig og Engeland skulle giøre de forenede Magters Vælde ustådelig for dem. At berede sig et saadant stadigt Huusfors ved Forbindelse med et saadant Fruentimmer, vil vist ikke falde ham ind, saa længe han endnu har sin sunde Forstand. Og er han ingen Tænker, Lærd, Philosoph, har han kanstee ogsaa blot saadan Overfladekundskab, som hun; vil hun med sin qvindelige Skarpsind snart mærke det, og ved sin Forsængelighed ligesaasnart lade det mærke. Hun vil trykke Manden, vil fornærme hans Stolthed; og hvad der trykker eller fornærmer os, elste vi ikke.

Vil hun vise sig som Lærd eller Tænkerinde, saa giver hun sig Anseende af, som hun vil være Mandens Medbeilerinde; og en Medbeilerinde elsker man ikke, man foragter, eller hader hende. Men hvad skal et Fruentimmer, der ved sin egen Brøde ikke elses? Hun virker ikke, som en Qvinde er bestemt at virke, nyder ikke, som en Qvinde er bestemt at nyde. Hun er et unyttigt Lem i det

menneskelige Samfund; et Øie, der ikke kan see, et Øre, der ikke kan høre! og det er ingen ringe Ting, naar en Kvinde gaaer ud paa, at være noget, hun ikke kan eller skal. En forsætlig Afsvigelse fra Naturen, naar den med Stadighed vedligeholdes, fører meget langt fra Malet, som falske Sigte fører fra Malet, just fordi Skuddet gaaer lige. Ingensleds virker en Fortrækning værre, end paa et fiindannet Ansigt, og hos intet Menneske virker Unaturlighed værre, end hos den fiindannede Kvinde.

End eengang: tænk De ikke kansee, at det er mandig Stolthed, der taler af mig. Saaledes tænke, mere eller mindre, alle Mænd, der kende dem selv, og der ere over den entusiastiske Letfængenheds Aar. Vist vil mange sige Dem noget Rigtigt for om Deres Aand, Deres Kundskaber, naar de mørke, at De heller høre det, end en Lovtale over Deres smukke Haand, Deres fortryllende Øine, Gratien i Deres Gang; men bag Deres Ryg spotte, bagvæsse, ellers sukke de over Philosophinden, den lærde Dame. Jeg siger Dem Sandhed reent ud i Ansigtet. Mener jeg Dem det derfor ikke vel?

Jeg vilde ikke sige med Lessing: Naturen vilde giøre et Mesterstykke; men tog Leret for fint. Saaledes blev Kvinden. — Nei! Naturen vilde danne en Kvinde, derfor tog den Leret saa fint.

Kun saaledes funde dens Værk blive, hvad det skulde.

Endnu mindre Sandhed er det i Abbé Galianis Paastand, at alle qvindelige Egenskaber lade sig forklare af hele Kvinnets Sygelighed. Derfor har det vel Mod til at bære Farer, men ikke Kraft til at holde ud i Moisommeligheder. Just tvertimod! naar Qvinden bører tilbage for Farer, bører hun i Begyndelsen tilbage. Hun bører Besværligheder langt længere og fastere, end Manden, naar hendes Lidenskaber ere fuldkommen spændte. Epponina, fortæller Plutarch, pleiede sin Mand adskillige Aar i en Huse, fødde ham Born, og pleiede ogsaa bisse. Da hun blev opdaget, og bragt for Vespasian, sagde hun til ham: Jeg levede langt lykkeligere i min Huse, end du paa din Throne. Det, mener jeg, var Mod, og Kraft til at udholde, samlet. Naar man seer, hvad mangen Kone gaaer igennem med sin Mand, mangen Moder med sine Born, hvor længe, hvor vedholdende, hvor stille: — maa man studse over dem. Kan Sygelighed giøre det, maatte man ønske sig selv syelig; og denne Tilstand var den menneskelige Naturs høieste Værdighed.

Qvinden har et bevægeligere Nervesystem; altsaa en høiere Grad af Irritabilitet, hurtigere Re-

ceptivitet for Lidenskaber af ethvert Slags. Dette Nervesystem er hos Fruentimmer Anlægget til deres Forædling og deres Forsørelse; Kilden til deres Nydelse og deres frygteligste Lidelser; Aarsagen, hvorfor man tit maa elskke dem, som man ikke kan elskke nogen Mand, men ogsaa maa foragte, afsky dem, som man neppe afskyer nogen Mand. Slovet maa den ikke blive, denne Irritabilitet; man tilintetgiorde derved Deres største Unde; De tabte netop det, vi hos Dem behøve og elskke, hvad vi flettes, hvorved De mest kan nytte os, hurtigst og dybest virke paa os; hvorved De ere — Fruentimmer. Den hvorledes De tilbageholde denne Deres Nervers Bevægelsighed, eller lade den virke, lede og regiere den, derpaa beroer Deres Rolighed, Deres Lykke, og al Agtelse og Kierlighed, der nogensinde kan blive Dem til Deel. Intet gør ulykkeligere, og oprører mere, end en Kvinde, der overlader sig til hvert Indtryk, hendes Nerver nogensteds faae. Man viger bort af hendes Kreds, som af en trykfende Tordenluft, hvori man ikke kan aande, og ikke gider leve. Intet er skinnere og mere tiltrækende, end et Fruentimmer, der bestrider og overvinder sin Irritabilitet, fordi hun vil overvinde den, og anseer det for Ret, at overvinde den. Maanestraalen af denne Bevidsthed, der vælder af hendes

Dine, quæger vor Siel, og ansporer os, ogsaa at kæmpe, og seire over os selv.

Godt og veldædigt, sikkerlig til Kierligheds høie Formaal gaves Dem dette bevægelige Nervesystem: De bliver derved den finere, menneskeligere, kierlighedsfuldere, altsaa naturlig den bedre Deel af Menneskeslægten. I det mindste kan De blive derved. De er lettere at sætte i Bevægelse for Medglæde, Medlidenhed, hver Slags Deelstagelse. Derved sik De overhoved det Talent, at føle sig ind i Andre, langtfra at forstaae Andres Vel og Kee, Andres Forlegenhed og lønlige Ønsker; de spore derved Farer, hvor vi endnu langtfra ingen ane, kunne altsaa advare, hvor vi uden Varsel vilde gaae ligetil, og skytte os i Faren. De bliver os derved et fint Sensorium (Sandseredskab), uden hvilket vi ere halvblinde og dove, og det alt mere, jo mere vi ere Mænd. De faae derved en Bøjelighed til at læmpe sig efter Andre, være, hvad Andre vil, og dog bevare Deres eget Jeg; De ere først ret Dem selv, naar De have klynget sig til Andres Sind, og hvor det vinker Dem hen, behøver jeg ikke først at sige Dem. Ingen Gave sik Mennesket forgiæves.

Men varsomme giøre Dem og dette Kiendskab med Deres egen Irritabilitet mod Deres egen Indebildningskraft, mod Lidenskaber, som De saa let

og saa ganske kan henrives af, og mod Forsørelse. Den ødle efter Neenhed stræbende Kvinde følger ikke sin Indbildningskrafts Forestillinger, som Forstandens Slutninger. Hun siger sig, at noget kan være ganske sandt og levende i hende, og dog urigtigt i sig selv, at Indtrykkene hurtig kunne forandre sig, og forandre sig; hun glemmer ikke, at hun er — Kvinde. Føler hun sit Blod strømme hurtigere, sine Kinder gløde mere, end sædvanlig, føler hun sit Væsen i Bevægelse; hun handler ikke nu, hun holder sig tilbage. Den hele kvindelige Opdragelse skulde gaae ud paa, at holde enhver Pige fra at handle i første Bevægelse. Hendes hele tilkommede Skæbne beroer derpaa. Men endnu fra en anden Side blive De varsom ved at kende Deres Kvindelighed. Just fordi De ere saa tilbørlige til at flynge Dem til Andre, da vogte De med den strængeste Omsorg paa, hvem De omgaaes med, hvo der kommer Dem nær, hvem De flynge Dem til. Den ringeste Krenkelse af Sædeligheden i Deres Nærværelse, den ringeste Fordring, Belanstdighed ikke tillader, vækker med Nette Mistanke hos Dem mod den, der gør denne. De føler snart, at De ikke kan hengive Dem til ham, ikke flynge Dem til ham, da han vilde ødelægge Deres Kvindelighed.

hebs skionneste Flor, forvandle Hiertets sødeste Drue-saft til en berusende Drik for Dem selv.

En uoprettelig Skade for Kvinden! hendes Reenhed maa forblive Natur, ikke vorde Dyd. Deres Kion er egenlig fra denne Side ikke stukt til Dyd, men til Usyld. Det maa ingen Kraft anvende for at esterlade visse Usædeligheder; det maa set ikke have Lyst at begiere dem. Det er alt halv overvundet, naar det har maattet kæmpe med en vis Sandselighed. Dersor bortfierner man ved en god kvindelig Opdragelse saa omhyggelig Alt, hvad der kan vække Sandselighed, og med det bedste Held. Den sover tit, til den tor vaagne. Dersor holder man den ganske ubekjendt med visse Udsævelser, at Deres Indbildningskraft ikke engang skal have behov at kjæmpe dermed.

Hos Kvinden er allerede Alt ikke, som det skal være, naar hun maa kjæmpe mod urene Villeder. Dersor elsker ikke Manden den egenlig dydige Pige, der ved tunge Fristelser efter lang Kamp med Moie blev reen, men den uskyldige Pige, der ikke tænkte paa Ureenhed, men der blev reen, ligesom hun aandede, fordi det saaledes er hendes Natur. Kvindens Usyld er i denne Punct alt der, hvorhen al Sædelighed og Dyd skal føre, at elste, og ville Reenhed, med Alt, hvad i hende er. Manden har

en Genius, der vel ikke bevogter ham saa omhyggelig, som Kvinden bevogtes, saalænge hun lever i Uskylds Paradiis; men den følger ham ogsaa udenfor Paradiset, fordi den ikke er af de indfødte. Den hedder Forstand. Kvindens Genius ledsager hende ved hvert Skridt; vogter hende paa det omhyggeligste for hver Snublen, og hvert Fal; sætter sig hende selv behjertet imøde, naar hun vil forlade Uskylds Paradiis. Men den bliver tilbage, naar hun forlader det, og sielden gienfinder hun den. Denne Genius hedder Blusfærdighed.

Et synderligt magelost Særsyn i den menneskelige, særdeles i den kvindelige Natur! Kvinden sit en Enig for sin Sandselighed, just ved det, der saa mægtig kan anspore Sandseligheden. Just denne fine Irritabilitet, hvorved hendes Begierigheder kunne blive saa umaadelige, og hvorved hun saa umaadelig kan oprøre vore, gjør hende ogsaa sky, tilbageholden, bly ved at giøre det første Skridt, eller hengive sig til Manden. Kvinden bliver stærk ved sin Svaghed; hvad lettest kan føre hende, holder hende kraftigst paa rette Vej. En heundringsværdig Viisdom i Naturens Indretning. Er hendes Irritabilitet blot blevet Begierighed, opbruser den ikke ligesaa let til Blusfærdighed, da er den fine Aand af hendes Væsen bort-

fløjen, og kun den døde Masse blevet tilbage. Man forbinder sig ikke med en Qvinde, men med et flinsandseligt Dyr, naar man forbinder sig med saadant et Væsen. Blusfærdighed, den store Fieder i den ungdommelige, især i den qvindelige Natur, det helligste Slør, hvorved hun tildækker den naturligste Følelse, og derved hæver den til menneskelig. Q vindens høieste Unde! Sjælens Jomfruelighed, finere og lettere at ødelægge, og mere tilsløkende for den reentslende Mand.

Blusfærdighed i Ordets mere indskrænkede Betydning bliver kun mulig ved den helligste, naturligste af alle Drifter, og holder den dog tilbage. En stille, sød, mægtigen Alt gennemstrømmende Følelse, at og hvorfor Qvinden — er Qvinde, opvækker den, og lader man flettes paa Ærbædighed for den, vil Qvinden ikke mere være Qvinde, og kan maastee ikke. Blusfærdighed giver, i det den nøgter, tildrager til Nydelse, og helliger denne.

Hellig være Dem evig denne Følelse, og en Vederstyggelighed hver Mand, hvem den ikke er Hellig!

Jeg slutter med et Par Anmærkninger om den qvindelige Legemsbygning, der ikke utydelig henvis-

ker paa Kvindens sande Kald. Hendes Nibbeens Brust ere bøeligere, altsaa bevægeligere, Brystet kan mere udvide sig, end hos os. Hun kan aande dybere, inddrage mere Luft paa eengang. Alt er indrettet til at leve uden stor Skade i Stueluft. Kvindens hele Bryst er bygget til at modtage skionne Følelser; det kan fatte mange Følelser, og skal fatte dem. Brystet hæver sig høit, for at bringe yndig og bestedten disse Følelser den imøde, der valte dem. Manden bærer sin Smerte og sine Følelser i det tillukte Bryst, og vil han ikke det, saa kan han tale, og tør. Kvinden er det tit ikke tilsladt at tale. Hendes høithævede Barm skal kunsade ane, hvad der foregaaer deri. Det er det eneste Sprog, hun tør tale, og tør kun det, fordi hun i dette Sprog ikke kan tie.

Sømmering, een af de største Kiendere af Menneskelegemet og alle Legemer, anmelder, at Perfectibilitetsgraden hos organiske Væsener kommer an paa Hjænheden af deres Nerver i Forhold med Hjernens Masse, og at Mennesket derfor er det perfectibleste Væsen, fordi det i dette Forhold har de fineste Nerver. Såaledes var da Deres Kist endnu perfectiblere end vi, da De, ved næsten lige Hjernemasse, aabenbar have finere Nerver. Ogsaa er Kvindens Erkiendelsesmaade aabenbar mere med-

fxd, aandig, genialist, da den ikke, som hos Manden, er forbunden med Forstken, Estertanke, Flid, og Moie, men kun er Takt, Øvelse, Anelse. Manden fuldkommer sig, naar han anvender mere Flid og Øvelse paa, hvad han vil vide, og gien-nemtænke; Kvinden ved at øve sin Takt, sin finere Sands. Og hvilken der er den sande og hoiere Fuldkommelse, kan vel ingen være i Tvivl om. Det guddommelige Genius forster ikke, men seer; Guderne giore Alt uden Moie.

Tag dertil det simple i Deres Kald. Hvad skal Manden ikke Alt være? Lærd, Soldat, Kunstsner, Statsmand, Taler, Haandværksmand, Landmand? Næsten kun i Vederqvægelses-timer er det de Fleste tilladt at være Mager og Fædre. Kvinden behøver blot at være Kvinde, Hustrue, Moder, og Intet videre. Alt minder hende om dette eneste Kald. Alt over hende i dette eneste Kald. Med sine Anlæg kan hun blive Virtuosinde i sit Kald, og bør blive det, da hun kun har dette Kald at opfylde.

Tredie Forelæsning.

Herredomme over Phantasi og Hierte.

Jeg giorde Dem, elstværdige Tilmærerinder, sidste Gang opmærksomme paa, hvorledes De kunde nytte Kiendskaben tjl Deres Kvindelighed til at vogte Dem for den quindelige Organisations Farer, og giøre Alt af Dem, hvad han, der dannede Deres Væsen, vilde giøre af Kvinden. Derved stodte jeg paa Deres Phantasi og Deres Lidenkaber, disse største Springfiedre i den quindelige, og overhoved i den menneskelige Natur, men der, som Alt dybtvirkende saa saare kunne misbruges, og ere saa skadelige, naar de misbrugtes. Jeg advarede Dem i Almindelighed for Misbrug, men jeg seer nok, at jeg endnu maa sige meer om Phantasiens og Hierrets Beherskning, naar jeg vil giøre Dem opmærksomme paa en Kilde til utallige Lidelser for Deres Kion, og tillige ret vil bringe Dem en Skult, men dog saa nærliggende Kilde til de fineste og reneste Glæder for Die.

Jeg vil ikke først udvikle Dem, hvad Phantasi er. De kender dette indvortes Maleri, denne Skaberinde, dette indvortes dramatiske Genie, der af det Seete, Hørte, Følte, sammensætter nye Gienstande for Syn, Hørelse og Følelse; ikke blot Gienstande, men hele Scener, Historier, Dramer. De har jo vel selv erfaret, hvor rosenfarvet eller sort den kan male, udkaste, digte, alt eftersom Mod eller Engstelighed, glad Sind eller Mismod, var herstende hos Dem. Saalænge De ikke holde disse Forestillinger for Andet, end indvortes Forestillinger, for det, de ere; saalænge De kan udslette dem hos sig, i det mindste bortviske deres levende Colorit, saa har De Herredom over Deres Phantasi. Men naar De holde disse Forestillinger halv eller heel for Virkeligheder eller Aneleser, og begynde at frygte, eller fatte Mod, elsker eller hade, som om Alt virkelig saaledes var skeet eller vilde skee, som Phantasien forestiller det; naar Forestillingerne pånøde sig Dem, da beherskes De af Deres Phantasi!

Men det er aldeles nødvendigt, at De tidlig lærer at beherske denne Phantasi. Der gives ingen Middelwei; enten behersker De denne Phantasi, eller De bliver uindstrækket og ofte despotisk behersket af den. Qvindens, som alle fint organiserede Menneskers, Phantasi er desuden levende, og icke

tabel, og det er godt, at den er det. De skal stabe Dem en Verden i Deres Inderste, da De efter Deres naturlige Bestemmelse maa leve i en meget indskrænket udvortes Verden. De skal munstre Månden, underholde Børnene, oplive Deres hele Kreds; og hvorved kan De det bedre, end ved riig, let og noie udmaledne, stedse nærværende, stedse og let i Virksomhed sættelig Phantasi? De skal tit være den alt for ligefrem for kraftig forhandlende Egtemands, det u forsigtige med Fare ubeklendte, eller ved Fare letsindige Barns Genius. Hvor godt kommer Dem herved Deres Phantasi til Nutte; der fremstiller Dem, liig det forstørrende Telescop, alle de forestaaende Farer i store Partier? Men Alt bidrager til at nære denne Phantasi overmaade. Deres mest Læsning er Romaner og Skuespil; en Næring for Phantasien! Deres Yndlingsforlystelser er Musik og Skuespil; hvad Andet nærte den? Jo mere den næres, jo mere hungrer den efter Næring; og jo mere De tilfredsstiller denne Hunger, jo mere næres den. I hundrede Tilfælde tor Pigen ikke aabenbare sig for Nogen, vil og kan ikke aabenbare sig for Nogen. Alt bliver giemt, udmalet i Phantasien, i Begyndelsen bliver det blot tilhyllet, og efterhaanden rykket frem for Dine. Naturligvis faaer det derved, som alt tilhyllet Kiært, større

Tillokkelse. Alle Mænd, der forstaae dem paa at omgaaes Deres Kion, virke paa Deres Phantasi. Alle Mænd, der skrive for Deres Kion, søger denne Vei til Deres Hjerte, og Deres Hoved. Fort kaldes Alt det, der nærmer sig Dem, og ikke berører Deres Phantasi; fort, Alt i Dem, og udenfor Dem, forener sig ganske at underkaste Dem Phantasien Hervedsomme.

Og dog er dette Herredomme ethvert Menneske, og især Dem skadeligt. Man bedommer da Mennesker og Ting ikke efter, hvad de virkelig ere, men efter det Indtryk, de til sidst gjorde paa os, efter det Billedet, de — hvo veed, ved hvilket Sammenstod af Biomstændigheder og Viideer? — efterlod i vor Indbildningskraft. Saaledes skaber man sig Idealer og Carricaturer, og forguder Idealerne, og fordækter Carricaturerne, begge Dele uden Grund. Man lever stedse i den forbiggangne Tid eller i Fremtiden. Rettere, man lever i sine Idealer af Fortid og Fremtid. Med det Nærværende, med det Virkelige er man selden tilfreds, fordi det er ikke saa romanst, som vor Phantasies Billedet. Man nyder altsaa aldrig Nærværenheden, man virker aldrig der, hvor man just nu skulde virke, og ikke netop det, man skulde. Phantasien fører os en egen Vei, der ofte neppe engang frydser det vir-

felige Livs. Netop Kvinden maa hvert Døeblik virke med concentreret Aand og Kraft; maa besørge en Mængde Smaating, hver i sit Slags, saa godt muligt; hver Smaating maa være hende en vigtig Syssel. Thi just denne ypperlige Besorgning af saamange Smaating gør hendes Syssel saa vigtig. Og hvorlidt det gaaer an, naar man ikke altid og ganske lever i Mærværenheden, det vide De alle. Ti Gange før kan endda en Mand lade sig beherske af sin Phantasii; i det mindste lidet hans Kald ikke saameget derunder, da det sædvanlig anspænder ham, og fængster ham til Mærværenheden, som Kvindens, der lader hende beholde Spillerum nok til Drømmerier.

Vil De altsaa følge en erfaren Mands Raad; saa sky De Alt, hvad der kan nære Deres Phantasii alt for eensidig, og paa Deres Forstands Bekostning. Vælg De Deres Læsning noget omhyggeligere, end den sædvanlig vælges af Deres Kjøn. Læs ikke blot Skrifter, der nære Deres Phantasii, men og flige, som give Deres Hukommelse eller Forstand Noget; ikke blot Scener af en idealst, men ogsaa af den virkelige Verden; ikke blot Skuespil og Romaner, men ogsaa Reisebeskrivelser og Biographier. Tillad Dem ikke at udgyde Deres Phantasier, hverken skriftlig eller mundtlig; ingen

Dagbog, ingen folsom Betragtning, ingen Udmaling og Fremstilling af Idealer. At gruble over sin Grublen forsøger Grubleriet, og phantasere over sine Phantasier formerer Hænget til at phantasere. Men Hovedsagen er: alvorlig og fortsat Øvelse i at kunne give sine Ideer en Retning, efter Tykke at kunne vende sine Phantasier fra en Gienstand, eller udslukke dem hos sig. Lad Dem ikke ved Deres Ladhed, ved sværmeriske Veninder, eller ved en vis kraftlös og svækrende Modephilosophie, der vel endog gjerne gjorde Mennesket til Machine — lad Dem ikke ved nogen Ting overtale, at det ikke gaaer an; at man vel var Herre over sine Handlinger, men ikke over sine Tanker. — Det gaaer sikkertlig an; jeg siger Dem det af egen Erfaring, det gaaer an. Saa godt man kan bortvende sine Øine, naar man vil, og vende dem, hvorhen man vil, saa godt ogsaa dette indvortes Skaberiske og af sin egen Skabning inderstigst afficerede Øie. Kun at her vedholdende og alvorlig Øvelse maa erstatte en naturlig Smidighed. Sysselsæt De Dem i Begyndelsen, saameget muligt, med saadanne Arbeider, som Deres Siel uundgiængelig maa være nærværende ved. Hæng ikke først en Tidlang efter nogen Phantasi, men arbeid De strax fra Førstningen af derimod. Jo længere den har sat sig fast, jo tungere

er den at undertrykke. Tænk De paa noget Alvorligt, ganske modsat Deres Phantasies Forestillinger. At fordrive Phantasi ved Phantasi, er kun Palliativ, og tit ikke det engang. — Billederne smelte saaledes i hinanden, forvandle sig saaledes, eller komme igien i saa forandret Skikkelse, at man kun har beriget, ikke tønmet sin Phantasi. Elisas Breve til Abelard ere fulde af slige Exempler; og en af de ødelste Piger klagede med Beemod for mig, at ben lidende Christus, ved hvem hun vilde fordrive sin Elskedes Billede, ganske uformært forvandlede sig til denne elskovsmægtende Elskede, og kun endnu giorde ham mere tilstrækkende.

Men naar De har faaet noget Herredom over denne Phantasi, saa stræb De at give den en saadan Vending, at den viser hen til eet Maal med Fornuften, eller rettere med den bedste Deel af Dem selv. De forstaaer mig dog rigtig? Deres Samvittighed, eller den praktiske Fornuft vil, at De under alle Omstændigheder skal være Deres Pligter tro — ogsaa mod knarvurne ubillige Forældre, være fierlige hørige Børn — ogsaa mod troeløse og følesløse Egtesæller tro omhyggelige Hustruer — ogsaa mod forvante fordærvede Børn gode Mødre — ogsaa i den naturligste uundgaaeligste Mismod retsærdige og overbærende med Deres Børn og Æyende.

Udmal Dem altsaa et saadant Ideal af en god Datter, Hustru, Moder, Huousmoder — saa skønt, saa rigtig tegnet, saa fuldende i Udtryk og Colorit, som De vil og kan. Berig De Deres Phantasie ved Clarisserne, Pamelaerne, Lotterne, Julie Wolmarns, Ladi Worthingtonnerne, hvor De finde dem; kun at der vælges rigtigt nok, og sættes passelig nok sammen! dette Ideal svæve daglig for Deres Siel, ledsage Dem til Matbordet og Arbeidsbordet, i Kiskkenet, i Almestuen, hos Manden, og i Selskab. Jeg troer ikke, De taber der ved i indvortes Værd. Snarere vinder De. Maar De ret con amore har udmalet Dem dette Ideal, og just derfor, som Mennesker pleie, med fuldt Hjerte hængt Dem dertil, gribet saa let en Enthusiasmus Dem for hsi Dyd, og det er ikke saa ilde. Med Rette siger den genialste Forfatter af Hesperus: "Det er synderligt, at Diævelen i os allene skal have den Ret, at anvende Blodet, Nerverne, Drifte, Videnskaber (Phantasi) til sine Krigsoperationer, og for sin Rigskasse; men Engelen skal ikke." Vist nok er det synderligt. Men hver Diævel er listigere end Engelen, ligesom denne Verdens Born ere klogere for deres Diemeed end Lysets.

Men endnu vigtigere, mine ædle Veninder! er Herredommets øver Deres Hjerte, indtil den Grad

af Legalitet, at det ingen Hersker mere behøver. Ja! De ere egenlig skabte til at ledes og regieres af Deres Hierte. Naar dette Hierte er blevet majorent, behøver det blot en raadende Moder, Fornuftsen; men ingen stræng befalende Formynder mere. Det er Deres Naturs høieste Adel og Smag at være reen, at føle en uoversvindelig Væmmelse for al Usædelighed. Og hvem dette ikke er dydigt nok, fordi det er naturligt, han blive da først al Neenheds fiendst, for at kunne være dydig. Vist nok ere Grundsætninger, især hos Deres Kion, ligesom moraliske Snørliv, der frembringe en anden Form, end Fruentimmeret virkelig har; og som dog kun kan paahylle, ikke paatvinge hende denne Form. Men som sagt: Hiertet maa først være fuldmynbdigt, dannet nok, til ret at kiende sig selv, og hvorledes Alting virker paa det. De maa have seet og agtet paa Verden og Mennesker, for ikke at lade sig henvise af Idealer, og det første Indtryk. Den sædelige Takt maa øves; Deres Hierte maa have den Kraft, at sige Nei; det maa kunne holde sig tilbage, naar det er nødvendigt, og saalønge det er nødvendigt. Indtil denne Tidspunct vaage De over Deres Hierte, og beherske Deres Hierte, naar De ikke vil komme i Fare, at giøre Dem ulykkelig for hele Deres Livstid. Vogt De Dem især for at

rage Deres Phantasies Forestillinger, for Hiertets Følelser. Dette er det egenlige Sværmeri, der fordreier Alting i Mennesket, og ødelægger det bedste, hvorved alt saamangen Vedling af Deres Kjæn har forgiftet sit Livs skønneste Dage. Med Vemod tænker jeg endnu stedse paa en fortreflig Dames Historie af mit Bekjendskab; hun fastede sig i Armen paa en ubetydelig usel Karl, fordi hun troede at elste ham; men i Grunden, fordi hun ved ham havde Udsigt til at leve paa eet Sted med en Veninde, som var hende Alt, og som hun troede at kunde være Alt. Hun fandt snart, at hendes Hierte Intet havde, hun sogte, og fandt Noget for dette Hierte, blev miskiendt, forladt, foragtet, og er uidentvivl haablos ulykkelig indtil sin Dod.

Saa indstændig, som det er mig muligt, maa jeg her anbefale Dem den strængeste Varsomhed ved Deres første Kierlighed. Jeg veed vel, at her enhver Advarsel er forgjæves, forsaavidt den sikkert ikke vil helbrede for en Kierlighed. De, der trænge til den, følge den ikke, og de, der følge den, trænge ikke dertil. Saaledes synes det rigtig nok; men det synes ogsaa kun saa. Vilde man ikke advare for Lidenstaber, fordi de ere Lidenstaber; saa behandlede man Mennesket som en Machine, der nu engang ikke kan gaae andresides, end den gaaer.

Men til Lykke er Mennesket ikke saa, hvad og mange Krymplinge, og Hiertensgenier, vaase, storme eller vil endog philosophere os fore om imodstaaelige Lidenskaber. Vist nok, naar Lidenskaben alt har opfyldt Hiertet, og er i sin høieste Styrke, saa vil Advarsel hielpe lidet, eller intet. Men den opnaaer maaske ikke denne Styrke, daarer i det mindste ikke saa ganske med Drømmeri om en evig Varighed, naar man forhen er advaret. Ved ingen Forestilling og Varsel fordriver man Ængstlighed, naar den i hvi Grad har betaget et Menneske; men med tilbørlig Varsel betager den ham ikke saameget; og han vil under Ængstligheden i det mindste have Kraft til at sige sig selv: din Ængstlighed anseer nu Tingene saaledes; og da er meget vundet. Saaledes gaaer det ogsaa med Kierlighed.

Man elsker kun eengang! siger man; men det er sikkert usandt; og Soden har Ret: "Kierlighed er en riig uudcorrelig Kilde! Kun Erfarings Mangfoldighed kan komme den. Først i Tilværelsens Fremkridt læro vi at kiende dens mangfoldige Skatte. — — Hvo ikke kiender den umaalelige Tonescala af alle Kierligheds lykkelige og smertelige Hølelser, han har ikke nydt alle Livets Glæder. — Og til det hele Nydelses Hav skulde een Eneste, skulde netop den første Kierlighed byde os Æmne?

Huusholdersthed er ogsaa i Kierlighed den eneste Wei til fuld Nydelse; og at holde Huus lærer kun Tid og Erfaring os. Ved modnere Sialekrafter er ogsaa vort Valg strængere og forsigtigere, vi ere ved Erfaring forsigtigere, vanskeligere i det Tilfælde at skuffes. I anden Forbindelse skye vi, hvad der forstyrrede eller formindskede Nydelsen af den første." — Mennesket, og især Qvinden, kan røres fra saa mange Sider, at de forskelligste Mennesker, vist nok mere eller mindre, kunne virke paa hende; og jeg har mere end eengang seet, at endog en indskrænket, hierneløs sær Person elskedes efter en aandriig, fint og dybt følende Mand. Men om man ogsaa kun eengang kunde elsker med heelt fuldt Hjerte, saa er dog i det mindste det vist, at den første Kierlighed ikke altid, men kun sielden er sand Kierlighed. Den Trang at elsker, rører sig i visse Aar saa hæftig, og Pigen har saa lidet Erfaring af, hvad der kan være hendes Hjerte noget, hvad der i Tidens Længde kan tilfredsstille denne Trang, uden Skade for nogen anden Trang — at den første Kierlighed for det meste kun er — et Forsøg at elsker, hvorved Hjertet griber den første bedste Gienstand, der kommer det nær. I det mindste kan hun elsker Alt, hvad der fremstiller sig som passelig Form for hendes Ideal.

De kan tilstæde Deres Hierte denne Øvelse,
og det vil tage sig den selv, naar De ikke vil tilstaae
det den; men at De endelig er ret mistroisse mod
denne første Kierlighed! At De kun hver Dag siger
Dem selv, De er endnu ubekjendt med Deres Hier-
tes Hornødenheder; at disse Hornødenheder endnu
ikke ere udvikklede, blive først udvikklede ved Kier-
lighed. Lær De dog for Alting først at siende flere
Mænd, paa det Deres Hierte kan sammenligne og
vælge! og knyt endelig intet Baand! giv intet
Løfte! Jo dybere og inderligere Deres Hierte kan
elske, jo mere staaer Deres Livs hele Lyksalighed
paa Spil.

Sikkerlig raader jeg Dem uden Egennytte for
mit Kion, naar jeg erindrer Dem, at De dog ogsaa
maa være forsiktig i Venskab med Personer af vort
Kion. Intet er sddere for en noget flintfolende
Mand, end Venskab med et ødelt aandsfulde Fruen-
timmer. Hun har, og giver, hvad ingen Mand
kan give, og hvad Manden fornemmelig behøver.
Jeg betynger altsaa de Edlere af mit Kion deres
aandelige Nydelse, naar De følger mit Raad; og
dog kan jeg ikke andet, end give Dem det. Man
glemmer jo vel sig og sit Kion, naar der handles
om Deres Roelighed. Jeg troer gjerne, at slige
Forbindelser ere muelige at stifte uden Skade; der

kunde vel heller ikke i nogen Kreds flettes paa Exempler, naar man vilde søger. Men ingen vil styrte sig i Vandet, fordi gode Svømmere giorde det uden Skade, og fordi Mange kom uskadte derfra, der heller ikke kunde svømme. Slige Forbindelser ere altid farlige og forbre megen Selvkundskab og Jagtagelse. Med ældre Mænd er en vis egenlig Venstabsforbindelse ikke mulig. Bestuelserne og Tjælemaaderne ere forskellige. Har den unge Mand alt givet et Fruentimmer sit Hjerte, opfylder hun ham i Almindelighed formeget til, at den tredie skulde hos ham finde al den Inderlighed, der er saadant Venstabs største Unde. Ere begge frie, udarter Forbindelsen kun alt for let til et mere eller mindre fint sandseligt Forhold, og kun upartisk uidealst Selvkendelse, og stedse tiltagende moralst Besindelse bestiermer derimod. Forbindelsen begynder meget fint; nærværd den reneste Tjæles Grændser. Det er i Begyndelsen kun et Blik, Dje i Die, saa et Haandtryk, som i Begyndelsen skal udtrykke den aandige Nydelse, og i Grunden maa krydre den; Ansigt og Skabning behage i Begyndelsen, blot som Handens Aftryk, Aftryk af den inderlige Tjælelse, af Hjertets Reenhed — set ikke som skønt Ansigt, skøn Skabning. Længe bliver det derved! paa det Forstand og Sædelighedsfolelse ikke for tid-

lig skal vaagne, og betiene sig af sit Herredom. Længe beholder det dette Navn, skøndt man søger Blik og Haandtryk, Falder Ansigt og Skabning smuk. Den fine Sandselighed bemestrer sig nemlig nu Forstanden, og drager den i sin Interesse. Den daarer sig i Begyndelsen gierne, og bliver til Slutning virkelig daaret. Den er Sandselighedens Nasbulist, og troer at være en god Slags Advokat. Sandselighed fremmer, at fun saadanne Ideer blive klare, der fremme Forstandens Interesse, da denne Interesse nu ogsaa er dens egen. Underlig Forening af hele det Væsen, der hedder Menneske; Kierligheds Drukkenskab, der jo ingen Grændser kiender; Forædling af dens aandige Natur ved fuldkommen Hengivelse til Kierligheds fulde Nydelse, underlig, Kierlighed saa naturlig Længsel, at giøre den Elstede fuldkommen lykkelig — og hvad andet indgives Fornuften, maa retfærdiggjøre den stedse mere tiltagende Sandselighed. Den bryder kun frem i den Grad, som man har bestukket Fornuften. Gisr en skarpsynet Veninde opmærksom derpaa, kæmper Sandseligheden ikke mod hende. Den synes rede at opgive sin hele Sag. Men den snedige Sandselighed veed, at i dens Sted Stoltheden strider, der ikke vil have Ord for at være bedragen af Sandseligheden; at Følelserne leide for den,

som uformørkt blev bestukne af den. Troe Dem, efter en saadan Kamp bliver De langt sikrere, fordi Sandseligheden ikke ligefrem har blandet sig i Kampen. De overtaler Dem nu saameget deslettere, at Sandseligheden aldeles ingen Deel har i Forbindelsen, fordi den ikke har kæmpet for sin Interesse, og dens Interesse var netop, ikke at kæmpe selv; men at lade kæmpe for sig. Den har vundet, naar den har holdt sig skjult.

Her er altsaa paa Deres Side den yderste Forsigtighed nødvendig. Har De ikke den Magt over Dem og Deres Ven, at sætte denne Forbindelse i det Udvortes visse Grændser, som i intet Tilfælde maa overskrides; er De ikke fast nok til at holde over disse Grændser, og strax at rykke dem endnu videre ud, saasnart man kommer Dem for næر; bliver De ikke bestandig ædru nok til at høre paa den sagteste Hvidsten af Deres Genius (Blusærdighed), som af Deres irritable Væsens Skaber er Dem medgivet; kan De ikke ofte rolig og ubekymret tænke tilbage paa et gennemlevet Aar, sige Dem ørlig, om Deres Forbindelse er blevet friere og sandseligere, og tage Deres Forholdsregler derefter, hvis De finder det; mærker De tvertimod, at Deres Begreb om den quindelige Velanstændighed stedse mere afviser fra det sædvanlige, at De finder fornødent at

skule endog en ædel Veninde meget, og at ogsaa Deres Ven søger at udvide Velanstændigheds Grænser, og slove deres Folelse derfor: da er det hoi Tid at afbryde Forbindelsen, og den maa uundgængelig afbrydes, naar ikke Deres Sandselighed, naar ikke i det mindste Deres Hiertes Uskyld derved skal staae yderste Fare. Gør De det strax samme Dag, De indseer det; om et Aar er det Dem maaske ikke mere muligt, maaske for silde. Jeg siger Intet om den Fare, Deres Hiertes Nolighed ved en saadan Forbindelse er udsat for. Kan mellem Dem og Deres Ven aldrig nogen Egteforbindelse finde Sted; er hans Stand meget forskellig fra Deres, eller er han vel allerede en gift Mand: saa skye De heller hver Slags saadan Forbindelse med ham ganste. Erfaring lærer, at næsten altid ved den ædelste reneste Forbindelse af dette Slags Hiertets og Livets Nolighed tabtes; og Undtagelserne ere for enkelte i deres Slags til, at der i Almindelighed kunde tages Hensyn derpaa. "Else, og øgt," siger en fin Menneskekiender, "elsker du uden at øgte, kommer du til at øgte uden at elsker." Og jeg tilføjer: aldrig er du mere i Fare for at elsker uden at øgte, end naar du har øgtet uden at elsker. Aldrig maa De troe en Mand, der er for langt over eller under Deres Stand. Alt, selv den reneste Vedhæn-

genhed ved Dem, frister ham til at blive en Besdrager, om han endog i Begyndelsen var ærlig. Og kun paa Theatret føer man Romaner med en Ægtemand ende, som den ender i Gøthes Stella.

Wer De de Grændser, Forsynet har sat os i Livets borgerlige Forhold, og som ikke uden haard Straf kunne overtrædes. Denne Jord er ikke det Elima, hvor man kan elsker frit, da man her ikke endnu elsker reent nok.

Herredom over vort Hjerte, som hverk Herredom over sig selv, erhverves kun ved Øvelse. Uden denne Øvelse, beherstker det os uindskrænket, og slæber vor Forstand i en Slaveænkke bagefter sig. Tit at nægte sig Noget, man gierne ønskede, tit giøre Noget, man ikke gierne vilde giøre, er uundværlige Hjelpemidler, naar De vil naae noget Herredom over Deres Tilbxielighed.

En vis Pietismus, der anseer det for Guds frygt, at nægte sig Alt, hvad man har Lyst til, just fordi man har Lyst til det, lemlestet og trykker naturligvis paa vort indvortes Liv, ødelægger vor Naturs Eiendommelighed; og dog er den fortreflig, naar man undertiden anvender den, naar den er Middel, og ikke Maal. Slight maa være uundgængelig nødvendigt, da der i Naturen og i vores Indretninger, just er paalagt Dereß Kjen saa-

mange Lænker, som hver af Dem villig bærer, og
maa bære, naar hun ikke vil giøre sig foragtelig.
O mine Elskelige! naar Deres Mødre nægte Dem
en uskyldig Fornsielse, maastee mangen Gang uden
Grund, maastee for deres ved Elde mistroist og
mørk blevne Blik; naar Belanständighed binder,
indsnerper Dem ved en Mængde Conveniencer, ofte
hindrer Dem i de uskyldigste Leveglæders Nydelse;
— naar De tit ikke engang maa nyde Naturens
Herlighed, røre Deres Elaveer, besøge en fiern Paar-
vrende eller Søster, fordi De har Sorg, eller fattes
passeligt Folgeskab; naar De mangengang vil blive
fortræden derover — ansee da Alt det, som Forsy-
nets Foranstaltung, for at øve Dem i det Herre-
dom over Deres Hjerte, og Deres Tilbørlighed;
der er Dem saa nødvendigt i Livet.

Ja vel, nødvendigt.

Deres Hjerte kan giøre Dem ulykkeliger, end
De ved nogen anden Ting kan blive, naar De ikke
har lert at beherske det. Jeg siger beherste, ikke
lemlest, eller dræbe; gjorde De det, ødelagde
De derved den høieste Unde, og det guddommeligste
Talent, Deres Kjæn kan have. — Henreves De af
Deres Hjerte, hengav De det maastee til en Yng-
ling for en vis Egenstemmelse med mangen af Deres
Følelser, for visse tiltrækende Egenskaber, eller en

vis Superioritet af Talenter, Cultur, og Snudhed, hvorved Deres Kvin saa let bestikkes: Deres Hjerte anede Intet; men det fandt sig, at det unge Menneskets Sæder vare fordærvede, at hans afslidte Hjerte ikke kunde mère hænge sig fast ved Noget, følte snart Lede ved Alt, at han ved Skrantningssluner, Spillesyge, Hæng til Udsvævelse, Lede ved det hunslige Livs simple Glæder kunde giøre sin tilkommende Kone ulykkelig, og dog ikke give hens des jomfrueligvarme Hjerte noget af det, det trænger til; det fandt sig, at Manden tvivlede paa Alt, hvad man falder Religion, eller vel endog spottede over alt religiøst, ikke kunde modtage eller nyde Noget, som Guds Gave, ikke underkaste sig nogen Lidelse, som et Opdragelsesmiddel fra Gud, og altsaa maatte savne hver Nydelses højeste Krydder, og den bedste Kvægelse i Lidelser; man sagde Dem det, og Deres Forstand og Deres Erfaring stemmede i med, at ingen Mand uden Sædelighed og Religion kunde giøre en Kone lykkelig.

Hvor elendig er De, naar Deres Hjerte ikke hører, og er vant at høre Forstandens Stemme! naar det umodstaelig henriver Dem i den Afgrund, De selv seer for Dem, De selv gyser tilbage for! hvor snart vil Kierlighed forsvinde for en Mand, der ikke har erhvervet, ikke kan erhverve sig Deres

Herredomme over Phantasi og Hjerte. 51

Hviagtesse, ikke gør sig mindste Umage dersor. O
troe De sikkert: alle tillokkende Egenstaber hos en
Mand uden Værb, ere kun, hvad varme Dage ere
i April. De drive Deres Kierligheds Blomster
frem, og Træts hele Liv er i det mindste for dette
Åar knækket, hvis der da kommer Majkulde, naar
man fulde vente Vaarvarme.

Fierde Forelæsning.

Det qvindelige Kalds Vigtighed.

Allerede det qvindelige Legems Indretning, hvor om jeg i min anden Forelæsning børste Noget, vinker Dem til, hvad Qvindens Kald maa være. Det kielnere, finere, rundere i hendes Bygning er aabenbar staabt til at behage; og hvem behager Qvinden, hvem vil hun behage, uden den, der har meget, hvad hun fattes, og der fattes Alt, hvad hun har, Manden? Hun for sig allene kan ikke vel bestaae; thi hun kan heller ikke bestaae; han trænger til Qvindens Fjinhed, til hendes Skarpsind, Snushed, Elstelighed. Maar han seer til Stiererne, og — falder, saa er det Qvinden, der maa hielpe ham op. Maar han med stirrende ufravendte Øine iser sit Maal imøde, saa er det Qvinden, der vinker ad ham, at ved hvert Skridt ham er sagt Snarer, som han maa falde i. Maar det bliver mørkt i

ham, og derfor ogsaa Alting forekommer ham fort, saa er det Qvinden, hvis kierlige Die med milde Lys oplyser Alt. At være Mandens Medhielp er altsaa hendes første og store Kald; men ikke hendes eneste. Hun har alt et Andet, fordi hun skal være Mandens Medhielp. Mandens Udygtighed til at forrette smaa Huussysler; og hendes Flinkhed, Snildhed, hendes Talent dertil, hendes Die, som intet undgaaer, hendes Ordensaand, Reenlighedsaand, Forskningningsaand, Sparsomhedsaand — Alt det viser hende, at hun ikke kan være Mandens Medhielp uden at være Huusmoder. At være Moderator, lærer den i hendes Bryst tilberedte Mæringssafst, og den kierlige omhyggelige sig saa villig oposfrende Kierlighed i hendes Herte. Et Barn er en virkelig Deel af hendes Væsen, og efter hendes Følesse, den langt bedre ødlere Deel. Det har al den Interesse for hende, som vort Die har for os. I det lever hun, i det nyder hun Skabningen; det er saa fint, saa let at bestudige. Hendes hele Væsen hænger ved det, fordi Barnet endnu ikke kan undvære hende. Hun regner det dets Hielpelsched til Fortieneste.

Og at dette tredobbelte Kald er vigtigt, twiver De vel ikke paa, naar De betænker de Folger, det har for Familiernes Bel. Mandens Lykke, alt-

saa hans Stemning, hans Levemaade, hans Tilværelse kommer for det meste an paa, hvad Kone han har. Han kan udrette meget eller lidet, stiger eller synker, er en god eller slettere Fader, en god Huusholder eller en Ødeland, alt eftersom hans Kone gør ham mere eller mindre lykkelig. Han ssger al sin Fornsielse uden for Huset, drikker, spiller, besøger twetydige Selskaber, eller spørre sig inde paa sin Studerestue, lever blot for sine Forretninger, sine Studeringer, og ikke for sit Huus, sine Born, naar hans Hustrue ikke veed at gifte ham Opholdet hos dem behageligt; naar hun ikke kan more ham, ikke give hans Aand noget, ikke opmunstre ham efter alvorlige torre Forretninger; naar hun vel endog gør ham de Timer, han tilbringer i hendes Selskab, byrdesulde, modbydelige. Og hvilken Indflydelse maa det ikke have paa Bornene, naar de altid see Moderen i saa ond Lune! hvilken Indflydelse paa hele Huset! Manden bliver gjerne hjemme, lever for sin Familie, og opliver den; meddeler den, hvad han har, af sit Hiertes Fylde; han spøger med sine Born, vogter spøgende paa dem, og danner dem spøgende; hans bedste Ideer gives her, hans skinneste Følelser udgydes her, hans bedste menneskeligste Timer henleves her, naar hans Hustrue gør ham det Godt, naar han i hendes

Gelskab finder meer end i Andres, naar hun ikke blot modtager, men ogsaa giver, og veed at oplive hans Væsen. Hvor skulde han og hellere være, end hvor han ganske kanaabne sig, og give sig hen, som han er; hvor han veed, at han elskes? — og hvad Indflydelse det igien har paa Børnene, paa hele Tyendet, paa hele Familien, hvorledes Alles derved umærket anstikkes af den gode Aaland, der oplicher Faderen, i hvis Atmosphære de leve, det seer De i hvert godt lykkeligt Egteskab, og jeg veed, De seer mere, end De kunde troe mig.

End vigtigere er Moderens Kald, naar man ellers uden for Enkestanden kan tanke sig uden det Kønnes. Hun maa giøre langt mere, ogsaa for Børnenes sædelige Dannelsse, end Faderen er istand til. Han giver Raad, anviser, lader sig Jagtagelser meddele, og bedømmer efter disse Jagtagelser, hvad der skal skee, og tager i det høieste i vigtige Tilfælde en Haand i med. Moderen maa med sit fine skarpsigtige Øie vogte paa Børnene, lede og fralede dem; bevare den gode Forstaelse iblandt dem; hun maa paa dem udøve den store Kunst, at sysselsætte, eller hvad der er det samme, more dem. Kort sagt! hun har ikke blot Deel i den lovgivende Magt i den liden Familiestat, men hun har næsten den hele udøvende Magt i Hænde. Men det er det endnu ikke

ene. Vi lægge hyppig Mærke til hos os selv og hos Andre, at vore første Ungdomsindtryk ere de stærkeste. Ofte kunne vi jo fra vor tidligste Ungdom erindre os Mangehaande, om vi endog har glemt meget, som for fem, sex Aar siden er skeet! Er dog vor Fædreby, og vort Fædrehuus, vor Faders Hauge, og hver Legeplads, os saa overmaade dyrebar og kier! naar vi tanke efter, finde vi den sande Alarsag til mangen Tilbvielighed og mangen Utilbvielighed i det første Indtryk, som visse Gienstande i vort Ungdom gjorde paa os. Og hvo kan vælge de første Indtryk til Barnet? hvo kan lede det saa, at mangt et Indtryk indpræges dybere, mangt igten udslittes, eller reent undgaaes, uden Moderen, der altid er om Barnet, og med sin hele Siel skal være hos det? paa hvem beroer det altsaa, at giøre Barnet for hele dets Levetid mange Ting behagelige, og mange Ting ubehagelige, uden Moderen, der saa temmelig har alle de Gienstande, der kunne virke paa Barnet, i sin Magt? Dets Siel er blot s mindigt Leer, hvoraf hun kan danne, hvad hun vil. Kommer det i Faderens Haand, er Leret allerede hærdet i den Form, det har antaget. Han kan file, tage vilde Skud bort, hielpe efter hist og her; men i det Hele maa han tage Væsenet, som det er. Og nu det Exempel, Moderen kan, og ene kan give sine

Børn! hendes Handlemaade har naturligvis størst
Værdi for Barnet, da det stedse seer hende handle,
da hun i dets Dine er den vigtigste Person, da Alt
i Huset beroer paa hende, da det elsker hende. Selv
Faderen har hos det egenlige Barn, saalænge Bør-
neaarene vare, kun Værd, forsaavidt Moderen gi-
ver ham Værd. I vigtige Tilfælde kan Barnet
ikke see Faderen handle. Det veed intet af de Sor-
ger, han har, af de Byrder, han bærer, intet
af den Skarpsind, den Snildhed, den urokkelige
Kraft, den mandige Standhaftighed, Taalmod,
Eftergivenhed, Overbærelse, han i sit Kald saa ofte
maa anvende. Barnet seer Faderen meest kun der,
hvor han synes at være mindre end Moderen. Nat-
urligt, at hendes Exempel virker mere paa dets
Væsen. Hun gior det Elima, hvori Barnets Sigk
opvojer, naar Faderen i det høieste rækker den de
Lægemidler, den har behov; og den behover kun
saa, naar Elima er godt.

Af ikke ringere Vigtighed er Huusmoderens
Kald, ellers rettere, det er just saa vigtigt, fordi de
ingen gode Hustruer eller Madre kunne være, naau-
de ingen gode Huusmodre ere. Ved Reenlighed og
Orden maa et Huus opholdes; Thendet maa staae
under vedborligt Opsyn, hver Odsling maa forebyg-
ges, derom er ingen Twivl. Ved den saa høit sic-

gende Overdaad er dette selv i rige Huse fornødent. De ere for det meste saaledes indrettede, at de noisagtigt bruge deres Indtægter, saa store disse end ere. Naar nu Kvinden ikke seer paa Reenlighed, Orden, og Sparsomhed, mærker Manden det tidlig eller silde, og nu ere to Tilfælde mulige. Enten holder han strængt over Orden i Huusvæsen og Udgifter, som han som Huusfader er forpligtet; da holder han naturligviis Konen alvorligen til at opfylde sine Pligter; dadler unsdwendige Udgifter, indskräner Eet og Andet, fort sagt, gør, og maa giøre Anstalter, der ikke behage Konen. En Mod-sættelsses Hand ligger i hendes Køn, som i Men-nesket overhoved, især naar noget skal paatvinges ham med et Skin af Vold. Konen bringes altsaa sielden ved denne Alvorlighed til mere Orden, Reenlighed, og Sparsomhed. Er hun bange for Manden, antager hun i det høieste Skinnet. Og da forefalde ved første Leilighed, hvor Manden mærker det, nye og ubehagelige Optrin. Der indsniger sig en vis Frastand, Tilbageholdenhed, Bitterhed, der tidlig eller silde bliver til en indvortes Skilsmisse. Manden soler ikke mere Konen, som sit Væsens Nørimeste; ikke mere som sit Hiertes Hierte; han holder op at elste hende, fordi han ikke ret kan agte hende mere: og det egenlige Egteskab er skilt. Eller det andet

Tilsælde. Manden lader det gaae i Huset, som det vil. Han synes Fortred, skistter ikke om at blande sig i slige Ting, eller bedrøve sin Kone, som han har en Slags blodagtig Hengivenhed for, der saa tit maa gaae for Kierlighed. I det høieste gør han et Forsøg, og naar dette ikke lykkes, rører han ikke mere den Streng: hvad vil og maa blive Følgen? Uordenen bliver stedse større; Udgifterne overstige Indtægterne aarlig mere; Gield er uundgaaeligt, tager til, og alt bereder til Fordærvelse, som heller ikke udebliver længe. Selv Manden, der selv gierne vilde have Orden, vil bidrage til at fremstyrke deres Ruin. Han har tabt det Mod, at der nogensinde skulde kunde komme Orden i hans Hushævesen, og nu givs han ogsaa større Udgifter, søger at adspredle sig, finde Glæde uden Huset, dove sig, at der ingen af de alvorlige Tanker skal opkomme hos ham, der ligge ham saa nær. Men det er ikke den eneste Ulykke, at Formuen adsplittes, der hører Bornene til; at man ikke mere kan betale, og maa tye til alle de krumme Veie, de tomme Løster, de fordærvelige Midler, der skade Caracteren endnu mere end Cassen. Ikke nok, at Bornene nu ikke blive ordenlig opdragne, at de ikke hjelpes frem, at der ingen Nødskilling bliver at skaffe sig No med paa sine gamle Dage. Tid end Familien hele sin boet-

ødslede Formue igien erstattet; den gode Families aand er henveiret. Faderen har ikke mere sin Glæde i Huset, han har valgt sig andre Hornsvielser og Bederqvægelsær. Moderen har trukket sig fra Faderen, for det meste ogsaa fra Børnene. Man er ikke mere vant til at omgaaes saa fortrolig med hinanden, som tilforn. Børnene have i hün onde Tid maattet vælge sig andre Fortrolige, som de nu hænge mere ved, end ved deres Forældre. Kort sagt! det hellige Vaand, der skulde forene Familien, er sønderrevet; Konen er ikke mere Egteimage, og ikke mere Moder; Manden er ikke mere Mage, og ikke mere Fader, fordi Konen var en slet Huusmoder. See De Dem om efter Kilden til mangt et ulykkeligt Egtesslab, mangen slet Børnetugt, mangen ødelagt Familie; og De vil studse og forsærdes over den Elendighed, en uordenlig Huusholderinde kan stifte.

Og hun fordærver ikke blot sit Huus; hun fordærver sine Børn, og gisr ogsaa deres Familie maastee for Livstid ulykkelig. Gives der nogen Ting, der alt i tidligste Ungdom maa indpræges Børnene, og ved vedholdende Bane gisres dem til Anden Natur, da er det den Ordens, Reenligheds og Huusligheds Aand, der i vore Dage stedse bliver fieltnere. Aldrig blive Børn ordentlige, naar de

ikke see Orden om dem; og Orden bliver dem til en mechanist, jeg kunde næsten sige, dyrisk Drift. Alle Forestillinger og Forsætter i vorne Aar udrydde ikke Nordenens Aand. Forsatteren ansører sig selv, som et sorgeligt Exempel derpaa. Han mistede sin Moder meget tidlig; hans Fader kunde før sine Embedsforretninger ikke see meget paa sine Børn. Hvorvel nu al Menneskeopdragelses første Opsynsmand fra andre Sider hialp ham ved en faderlig Lærer; blev dog hans Ordensaand ganske forsømt. Siden kom han i Forfatninger, hvor han nødvendig maatte være ordenlig, i det mindste burde være det; utallige Gange har han liidt under Norden i sine Papirer, Klæder, og Bøger, og lider næsten daglig derunder. Saa tit har han foretaget sig, og foretager sig, paa ingen Maade at lade nogen Norden faae Indpas igien, og — han er i Alt, hvad ingen Interesse har for ham, ikke ordenlige, end han var. Saa uudstilletig er en ond Vane fra denye Side. Tenk Dem nu til, at den uordenlige Hunsmoder har Østtre, at disse seer den Norden og Ødselheds Aand, naturligvis smittes deraf, naturligvis forplante den i deres Huse, give deres Børn samme Exempel, som dem blev givet af deres Forældre; og nu beregne De den uoverskuelige Skade, en slet Hunsmoder volder Børn og Børnes-

børn! en Skørbugsskarphed, der forgifter indtil tredie og fierde Led.

Og nu behøver jeg jo vel ikke at sige Dem mere om det qvindelige Kalds Vigtighed. Det, der gør saa stor Skade, naar det forsvymes, det maa jo vel være vigtigt. Saare mangen høilovet Mandss-
dont har ikke denne Vigtighed; thi det gør mindre Skade, om den også ikke opfyldes. At hins Vigtighed saa lidet erkiendes, at Qvinden også maa forrette de vigtigste Syster i Lændom, det gør hens des Kald just til et ophøjet Kald. Det bedste, ædelste, aandigste, er stedse lønligt; og De veed, at de guddommeligste Forretninger, selv i Naturen, skee i Lændom.

Femte Forelæsning.

Pigen.

Vi have nu fastsat den Standpunkt, hvorfra Pigen's hele Forhold maa betragtes; Linierne for hendes Kald ere dragne, i det mindste afstukne. Hendes naturlige Anlæg, og det, hun skal blive, bestemme dem klarlig. Vist nok skal hun blive et selvstændigt Væsen, uddanne sig til et Menneske, der for sig assene, uden Hensyn paa Andre, er Maal. Men hun har dog ogsaa et Kald, som hun maa forberede sig paa, ligesom Mqnden. Med hendes Anlæg, der udmerke hende som Qvinde, skal hun soge at behage en Mage, erhverve og bevare sig hans Kierlighed, giøre ham lykkelig ved denne Kierlighed; skal stræbe at blive en god Moder, og en god Hustrue. Hendes Pigestand Fal voere Forberedelse til dette tredobbelte Kald; ligesom den tilkommende Kibmands Ynglingsstand for det i ste er Forberedelse til Kibmandskaldet, eller The-

gens for det meste Forberedelse til den tilkommende Præstestand. Er det ikke saa, har hun forgivernes giennemlevet sit Livs Baar.

Vist nok behøver Pigen ogsaa en uskyldig Nydelses-Tid; hun maa have været en Paradisets Datter, inden hun kan blive Hyttens arbeidsomme Qvinde. Det Liv, den Smidighed, den glade, harmfri Lune, hun ved sit Kald har behov, naaer hun kun, naar hun som Pige har nydt Ungdommens Digtetid noget. Men hin Nydelse kan og maa være saadan, at den bliver Dannelse til hinst Kald; og den rene Pigenydelse er af det Slags, at den danner hende dertil, uden at hun veed det. Gust i den skionne Blomst sætter Frugten sig an; den skionne Blomst er tillige Frugternes Pleiometer, siondt den kun synes at være der til at dufte og behage. Ogsaa Pigens højest Nydelse er at behage; og hun maa ogsaa lære at behage, naar hun vil opfylde sit Kald. Aldrig vil hun giøre sin tilkommende Mage lykkelig, naar hun ikke behager ham; og aldrig vil hun behage ham, naar hun ikke har lært, hvorledes og hvorved man kan behage.

En Qvinde uden det Talent at behage, og en Mand uden Forstand og Kraft, ere Eet. Begge satres det, hvorved de kunne virke paa hinanden. Jeg falder det et Talent, og det er det ustridig, si-

gesom man kan have Talent til Musik og til Tegning. Vist nok vil og maa De fornemmelig behage ved Mandens og Hiertets Egenskaber. Disse vil skimte igennem Deres Udvortes, og give det den fine aandige Unde, der tildrager Manden af Hoved og Hierte. Disse vil i Tidens Længde krydre Qvindens Mørhed og Omgang, og betage den det Reed somme, som Omgangen selv med den meest blændende Skjønhed kan have. De vil indskyde Manden den Tillid, den Hsiagtelse, som maa slene den fyrigste ungdommelige Kierlighed til Grundlag; og indtage dens Plads, naar den med Aarene er bortbænket. Den Pige, der ikke gør sig Umage for, at uddanne sin Land med skjonne Kundskaber, og gøre sit Hierte den finere Menneskeligheds milde Hjælper egne, hun behager, som en sminket, pyntet, gammel Skuespillerinde behager — kun saalænge man seer hende langtfra. Wel gives der i vore Dage Mænd, endog dannede Mænd, der declamere mod Qvindeskønnets Landsdannelse, og staae paa, at en Kone blot skal forstaae Huusholdningen, og udføre Mandens Vilie: man troe intil videre ikke disse Mænd. Enten vil de blot være deres Koners vindskrankede Beherstere, og de bære dem da ad, som den falske Statskunst altid har sig ad. De ivre mod deres Oplysning, som de ville beherste, fordi de frygte, de torde

ikke saa blindthen lyde, naar de vare oplyste. Eller det er lade og sandelige Skabninger, der blot ville bruge Qvinden til at tilsfredsstille deres Sandselighed, og føre et mageligt Liv. En Selstaberinge giennem Livet, deres hele Væsens Mermeste, en god Moder for deres Born i enhver Ordets Betydning, vente i det mindste saadanne Mænd ikke i deres Mage. Og hvorfor vilde De hengive Deres hele Væsen til en Mand, der ikke engang vil hengive sig til Dem? Der vil, at De skal leve for ham, men der ikke vil leve for Dem, ikke engang inden Forbindelsen med Dem har Billien dertil? Den bedre ødlere Deel af vort Køn føler sig kun lykkelig hos en af Hoved og Hjerte dannet Kone, naar de selv ere dannede; og dem behager i Tidens Længde ogsaa kun det, hvad der sysselsætter, underholder dem, kan give deres Hoved og Hjerte Noget. Læs De altsaa med Valg, Orden, og Punetlighed Alt, hvad der kan giøre Dem bekjendt med Mennesket i de forskelligste Himmellegne, Forfatninger, og Grader. Det giver det bedste og nyttigste Emne til Samtale. Dan De Deres Smag ved Kiendskab til de bedste Digtere i Deres Sprog, og i hvert fremmed Sprog, De kender. Landenes Natur og Beskaffenhed blive Dem ikke ubekjendt! bliv endnu mindre uvidende om den Natur, der omgiver Dem.

og dens Lovs og Kræster; saalidet De endog paa en lerd Maade behøver at vide Naturhistorie og Physik. Og om der og aldrig i Verden kom paa Tale derom; om De endog aldrig kunde nytte disse Kundskaber selv til Samtale med Deres Mage; det hører til Deres egen Menneskedannelse, at vide noget deraf. De vil tænke større om Guds Magt og Viisdom, naar De kiender de store Kræster i Naturen, deres Forhold mod hinanden, og deres velgivende Retning. De vil lettere lære, hvorledes alle Skæbners vise Styrer bruger Alt, og selv Menneskenes Lidenskaber til at opnaae sine Hensigter, og hvorledes dog Forvendthed, Ergierrighed, Despotismus og Overdaad straffe sig selv, naar De vide noget af Verdens og Nationernes Historie. Naturlig bliver De derved viisere, som hvært Menneske skal blive. Just derfor maa De heller ikke forsvimme, at lære noget om Naturen og Lovene i Planteriget, om mange Planters Egenheder og Synderligheder — saavel som om de forskellige Lustarter, og de synderlige Særsyn, de frembringe, og den store Rolle, de spille i Legemsverdenen, naar De har Lejlighed dertil. Men at lære Botanik, eller Chemie, eller noget Videnskab paa en lerd Maade, for at bramme med en Linneist Momenclatur af Planterne, eller en Opregnelse af alle Gasser og Stosser, hører til

de Modedaarstaber, hvoraf De ingen skal efterligne, da De derved kun blive latterlig for de forstandigste af Deres og vort Kion. To Talenter ere Dem endnu fornødne, der, hvo veed hvor tit, kunne blive Salt, Kryder, og Lægedom i Livet; det Talent at forelse noget rigtig og med Udtryk, og det Talent at fortælle. Hvormangen Gang kan De opmunstre og oplive Deres tilkommende Mage, hvor tit kunne De borttrylle Indtrykket af en Fortrædelighed, en Ærgrelse, en ond Lune af hans Siel, hvor tit give Deres Ansigt paa den naturligste Maade det herligste Udtryk, hvor ofte Deres hele Væsen en ny Unde, naar De søger at uddanne begge disse Talenter? hvor mangen let Lecture kan De spare Deres maaßkee meget sysselsatte Mage, hvor nyttige kan De gisre ham Deres Omgangs-Timer, naar De forstaar bestemt og dog levende at fortælle ham det væsenlige Indhold af mangen Bog, som De læser, men som han ikke kan læse! og om De vil være vel tilmode derved, det er vel ikke at spørge om. De aner vel alt nu, at her at give er uendelig bedre end at tage? Øvelse i Musik og især i Sang maa De for Alting ikke forsømme, naar De ikke ganke flettes Talent eller Leilighed dertil. Musik er egenlig Skabt for Kvinden; den er efter sin egenlige Bestemmelse Kvinden blandt Kunsterne — Skabt

til at opmuntre, glæde, oplive. Jeg mener, hver virkelig ret quindelig Qvinde maa have en Stemme at synge med, ligesom hun har en rund Contuur, og en fin Hud. Ikke at uddanne dette Talent, at nedgrave det, er det samme som at lukke Dinene, som man har at see med, eller stoppe Drene, der ere skabte at høre med. Lær De at udtrykke Deres Følelser ved Musik og Sang, tit er det den eneste Maade, hvorpaa De tør udtrykke dem, den eneste Maade, hvorpaa De kan vise, hvad der er i Dem. Tol De Dem ind i hvert Stykkes Aand, De spiller og synger; syng intet, der ingen Aand har. Hvor meget selv denne Qvelse bidrager til at danne og forfine Deres Følelse, til en Hiertets Besiglighed, der let kan sætte sig i Andres Forsatning, glæde sig med dem, og lide med dem, det vil De selv erfare, naar De en Tidlang har gvet sig.

Jeg veed vel, at dette Talent kan misbruges, og alt hundrede Gange er misbrugt. Hvad var saa godt, at det ikke misbruges? Men dette gelder om enhver quindelig Unde, ogsaa om dem, Gud gav Qvinden. Maar De som Pige bruger Deres musikalske Talent i Sørdeleshed til Deres egen Nydelse, til Udtryk, Oplivelse, Korsfinesse af Deres Følelser, saavel som til disses Dæmpning eller Styrelse; naar De mangengang gior Deres Forældre en glad Time

dermed, og inderlig glæder Dem med over denne glade Time; naar De vanskelig, og kun i særdeles Tilfælde gaaer til, at lade sig høre : at synge offenslig; naar De for det meste dølger Deres Talent der, hvor Andre vise det — som Piger — og derimod bruge det der, hvor Andre for det meste lade det ubrugt, som Hustruer til at opmunstre, oplive Deres Mand, da har De vel intet at frygte af Misbruget.

Ogsaa Øvelse i Tegning er en Syssel, der i mangen Henseende er fordeelagtig og hensigtpassende for en Pige. Hendes Sands for Skønhed, Proportion, rigtige Forhold bliver derved dannet og hvæt; hendes Smag forfines. Hun lærer, at føle, satte, og fremstille mangt Fiint, som kun ved Craion lade sig fremstille, og som man kun da ret fatter og føler, naar man tiere har fremstilt det. Færdighed og Smag i at tegne hælper hende ogsaa ved mangt et qvindeligt Arbeid, som ellers kun mechanist kunde forrettes.

Alsaa Lands og Hiertes Dannelse, Uddannelsesse af Deres Talenter være det første, hvorved De søger at behage, og intet Menneste tildrage sig Deres Kierlighed, som De ikke kan behage derved især. Men De tillade mig en Anmærkning, der noie hører herhvid, og paa intet andet Sted vilde giøre sin

Virkning som her. Det er en temmelig sædvanlig Forfængelighed, at vilde behage ved Aands Egenstæber, og en temmelig sædvanlig Erfaring, at man i samme Forhold behager mindre derved, som den Bestræbelse bliver synlig, at man derved vil behage. Ligesaa sædvanligt er det at vilde behage ved skjonne Hølelser; og ethvert klogt Fruentimmer viser kun Noget heraf, fordi hun veed, at hun kun da behager derved, naar hun ikke synes at ville det. Men mindre sædvanlig er den Forfængelighed, ved Aandsdannelse og Kundstæber, eller ved Fromhed, Taalmod, Menneskelighed og Neenhed at vilde forskjonne sig, fordi man maa ikke veed, at det indvortes Menneske Skinner igennem det udvortes. Og mindre sædvanlig er den Jagttagelse, at Aands og Hjertes Egenstæber kun da forskjonne, naar man ikke vil blot forskjonne sig ved dem, men virkelig erhverve sig dem. At man stræber efter saadanne Egenstæber, Skinner rigtig nok igennem det udvortes Menneske, men ogsaa, hvorfor man stræber derefter. Og tro De mig, det forskjunner ikke, naar man seer, at det blot er en Pynt, man vil tage paa.

Den skønneste Dag for en Pige at giøre Brug af hendes Talenter, er hendes Forældres Højtidsdage. Det giør hendes Hjerte Ære — hendes Hjerte driver hende dertil, om det ogsaa

ingen Ære gør hende — at berede hendes Forældre en Glæde. Hvor kan hun give sine Føleller frit Spislerum, vise sin Smag, sin finere Sands. Hendes Talent til Musik, til Tegning, til Brodering, til Poesi, hendes Gave at opfinde, anordne, udføre noget, kan ikke naturligere, uskyldigere, og dog ingensteds i en saa fuldkommen Glands vise sig, som Aarsdagene efter hendes Forældres Forbindelse. Aldrig skal jeg glemme en Scene af dette Slags, som jeg engang saae i den fortreflige Ws Hauge, der har givet sine Børn en saa ypperlig Opdragelse. Det var en deiligt Foragrsmorgen, alt grønnetes, blomstrede, levede, og fryded' sig ved Livet! Fader og Moder sad paa en Haugebænk, i en ganske aaben naturlig Lovhytte, let sammenflettet af Caprifolum, Jasminer og Roser. Amalia, deres ældste Datter, en talentsfuld dannet Pige, havde alt længe forberedet sine Godskendte til et hvideligt Skuespil, eller rettere en Hiertes-Udgydelse, og hilpet enhver ret at giøre sig Meester af sin Rolle. Hun havde valgt en Slags Cantate, sammensat, og selv digtet, selv komponeret den, under hvilken hun med hendes yngste Søster paa en ret barnlig elskelig Maade vilde copulere Forældrene. Det var den Dag, for hvilke de for 25 Aar siden var blevne forenede, og tillsige den Dag, hvorpaa Amalia traadde ind i sit eyvende

Kar. De fem Børn traadde hen til Forældrene, da disse med stille Roselse sad ved Frokosten. Alle varer hvidklædte, og festlig befrandsede. Amalia havde en smagfuld idealst Præstindedragt, med et hvidt tilbagessaet Slip. Hanne, en blid blond Pige, havde en Guitarre, begyndte at spille og synge. Amalia og den yngste Søster sang med. To Drenge ledsgagede Sangen med Fløjte. Paa det passeligste Sted i Cantaten gik Amalia med sin yngste Søster hen til Forældrene. De bar en Rosenguirlande, med et stisnt symbolist broderet Baande. Hvorledes de dermed sammenknyttede begge Forældres Arme; hvorledes Amalias Minhed og Frejd-drukne Blif hang paa de dybt rørte Forældres; hvor de tre Piger sang:

Saa knytter Eders elste Døtres Haand

Tor evig fast med dette Rosenbaud.

sandelig man følte det med, at sige Børns Kierlighed for stedse maa forbinde Faderen med Moderen, og Moderen med Faderen. Dog; De skulde seet det; Rambergs Genie og Mesterhaand har fremstilt noget deraf for Dem.

Men skal man gribe Manden ved hans Hoved eller hans Hjerte? saa spurgte mig nylig den talentfulde Emilia S., der vel var i stand til begge Delo; og det syntes hendes fulde Alvor med det Spørge;

maal. Vißselig spørge ogsaa hundrede af hendes Søstre, i det mindste i deres Hjertet saaledes. "Man skal ingensteds gribé ham," svarte jeg hende, "i det mindste ingensteds vilde gribé ham. Lad Deres Forstand virke, hvor og hvad den kan virke, og Deres Hjerte udgyde sig, hvor Udgýdelsen er det naturlig. Skal imidlertid endelig virkes paa Manden, saa være det før paa hans Hjerte, end hans Forstand. Vi elſte med Hjertet, og ikke med Forstanden, sielden giennem Forstanden. Man ha-
nesten intet Exempel paa, at en Pige blev elſket, blot fordi hun gav Forstanden noget; men overmaade mange Exempler paa, at hun elſkedes, blot, fordi hun gav Hjertet noget. Dog — endnu een gang, en Pige, som Emilia S., maa ingenting gibre for at fængſle en Mand. Føler han, hvad hun er, saa vil han dessnarere fængſles, jo mindre hun vil fængſle ham. Og føler han det ikke, saa et han andre Lænker, men ikke hendes Rosenhaand værd." Hun syntes at give mig Ret, thi hun taug
at behage Mændene behøves ingen Kunſt. NATUREN virker her langt sikrere. Intet behager Mændene, saasnart det bliver alt for synligt, at det skal behage dem. Vær De virkelig god og elſværdig, og Deres hele Væsen vil røbe det. Viß De Dem da i Deres sande Skikkelse. Overlad Dem

til Deres Hjerte. Maar kunde De være elskværdigere? tro De mig: ved hver Rosse, De spiller, Skinner det tidligere eller sildere igennem, at det er en Rosse, og det virker ikke godt paa vort Kion. Mændene anstille sig da, som om de virkelig tog Maivitetsetens Golelsens den allerkiereste Liveligheds Masker for Sandhed, men søger juist dermed at bedrage Spillerinden, og troe at giøre ret deri, da de af hende først — i det mindste skulde været bedragne.

Allerede, hvad jeg nys sagde, sætter imidlertid forud, at De ikke maa være ligegeyldig ved Deres Udvortes Udseende, at De ogsaa dermed maa og skal behage. Ja en Tilbøjelighed, at forsikrerne Deres Udvortes, bølge Deres Heil, giøre Deres Undigheder mere i Dine faldende, overhoved ogsaa fra denne Side at giøre sig mere tiltrækende, kan misbruges paa en frygtelig Maade, og bliver det sikkert ogsaa i den store og lille Verden. Men den er naturlig, som det quindelige Udvortes selv. Qvinde maa have denne Tilbøjelighed, da hun af Naturen ved sine Legemsanlæg viensyntlig er bestemt til at behage. En Qvinde, hos hvem Nar eller Misdannelse ikke hindre det, og der ikke vil behage ved sit Udvortes, er en fordrejet Skabning, ingen Qvinde; og en Qvinde, der foragter andre Qvins-

der, fordi de vil behage ved deres Udvortes, gør det af Hvind, fordi hun ikke kan behage selv. Denne Tilbøjelighed er ingenlunde ved vor Cultur eller Forfinelse blevet indprentet Fruentimmerne; den findes hos de mindste Piger, som man aldrig snakkede noget for om at behage, hos de vildeste Folkeslag, Naturens Østtre — og aabenbare gaves den dem til store Hensigter, som jeg ikke her behøver at udvifkle. Lad Dem altsaa ikke ved noget hindre fra at bevare Deres Skinnhed; men vogt Dem blot for at vilde bevare den ved forfeerte Midler. Sky De al Kridtspisen, Ædiktedrikken, alle Slags Sminker, og alt Vaskevand, som De ikke har lavet sig selv, eller hvis Ingredienter en fornuftig Læge ikke har billiget; sky De overalt alt Vaskevand, der bestaaer af noget andet, end Vand og et fint Slags Klid. Huden indsuer Giften, som de kunstige Vaskevande tit indeholde, og ødelegger Helbred og Sundhed med den; ikke altid strax, men sikkert, og ofte frygteligt. Et Stykke i Modejournalen af den berømte Hufeland vil overtyde dem, der læse det, at en smuk Hud ikke er andet, end den synlige Sundhed; at man altsaa kun ved at bevare sin Sundhed kan bevare sig en fin Hud. Hølg De altsaa hans Raad. Sky De, som Gist, al umaadelig og hæftig Dandsen, og li-

gesaa enhver hæftig Lidenstab, der bringer Deres Blod i Raag. Fordærver det Første Deres Hud, saa ødelægger det Ander tilligemed Huden, ogsaa altsaa Indtagende i Deres Physiognomi, og graver Træk paa Deres Ansigt, som virkelig ingen gierne vil see paa et Fruentimmeransigt. Jeg havde for nogle Aar siden Lejlighed at see Virkning af Echauffement ved et Sommerbal ved en Sundhedsbrond, og jeg forsikrer Dem, at jeg i egenligste Betydning forfærdedes over de Furie- og Marchantinde-Physiognomier, hvortil de fineste jomfruelige Ansigter havde forvandlet sig. Vogt Dem for slige Baller, som for en hidsig Feber. Sky ethvert Slags hidsende Drikke, der fylde Blodet med brændbare Dele, udøorre Huden, giøre den plættet, og endelig kobbræt, hvorved da naturligvis al Hudens Skinnhed forstyrres, og hvert Udtryk af en sagte indvortes Hølelse, hver Sandseliggjørelse af Jomfrueligheden, af Undseelse, af Medynt, af Medglæde, der giver Kvinden sin høieste Unde, giøres umulig. Ligesaam meget maa De vogte Dem for de varme Drikke, især for det Deres Kion af saamange Aarsager saa fristende Thee. Kun en sund Mave kan herede rene sunde Saftter, og kun rene sunde Saftter kan give en reen hvid Hud. Men Thee fordærver Maven, ødelægger Fordviel seskræsterne, skader altsaa Sund-

heden meget. Alt fedt Bagværk, Sukkerøl, alle
alt for krydrede Spiser, alt for fedt Kjød er af
samme Karfag ogsaa skadeligt. De Fruentimmer,
der føre en saadan Levemaade; der i Almindelighed
gaae hver Dag i Selskab, drikke Thee, spise Bag-
værk, ved Kortspil sætte deres Blod i Lidenskab,
tit opslamme deres Blod paa Baller — de vise alt
paa deres Tænder de første Virkninger af deres for-
dærvede Saftter, og med deres smukke Tænder har
de tabt en af deres fornemste Skønheder. Derimod
er den omhyggeligste Meenlighed, at staae tidlig op,
frisk Luft, maadelig Bewægelse i den friske Luft,
hyppig at rede Haaret, ofte bade sig i lunket, i det
mindste kuldslaet Vand, det bedste Middel til at
holde sig smuk, til at give sin Hud den Meenhed,
Blodhed og Livelighed, som man fordrer af en smuk
Hud. Hold tillige Hovedet koldt, og Hædderne
varme, som man jo ved den nuværende Mode at
gaae med lange Klæder, uden at opoffre nogen
Skønhed, meget let kan; saa ere sikkerlig alle
Skønhedsmidler Dem undværlige.* Hold De Des-

* Hvad her siges, er kun Uldtog af Hufelands: Møgle
Skønhedsmidler ikke fra Paris, som findes i
Journal der Luxus und der Moden 1788.

res Tænder rene, overmaade rene, og De har ene
derved forhindret mangen Sygdom, som fordærver
al Teint.

Midlertid maa og skal De ogsaa nytte Deres
Paaklædning, som Middel til at forhsie Deres
Skionhed, og at behage. Kun ønskte jeg, at De først
læste Reinhardts Afhandling om Smaatings Værdi
i Moralen, og da spurgte Dem ved Deres Paaklædning,
om den eller den Maade at klæde sig paa
slet ikke virkede paa Deres Hierte paa den sædelige
Deel af Deres Væsen. Sikkerlig vil De da overhovedt
ikke tillade Dem nogen Smink, og derved gisre
Skamrodmnen paa Deres Kinder usynlig, der næst
Morgen- og Aften-røden er det skinneste i Naturen.
Ingen Mode i Verden vil forføre Dem dertil, da
De paa denne Maade taber Deres Kinders Skionne
Blomstren, da Deres Ansigt aldeles intet mere kan
vise af Deres Hierthes Bevægelser, naturligvis alt-
saa maa være uden alt Udtryk, eller udtrykke en
permanent Skam, og det medrette, da De gisr
Dem hæslig for Tiden, og røver Deres Ansigt den
skionne Harmoni mellem Hinenes Glands og An-
sigtsfarven, der er Kienderne af qvindelig Skionhed
saa behagelig. Nei! Manden af sand Smag ven-
der sig uvillig bort fra et sminket Ansigt, hvad end
Moden tor sige dertil. Især en Pige, som sminker

sig, vækker den Mistanke, at hun i flere Ting skuer sin Natur, eller vil synes noget Andet og Bedre, end hun virkelig er. Os forekommer det, som at sminke sit Hjerte intet Modbydelsigt kan have for den Pige, der kan sminke sit Ansigt. Man holder sig langt fra hende, som fra ethvert alfresco Maleri, der kun i Frastand synes skønt. Heller ei vil De jo ligne hine forfængelige modesyge Pyntefianter, der sætte deres største Fortrin i at være klædte efter den næste Smag eller Aftsmag, og sikkert må være hver Yngling af Forstand latterlige. Hånds og Hiertes Skivnhed måa gielde mere hos Dem, end legemlig Skivnhed, og Legemsskivnhed mere end en smuk Paaklædning. Blindthen at følge Moden, er ingen Smag at have; og altid at være pyntet, er ikke at vide, hvorledes man behager. Jeg kender ikke ti Fruentimmer, der i Pynt blive blot saa smukke, saa tilskokende, som de ellers ere i let smagsfuld Paaklædning; eg jeg kender tyve Moder, der aabenbar vanstabe, ikke forslizne. Jeg vil ikke engang tale om visse Moder (a la sauvage), som man virkelig blot skulde ladet de Vilde beholde, og som nu endog de uanständige Fruentimmer i Frankrig begynde at affægge. Ikke vil De falde på, hver Dag, at dække Deres Hoved med en ny Parryf, og vilde være Blondine, naar De af Naturen.

er skabt til Brunette, eller Brunette, naar De er blond af Naturen. Deres Følelse vil nok sige Dem, at det Heles skønne Harmoni tabes derved; at De med selv samme fine Smag mangen Gang kunde sætte et blaat Glasgå for deres sorte, eller et sort for Deres blaa. De vil ikke skære Deres til at bølge skabte, og ved dette Bølgefald saa meget forskjennende Haar, saa kort af, og tvinge det i Veiret for at ligne — angliserede Furier. De vil foretrække en Titussiel for et Titushoved, der synderlig maa tage sig ud paa en quindelig Torso. De vil ikke glimre ved saa meget Sølv og Guld, men endnu ved noget Vedre.

"Der har blandt Menneskene overalt gjort sig en Ceremonialloev gieldende i Henseende til det Udvortes, der er Fruentimmerne øste helligere end Moralloven. Dette gelder især om Paaklædningen. Her tor intet Fruentimmer, især intet nordiske Fruentimmer, vove et Genietræk. S det mindste aftale To det med hinanden, naar Haandet istæden for til Høire skal stikkes til Venstre. Men hvad om det smukke Kjøn fra Modens Trældom gif over i Frihedens Land, og klædte sig paa sin egen Haand? hvorfor da Uniform uden for Krigstjenesten, som ikke er det smukke Kjøns Sag?" saa siger en sindrig Skribent, og medrette. Men dog vilde jeg ikke

her hos os raade Dem denne Originalitetssyge! Man kan udmarkere sig ved noget vigtigere, end Snittet paa sin Klædning, og ofte maa man. Desuden frygter jeg, at ved saaledes at bryde igennem Grændserne mangen skøn Kvindelighed torde tabes. En Linionskiole rives let i Stykker, naar man bryder igennem en Tørnhæfke.

En Pige af Smag vil kun med megen Maade giøre paafaldende og hæslige Moder med; vil blive saa langt tilbage, som hun uden Udseende af Særhed kan; begynde saa seent, og holde saa tidligt op dermed, som nogenlunde er muligt. Men ikke fordi hun forsømmer sin Paaklædning, men fordi hun vælger den; ikke, fordi det er hende det samme, om hun behager eller mishager derved; men just, fordi hun derved vil behage. Uafhængig af alle Moder stræber hun at lægge Mærke til, hvad der klæder hende, eller ikke; hvad der passer, eller ikke passer sammen, hvad Caracter den eller den Maade at klæde sig paa udtrykker. Hun lærer med lidet at afvælte sin Paaklædning; at sammensætte Stykerne deraf paa mangesslags Maader, men dog altid med Smag, søger at erhverve sig en vis Tact for, hvorledes man altid ved hver Slags Paaklædning holder Middelveien mellem det Altforfrie og Altforstive, mellem den nonneagtige, snærpede, unatur-

lige Tildækken, og den ujomfruelige, skøgeagtige, væmmelige Blottelse. Alprig vil hun forstaae sig til det sidste, om saa den onde Genius fra Frankerig endnu mere skulde overvinde den gode Smag, Sædelighed, Blusfærdighed og sin Kvindelighed, som den alt har overvundet eller forgiftet saa meget skønt og godt hos os Nordboer. Hos Romerinderne vare eengang Gevandterne saa tynde, og Legemet saa blottet, at det, som een af deres Moralister siger, var en af disse Skionne umuligt at vise sin Elsker mere i den lønligste Sammenkomst, end hun offenslig havde viist Publikum * — — —

Nei! Aldrig vil De med Opofrelse af Deres jomfruelige Blusfærdighed tilkøbe Dem Ningeaqt. Keenlighed, Simpelhed og Smag være stedse de fremstikkende Egenskaber ved Deres Paaklædning, da man stedse derved er sikrest paa at behage. Og i denne Hand vorde Deres Paaklædning omhyggelig valgt! Dette Valg vore Deres Syssel, i det De kæder Dem paa; men saa glemme De ogsaa, hvorledes De er paaklædt. Endnu at være sysselsat med

* Man tilgive Oversetteren, at han har formegen Erbødighez for sine danske Læserinder til ikke her at undelade noget af Originalens alt for sannde, men alt for kraftige Schildring.

denne Paaklædning, efter at man er gaaet fra Matbordet, og man man lader sig see mellem Mennesker, det giver et saa stivt, forstængeligt, barnagtigt Anseende; det er saa forslidt et Kunstgreb til at tiltrakke sig Mandfolkenes Opmærksomhed, at man umulig kan derved behage; at det tvertimod borttager al Illusion, som en smagfuld Paaklædning kunde frembringe, fordi det erindrer om den Umage, den har kostet, og viser den Engstlighed for at bevare den, der aldrig skulde vise sig. Det Fruentimmer, der forstaaer den Kunst at behage, gisst det vist aldrig.

Der gives en Maade at klæde sig, der staaer i saa skøn Harmoni med et Fruentimmers Ansigt, hele Legeme, hele Stemning, der blander sig med hvert Ansigtstræk og hver Mine, og er saa individuel, som Personen selv. Det er, som var den fød tilligemed hende. Hvad Legemet er i Henseende til Siælen, en gennemsigtig Hamm, hvorigennem hver Siælens Bevægelse bliver os synlig; det er Paaklædningen for Legem og Siæl tillige. Man kunde kiende Fruentimmerets Caracter og Stemning af den Blotte Paaklædning. Jeg vidste intet Slags Paaklædning, hvorved et Fruentimmer mere kunde behage.

Men saa gives der dog en tilladt Kunst ogsaa

at behage ved Paaklædning? leder ikke dette til Coqvetteri? er det ikke alt Coqvetteri? saaledes spørger den servendte misgunstig mod Alt, hvad der kan behage, eller den Ædle, for Neenhed øengstlig Bekymrede imellem Dem. Jeg svarer ikke den første; men kun den sidste. Coqvetten har det tilfælles med hver usordærret Pige, at begge vil behage. Og det maa heller ikke giøre den Rieneste, den for sit Hiertes Neenhed meest bekymrede iblandt Dem, øengstlig. Selv den meest forvorpne mandlige Udaadsmænd har det tilfælles med den ædle fortienestefulde Mand, at begge virke med Klogskab og Kraft til Deres Maal. Men hvad Maalet er, og ved hvilke Midler de virke, det giør Forskiellen. Naar et Fruentimmer vil behage, og hvorved, og hvorfor hun vil behage, det giør Forskiellen paa den ædle Pige og Coqvetten. Coqvetten søger at behage mange Mænd paa eengang, og især de fornemste, meest glimrende, meest sagte, eller smukkeste, hvad Sæder disse end have, hvad de end i og for sig selv maatte være. Hun vil behage dem, uden at agte dem; blot fordi de leve i de meest glimrende Cirkler, fordi de drage de fleste Dine paa sig, og fordi man giør meest Opsigt, naar man tilbrager sig deres Dine, eller endog giør deres Erobring. Den ædle Pige vil kun behage dem, hun kan agte, og

fordi hun kan agte dem. Ikke de vilde Gadejunkere, der kun giøre Opsigt ved lutter Daarstaber, og finde Behag i lutter Daarstaber, eller endnu noget værre; ikke de mandlige Coqvetter, der ville være umodstaelige for alle Piger, og egenlig ikke kunne tildrage sig nogen retskaffen Piges Kierlighed, fordi de intet elsker uden dem selv. Ikke de rige Sommerfugle, der blot glimre ved deres Udseende og Paaklædning, og ikke kende noget Høiere, en Mand kan behage ved. Saabanne Dækast skötter den ødle Pige ikke om at paadrage sig; var blot disse i Verden, vilde hun hellere være hæslig, og klæde sig hæslig, blot paa det hine Gækkers Bisald ikke engang efter Skinnet skulde ned sætte hende til Bæsner af et lignende Slags. Blot den ødle Yngling vil hun behage, der fortiner Kierlighed, fordi han kan elsker, og de Edle af hendes eget Kjøn, og den agtværdige Mand, og den agtværdige Olding. Af hendes Sands for Orden, Neenlighed, Skønhed, denne harmoniske Accord, er hendes Paaklædning det synlige Udryk. Man undersøge med nogen Opmærksomhed Coqvettens Paaklædning, og den fint sædelig følende Piges, og man vil ikke tage fejl af den aldeles forskellige Aand, der besøler dem begge. Man vil ikke altid finde Coqvettens Paaklædning friere, eller uanstændig. Evertimod; den

kan tit være søgt ørbar; men just ved det søger forraader den sig lettelig. Hos den uskyldige Pige vil Alt være i den kunstloste Overeensstemmelse, alting behageligt, og ingen Linie derover; hos den anden vil eet eller andet søgt Væsen for det meste overstride Linien, og just derved forraade sig. Den ødle Pige ligger der Magt paa at behage Fortienesten ved Alting, saavel det, der har udvortes Værd, som det, der klæder godt. Og hvorved vil Coqetten behage? Kun ved Skin, ved Udvortes, ved Glimmer af et hvert Slags, saalidet sand Værdi og derved er, saameget det end skader den sande Værd. Ligesom den suskevurnes Qvindes Paaklædning, naar hun dog vil være godtklædt, blot udvortes er reen, ordenlig og smuk, men hvad man ikke faaer at see, er ureente, uordenligt, væmmeligt, saaledes er Coqetten paa Aand og Hjerte. Der er ingen sande Kundskaber; men blot paaklinede udenad lærte Noticer, saameget, som man har behov, for just nu at glimre i Selskab, og netop kun saadant, som man kan glimre med i Dag og i dette Selskab, eller hos den eller den, som man vil trække til sig, behøver at glimre med? Saaledes kiender jeg en meget coquet Dame, der altid, hvergang inden hun gif i Selskab, gennembladede den Artikel i Encyclopædien, der syntes hende den passeligste for dette Selskab,

og som hun vilde more med. Der er ingen sand
Følelse; Coqvetteri og Læsteri dræber den Rest, der
maaske endnu kan være tilbage i Hiertet. Coqvet-
ten bruger hulde og flionne Sentiments, som en
Bouquet af Kunstige Blomster, at pynte sig med.
Man slæger Hjælene ned, bærer sig ad, som man
græd, ligesom man bringer et Halsklæde i Orden,
eller tager et Hovedtøj paa for at pynte sig, og gør
Undigheder gielende, som man har eller ikke har.
Af alt dette er den Pige, der vil behage, det mob-
satte. Hun vil behage ved det, hun er, ikke ved
det, hun synes. Man finder stedje ny, jo nærmere
man kommer hende. Hendes Kundskaber og
Føleller ere ikke for det store Selskab at glimre
med, men for den lidens fortrolige Kreds af ødle
Mennesker, at opmuntre, oplive den, giemt til
giensidig Nydelse. I stort Selskab taler hun lidet,
hører meget, og dommer besteden; kun den ødle
Mand, der tor nærme sig hende, og er det værd at
nærme sig hende, erfarer noget af, hvad hun veed
og er. Den hele Verdi af hendes Hoved og Hjerte
lærer kun den at kiende, som hun giver sit Hjerte.
Hvorfor vil hun altsaa behage? for at tildrage en
ødel Mand, der fortiner hendes Hjerte, og som
hun kan give det heelt. Elster hun endnu ikke,
saa er hun sig det neppe bevidst. Hun er smuk og

Glæder sig godt, og søger at være elskværdig, som Blomsten dufter — uden Hensigt, af naturlig uopholdelig Drift. Men elsker hun, og bliver hun elsket, saa søger hun kun at behage den, hun elsker. Og ham søger hun at behage for at blive hans Kone, og giøre ham lykkelig, og selv blive lykkelig ved ham. Det er hendes hele Coquerteri.

I øvrigt bliver Coquetten ikke egenlig elsket, fordi hun ikke selv elsker; eller Kierligheden til hende er en Kuus, der hurtig gaaer over, og efterlader mangehaande Smerter. Den Pige, der hengiver sig til Coquerteri, forgifter det Bedste, Helligste, der nedlagdes hos hende; hendes Hjerte udtrøres og ældes, om endog Ungdommens Glands endnu stræsser paa hendes Kinder. Hun har tilstoppet sig de reneste bedste Glæders Kilde, Gud bestemte for Kvinden; og betaget sig den Eve at glæde dem, hun gierne vilde giøre glade og lykkelige. Hun er ikke vel der, hvor ellers hvært Fruentimmer er det meest, hos en elskende Mage og elskende Børn. Hvad der kunde være hendes Lykke indtil Graven, er hende ingen Lykke; hendes Lykke ophører, naar ethvert andet Fruentimmers Lykke begynder; naar hun er, hvad hun skal være, kan virke, hvad hun skal virke. Bee den Mand, der hengav sig til en Coquette. Bee den Coquette, der er 30 Aar! hun

har udlevet, og er dog endnu ikke død! — Hun dner ikke for denne, og end mindre for den kommende Verden.

Såadan en Skiebne vil vel De, mine Læsersinder! ikke ønske at have. De vil agte nsie paa Dem selv, og quæle enhver Spire hos Dem, som den vilde Syge at behage, har oplivet. Det vil De ogsaa alt giøre, fordi Deres gode Rygte for Verden skal være Dem vigtigt og helligt.

Og her støder jeg paa en Punct, hvorved jeg gjerne traadde tilside, og lod et ædelt dannet Fruentimmer tale med Dem. Ved Intet bliver Forstielsen mellem Mænd og Kvinder synligere, end ved den Værd, den offenlige Mening for det ene eller andet Kvinde har eller maa have. "Den offenlige Mening," siger Rousseau, "er Dydens Grav for Mænd, og dens Throne for Fruentimmer;" og jeg synes han har Ret, som han sædvanlig har Ret; det vil sige, den største Deel af hans Paastand er sand. Den Mand nemlig, der ved alle sine Handlinger vilde spørge den offenlige Mening, maatte stedse kæmpe sig efter Tidens Aand, torde ikke giøre, sige eller skrive noget nyt Paafaldende, der stred mod Tidens Aand. Han torde ikke rive Masken af en Nidding, som Publikum tog i Beskyttelse, og ikke tage en af Publikum forhadt ædel Mand's Parti.

Kort sagt! han torde ikke være en Mand, der saa
med egne Dine, stod paa egne Been; og vist nok
gaaer derved Mandsdyd i sin Grav. Men det
Fruentimmer, der ører Publikums Stemme, rober
saamegen Magt over sig selv, og tillige saamegen
Mistro til sig selv, hun viser sig saa omhyggelig og
stræbsom for at betage sin tilkommende Mand endog
den sagteste Twivl om hendes Dyd, og saa rede,
at opofre dette sikkert ikke uødse Maal mangen
uskyldig Fornsielse, mangen Naturnydelse; hendes
Handlemaade rober saa tydelig, hvor lidt Magt
Sandselighed og Hæng til Forlystelse har over hen-
de, at quindelig Dyd ret godt kan podes og trives
herpaa.

Desuagtet synes mig de meest levende, til en
vis Verdens og Modetone dannede iblandt dem, at
sætte daglig mindre Priis paa godt Nygte, paa den
Menning, Publikum har om dem. De tillade sig
en Hob Ting, som man ellers ikke tillader sig; de
sætte sig ud over saare meget, som ellers ingen dydig
Pige vilde sat sig ud over; og den nu alt mere i
Sædernes Rige om sig gribende Frihedsaand for-
blinder Dem saameget, at endog saare mange af
Deres Kjøn begynder en Slags Revolution mod den
Velanständigheds Despotismus, som Publikum
endnu hænger ved; og vil regiere sig som souveraine

Væsner, efter visse droits de femme. Hvo gysse ikke tilbage, naar Fruentimmer, som mange Pariserqvinder, der paa Ballerne uden Undseelse stille deres Drikkelyst med de sterkeste Liqueurer, halvøgne see enhver fræk i Vinene, forklæde sig som Mandfolk, for at kunne gaae paa Stæder, intet Fruentimmer skulde tænke paa, skulde engang vide noget af! Hvo skistter om saadant et Fruentimmer? hvor kan hun friste til nogen ædel menneskeværdig Tilbgselighed? hvilken Revolution i den qvindelige Natur. Men jeg twivler paa, de vil staae dem bedre, end deres dicerne Forgiængere ved deres Revolution, og om de ikke derved ligeledes faste sig i Armenie paa en anden Slags Despotismus, der gjorde dem Naget endnu mere trykkende, end det hidindtil var. Jeg mener de grovere og finere Forsøreres Nag, der fortresselig til deres Fordeel vide at nytt denne ædle Frihedsaand, dette Product af vore Dages Forfinelse.

Forsørdes ikke, mine elstværdige Læserinder! eller rettere: forsørdes De kun en Smule, naar De kun derved blive opmærksomme paa det, der er Dem saa vigtigt. Jeg er fuldkommen overtydet, at De ikke vil andet end uskyldige Forlystelser, at det ikke falder Dem ind at misbruge Deres Frihed, at en Forsørers Stemme vækker Deres Afsky, saa-

snart De erklaender ham for en Forsorer. Men De
kiender dog Deres Irritabilitet, Godmodighed, Foie-
lighed; Deres Godtroenhed til ethvert Menneske,
der viser sig fra mangen god Side, eller der ogsaa
har den. De maa dog tit have mærket, hvor tit et
Fruentimmers Grundsætninger kunne forandres,
naar en yndet, elsket Mand er sysselsat lidt ester-
lidt at forandre dem; hvormeget De regne paa hoi
Kierligheds Magt, hvad De tilgive den, hvad De
giør den til Behag. Og De kiender Deres Sik-
kerhed paa fast urokkelig Dyd. Naar De nu tog
Dem den Frihed maaske at gaae ene med enhver
ung Mand, naar og saa tit De vilde; naar han
havde Leilighed at see Dem paa Deres Værelse uden
Bidner, ledsgage Dem ene paa en skion Spadsere-
gang, synge med Dem, løse noget Skrant, hierre-
rørende for Dem; naar han ved at nytte Alt dette,
eller nytter det af dunkel Instinct, for at vække Fo-
lesler hos Dem, der tit ere desfarligere, fordi man
føler dem saa godt og saa skjont. — Jeg spørger
Deres Væsens Indreste: er De ganske sikker paa,
hvorvidt denne Frihed vil føre Dem? Er det ikke
formeget, naar en Pige paa engang har at kæmpe
med een indvortes, og een udvortes Fiende? og
kan De ikke netop blive fort paa Wildspor ved det,
der gjør Dem til et saa ædelt, blidt, tiltrækkende,

elsteligt, qvindeligt Væsen? Jeg spørger Kun, og
De besvarer Dem Spørgsmaalet selv.

Ikke forgives er Diet forvaret paa saa mange
haande Maader. Det kan meget let bestædiges, det
var en uerstattelig Skade, naar det Fede; og dog
har Mennesket to Vine, og Pigen Kun een Uskyldighed.

Forsørelsens Fare er ikke det eneste, der nøder
Dem at øre Publikums Stemme i Deres Forhold.
Den, der eengang skal tilbyde Dem sit Hjerte og
sin Haand, er det og maa det være af allerryderste
Vigtighed, i Dem at finde en fuldkommen uskyldig
Pige, for derved at staspe sig Bished, at han i Dem
vil finde en tro Hustru. Den ringeste Twivl, han
har eller sik derom, kan giøre ham ulykkelig, og giør
ham sikkert ulykkelig, naar den rodfæster sig hos
ham. Alle Deres Undigheder, Deres Elstelighed,
Deres sødeste Smiggrerier, de varmeste Udgydelsser
af Deres Hjerte — borttage ikke hans Ulykke; De
giøre ham endnu Kun ulykkeligere, da han først
derved ret smertelig følte, hvad han kunde have i
Dem, naar De sikkert fortiente hele hans Tillid.
Men dom De selv, hvor let en saadan Twivl kan
opståae hos ham, naar man giver ham Bink, hvor-
ledes De har sat Belanständighed tilside, har om-
gaaedes alt for frit med den eller den, hvor man

har truffet Dem ene med en Mand, hvilket Selvskab af hvilke Mænd har været Dem det kæreste — o. d. l., naar Bagvæsseren spotter derover, og Bennen advarer ham, som dog sikkert vil stee, naar De sætter Dem ud over den quindelige Belænsten-dighed. Eller er De kanske sikker paa, at denne Twivl ikke vil opkomme? at De vil udrydde den med Nøde af Deres Elskedes Hjerte? at den aldrig vil komme igien? Jeg spørger kun, og De besvarer Dem disse Spørgsmaal selv.

Jeg veed vel, at Bagvæstungerne ogsaa kan sige de uskyldigste meest indgetogne Piger noget paa: men jeg veed ogsaa, at det ikke vil blive Publikums Stemme, men finde Modsigelse; Publikum er i Almindelighed altid retfærdigt; naar Lidenkab ikke har blændet det.

Og tænk saa paa Deres tilkommende Kald, og de mangfoldige Forpligtelser, det paalægger Dem, og at denne Jagttagelse af den quindelige Belænsten-dighed, er Dannelse til dette Kald. Hvor seldent kan Kvinden sige, at hun med Vished vil nyde den eller den Fornsielse med, vil tage Deel i den eller den ogsaa ganske uskyldige Forlystelse, naar hun trolig og tilfulde vil opfylde en Mages, en Moders, og en Hunsmoders Pligter? hvor ofte maa hun nægte sig Bevægelse i fri Luft, Livets uskyldigste My-

heller, for at pleie en syg Mage, eller et sygt Barn, for at bringe et hunsligt Arbeide i stand, for det fornødne Opsyn over sine Folk, eller give dem et godt Exempel! hvor ofte nøde Mandens Forhold hende at omgaaes med Mennester, der ere ingen Ting for hende, og sieldnere at see Andre, der kunde være hende meget! hvor maa hun afveie sine Ord, og paa hvor mange Maader maa hun sky Skinnet, naar hun ikke alt for ofte vil lade sine Børn komme fra sig, og dog fra ingen Side give dem ondt Exempel, men være deres Mønster. Og lader det sig tænke, at hun vil gjøre alt det med Lethed og Stas-dighed, naar hun ikke har været vant til nogen Twang, til at fornægte sig nogen uskyldig Glæde? Er ikke Erbodighed for Publikums Dom, Jagttagelse af den fine quindelige Velanständighed, en Forsynets Dannelse, der, som Alt fra Forsynet har endnu andre og højere Hensigter, som altsaa Pigen saameget hellere seulde underkaste sig, da hun derved tillige sørger for sig og sin tilkommende Mand? Virkelig en Piges Klage, at hun maa underkaste sig saa mangen Twang, er ikke bedre grundet, end en Ynglings, der er bestrebt til Minister, at han med saa megen Misie maa lære Latin.

Overhoved, hvordan end en Piges Tilsand maa være, kan det ikke blive hende vanskeligt at

lagttage den quindelige Belanständighed, naar hun i svrigt er karst af Mand og Herte. Eller hun ikke nogen Mand endnu, finder hun i ædle Menneskers og sine Forældres Bifald hele sin Lykke. Deri agter hun sig selv; og hvad gør man ikke gjerne, for at blive agtet af ædle Mennesker, og kunne agte sig selv? Men elster hun en Mand, saa vil Alt komme hende an paa hans Bifald; det vil være hende høist vigtigt, at han ikke hører noget Ondt, men idel Godt om hende. Hun lagttager al quindelig Belanständighed af Tilbørlighed, og ikke mere af Pligt. Men var hun ikke mere karst af Mand og Herte; vittse der sig en vild Tilbørlighed, at behage snart den og snart den, da er det aldeles fornodent, at arbeide denne Tilbørlighed imod ved Belanständigheds Evang. Hvad hos andre Piger er Præservativ, er hos hende Medicin, at den Sygdom ikke videre skal faae Indpas, der er Pigen saa farlig.

Men hvor er da den quindelige Belanständigheds Grændser? hvorledes kan en Pige lagttage den, uden at blive en affecteret Snærpe, som dog sikkert ingen ligefrem naturlig Pige skal blive, og vil blive? Vist nok kan hun ikke vilde det, da et saadant Væsen kun kan behage den næst fordreiede Mand; da alle Snærperi er paafaldende Unatur;

og da Mænd med visse Erfaringer strax forudsætte, at Snærpen hemmelig er tilbigelig at holde sig og Andre stadesløs for den unaturlige Evang., hun offenslig underkaster sig. Midlertid tilstaaer jeg Dem, at Horskiellen mellem den Pige, der iagttagter den allerfineste quindelige Velanständighed, og en Snærpe, bedre lader sig føle end beskrive; men den er dersor dog sand, og virkelig ikke lidet. Hovedsagen synes mig er det tvungne, søgte Væsen, der søger at giøre Opsigt, og som man seer hos Snærperno i Mandfolkeomgang, i Selskab, og det Naturlige, Stille, Ligefrem, man finder ved velopdragne Pigers Tilbagetrækning. Den ligefrem Pige synes intet Uskyldigt, som hun ikke i sig selv anseer for farligt, eller som ikke af Publikum ansees for uanständigt. Snærpen raffinerer, udgrubler sig Uanständigheder, som ingen tænker paa; og bringer Faren for at fornærme quindelig Sædelighed ogsaa did, hvor ingen søger den. Det er, som Snærpen altid tænkte paa Forsørelse, Usædelighed, quindelig Usommelighed; den ligefrem Pige synes ikke at tænke derpaa, men holder sig stiltiende bera, som om det skede ved en vis Instinct. Snærpen er stiv, ængstlig tilbageholdende, tilbagestødende i hele sit Væsen, og kommer dog mangen Gang ud af sin Rosse.

Den velopdragne Pige dreier sig frit og naturlig i sin Kreds, som hendes Kjens Sæder foreskrive hende. Hun er ikke bange for at træde ud; hun hengiver sig aaben og ligefrem, da hun veed, at hun først gisre det. Hun kommer ikke ud af sin Nolle, fordi hun ingen vil spille, fordi hun ganske vil være, hvad hun synes. Jeg veed, De føler Forstienlen, og vil endnu føle den Skarpere, naar der forekommer Dem en Snærpe. Jeg veed ogsaa, De ingen vil være, som vort Hartiende heller ikke sørdeles hælder til.

Jeg har hidtil efter vor Tids Skif beskrevet Pigens Dyder og Feil, ligesom man i Stæderne hæsætter de fortryllende Træfrugter til Dessert uden engang at give et Vink om, af hvad Nod, hvad Stamme, og hvad Safter, de vore. Jeg veed ikke, om jeg gjorde vel deri; men jeg veed, at den alvorlige Stræben at skye alle disse Feil og giøre sig disse Dyder egne, let og naturlig minde Dem om denne Nod og Stamme, og vise Dem den Nodvendighed, at plante noget i Deres Hierter, hvoraf disse Dyder naturlig voxe. Den dybeste Menneskekiender gisr ligesaa; thi han visste, at intet har sand Verdi for Mennesket, uden hvad han fra nogen Side føler som Træng for sig.

De giætter jo nok, hvad jeg meener; der gives

fun Eet, hvoraf hver qvindelig og mandslig Dyd
saa let og naturlig udvikller sig, som den modne,
qvægende Drue voxer paa den sunde Vinranke. Og
naar De giøtter det, saa begriber De vel ogsaa, at
det fordrer en egen Forelæsning; og De ønsker ogsaa
en egen derom.

Siette Forelæsning.

Qvindens Religion.

De har jo vel alle gjettet, hvad jeg ved Slutningen af min sidste Forelæsning sigtede til. De behøver dertil ikke engang den fine Tact, den sagte men dog sikkre Annesesevne, som man finder hos de Ufordrøvede, ganske qvindelige af Deres Kjæn, og der tit seer langt rigtigere, end selve vor Skarpsind, skondt vi kunne belægge Alting med Grunde, og den qvindelige Tact ingen anden Grund har for sig: end det kommer mig saa for." Fremstillingen af det qvindelige Kalbs Omsang, et Dækast paa Qvindens Irritabilitet, Svaghed, Lethed at forføre, og tillige paa den høie Forpligtelse, at beherske denne Irritabilitet, ikke være svage, ikke lade sig forføre — hvorpaa funde den lede andet, end paa et Middel, hvorved man bliver stærk, uden at blive uqvindelig? hvorved man bliver op্যhøjet over Mangt, som man ikke selv kan hæve sig over? paa et Middel, hvor-

ved man ikke dræber noget hos sig, men læniper Alt til den Kjonne Harmoni, der er Qvindens Klenodie? Og hvad kunde bedre bevirke disse Sædeunder, end Religion? Virkelig veed jeg knap, hvorledes en Qvine kan være Alt det, hun skal? — hvor hun kan saaledes beherske sig, saaledes undvære, stille side, fornægte, uden Villie underkaste sig — altid være saa virksom uden Skin, og saa tit uden Mydelse, naar ikke Religion: levende Følelse af hendes Forhold til Gud, af dette Livs Formaal, og hendes hsiere Bestemmelse opfylder hende. Mænd have saamangen Spore til at handle vel, og i det mindste i det Udvortes opfylde deres Kald; dem dris ver Erekærhed, Begærighed at erhverve, Ørst efter Navnkundighed, Fædrelandskærighed, og hvo veed, hvad alt mere? Men hvor ved kunde Qvinden drives, der i sit Hiertes og sit Huses Stilhed man udsomme alle sine Kræfter, og useet erhverve sig sin høieste Fortjeneste? Det er saa sand en Følelse, Gøthe lader sin Iphigenia udtrykke:

Med Guderne jeg ikke gaaer i Nette;
Men Qvindens Tilstand er beklageværdig.
I Krig og i sit Huus regerer Manden,
Ogude veed han og at hielpe sig;
Ham frøder Eie, ham bekrandser Seiren,
En Død med Ere er beredet ham;
Hvor sneverbunden er ei Qvindens Lykke;

At lyde barſe Ægtemand er alt
for hende Pligt og Trost.

Hvad ſkulde der blive af hende, naar ikke Religion
oplivede hende? Alle irreligiøse Fruentimmer holde
op at være Fruentimmer. Enten opfylde de ikke deres
res Kald, blive Skjunaander, Politikerinder, Phi-
losophinder, Virtuosinder — Alt, fun ikke deres
Mænds Hustruer, deres Børns Mødre, deres Hys-
holdnings Forstanderinder. Eller de forrette deres
Kaldspligter — ikke som Qvinder, men som Mænd,
som Despoter. De have ingen Skaansel, ingen
Overbærelſſe, ingen Menneskelighed. Jeg er vel
meget overtydet, at ethvert Menneske taber i ſin
ſødelig Følelse, i reen Humanitet, naar hans Herte
har vendt sig fra Religionen; Ogsaa Mennesker,
der ved en vis Philosophi, uden Religion virkelig
have opnaaet en høi Grad af Retſærdighed og Sæde-
lighed, blevе lettelig haarde af Retſærdighed; de
tabe hūnt billige Overbærende i Andres Bedømmelse,
der sætter Krandſen paa al høi Sædelighed. Der
hos gaaer Sædeligheden aldrig over en vis Punkt af
den ſtrænge Pligt, og udelukker høi Edelmodig-
hed, høi høie Sædeadel, hvori Mennesket ofte i
den reneste Land giv̄ mere, end nogen Pligt kan
foreſkrive ham. En af de ſindrigefte af Deres Kion,
Mad. Stael, Neckers Datter, har fortreffelig stil-

bret saadanne Mennesker. "Charakterer" siger hun, "hvem naturlig ædle Egenskaber flettes — naar de en gang have sat sig ud over Guds frygt — føle sig mere i Frihed til at begaae Feil, der ikke støde an mod nogen Lov, som den af dem erkendte Lovbog indeholder. Det er hos dem Pligt, at afflaae Alt, hvad ikke er stræng Pligt. Retfærdighed træder i Belgivrenheds Sted, Belgivrenhed i Hvidmodigheds; man er tilfreds, at have ydet det, hvad man falder sin Pligt, om det engang i Livet traf ind, at nogen tydelig befalet Dyd fordrede et sandt Offer. Men der gives hvert Dieblik Belgierninger, Tjenestier, Freiigheder, som man aldrig faaer af slige Folk, fordi de have gjort Alting til Pligt, altsaa kun kan tegne store Masser, og kun vide at adlyde det, der tydelig udtaler sig."

Saameget taber ethvert Menneske, den udmarkede Edle maaske undtagen, naar Religion er ham Intet. Men Kvinden taber Alt. Hendes sædliges Følelses Spøde Plante kan kun trives paa øgte Religionsitets veldyrkede Grund, om endog den mandlige Humanitets stærkere Træ tit kommer frem mellem Stene. For Kiænderen viser sig ogsaa Mangel af religieus Følelse strax paa Kvindens Ansigt. Det er sandseligere, haardere, mere aandloft, eller ræktere, end det var. Det har ikke mere hilnt blid-

ristrækkende, aandigkionne, hin Kjærligheds Charakter, som man ikke behøver at skjule, men som indskyder Verbedighed, i det den træffer Hiertet. Endnu er den legeelige Skjønheds Guld der, men Underlighedens, Andagtens, Fromhedens Brillant flettes, der var indsattet deri, og Guldets Juvel. Selv den irreligiøse, men situtsandselige æsthetiske dannede Mand kunde hun ikke mere saaledes træffe, og faste, som før. De erinrer jo vel, hvad Lessings Tritenker siger til Juliane; og jeg vil erindre Dem, hvad en Edling af Deres Kion lod en Tritenker sige: "Aldrig bliver en kvindelig esprit fort min Kone, om jeg saa skulde flettes tort Brod. Maturen skal blive min Lederinde" — Var jeg til Vand vid forelsket i et Fruentimmer, saa stignit som Clara Wildschutt, * og saa fuldt af Talenter, som Mad. ** — vilde dog al Fortryllelsen bortfalde, saasnare denne esprit fort stak frem." Tro mig, saaledes tænke alle Mænd. De vide af egen Erfaring, hvorhen irreligiøse Grundsetninger føre; — hvorhen de ikke vil vide deres Koner forte.

Dette er ogsaa endnu fra en anden Side naturligt. Vi Mænd kommer alle overeens deri, at en Pige, der kjænder Kjærlighed, og der elster, allerede dorfør er mere interessant; at enhver væklet blik Talelse giver en Pige inden og udenfra mere

* I Romanen af dette Navn.

Værdi. I Religionen finder hun den s^eonnest^e
 Øvelse for sine Følelser, det s^eonnest^e Spillerum for
 hver sin virksom, interessant Følelse. Hun lærer
 at have Tiltro, og med Tiltroens hele saa ubeskri-
 lige tilstrækende Barnlighed at hænge ved et Væsen.
 Hun lærer at elsk^e, inden hun har fundet en Mand
 at elsk^e, eller før elsk^e ham. Hendes Sands for
 Kærlighed bliver derved reen og sin. De Spor af
 Underlighed og Liv, som ere paatrykkede et Mennes-
 kes Hjerte, og Asyn, der ofte henfød i Andagtens
 Tak, hvor skulde man finde dem hos den ireligi-
 euse Pige? hos den religiøse findes de sikkerlig.
 Og ved Alt dette kan hun elsk^e varmere, hænge ved
 os inderligere, bedre udgyde os heele sit Væsen, fort-
 sagt være det, der egenlig gør Manden lykkelig hos
 Kvinden. Hendes Kærlighed er blevet moden,
 uden at hun har vanhelliget den ved at hænge ved en
 vædel Gienstand. Hun har lært at elsk^e, og den
 Mand, hun bliver til Deel, hvilier med velgjørende
 Wished ved den Tanke, han deler sin Elskedes Hjerte
 med den bedste, der kan forvisse ham et elskende
 Hjerte — med Gud.

Sporger De mig, hvad Religion Kvinden har
 at vælge, saa siger jeg Dem ligefrem, at jeg ingen
 anden kender, der saa kraftig og dog saa blidelig,
 saa mangesidig, mangfoldig, og dog saaledes fra een

Punkt funde virke paa hende, som den christelige Religion. De seer, jeg betragter denne aldeles ikke fra sin Sandheds eller Guddommeligheds Side; jeg taler ikke om Sammenhaengen, og det Altomfattende i den Plan, der ved den ligge til Grund; heller ikke umiddelbar om, hvorledes den overhoved tilfredsstiller Trang hos Menneskets Aand og Hjerte, skondt det er dens skonnest Side. Jeg taler om den Virkning, den frembringer paa den quindelige Natur, og som ingen anden kan frembringe. Kunde endog Mænd endnu vælge en anden Religion, og ved den hæves, holdes, og besidtes; for Qvinden vilde der aldeles ingen anden gives. Hver anden Religion, eller Philosophi vilde fordreie paa hende, danne eensidig, søger at giøre Noget af hende, som hun ikke kan blive, og ikke skal blive; eller den vilde, som en vis folsom Spinozismus, (naar man gior Naturen selv til Gud) opbøie hendes Indbildningskraft til en sværmerisk Afgudstjeneste, der er ligesaa skadelig for Tornusten, som for Virksomheden. For Dem, mine Tilhørerinder, maatte man opfinde Christendom, om der ingen var; og var det muligt, at en Religion med stige Ressourcer, Drivfiedre, og Kræfter ikke var sand, saa dristede jeg mig at forsvoare, naar man for Deres Kion, i det mindste til at fremme det Gode, eller, som man nu

udtrykker sig, til den praktiske Fornuftes Fremtav, dog valgte denne Religion.

Tænk De selv: en Religion, som ganske er bygget paa de misneste menneskelige, og de naturligste qvindelige Følelser, Tiltro og Kærighed; som var den staueste Vanvid, naar Mennesker ikke kunne tro og elste; en Religion, der egenlig ved alle sine Lærdomme, Fortællinger, og Løfter, ikke vil Andet, end vække Tillid og Kærighed; og ved alle sine Fordringer ikke vil Andet, end henvende al denne Tiltro og Kærighed til den tillidsværdigste og elsteligste Gienstand, der gives; en Religion, der ved alle sine Anstalter og Åabenbaringer lærer den tunge, og dog især for Kvinden saa fornødne Kunst at vinde, fornægte sig, undergive sig — ikke blot lærer den, men ved det naturligste Tilbøjeligheder danner Mennesket til denne Kunst, ved det, der ellers ju gør os den tung; der grunder sin Fordring at vinde, at fornægte sig, at undergive sig paa intet ringere, end paa den levende Tro til det synderligste Forsyn, og understøtter dem — vel ikke meget Sko lastik, men meget menneskelig — med de Sandheder, at Venten er Modtagelsens Billed og Pant, Fornægtelse Vej til Besiddelse, Underkastelse til Herredom og Storhed; disse Sandheder ikke blot forkynder og beviser den trit for den kolde Forstand,

men ogsaa stadsfester dem ved de meest paafaldende Exempler; en Religion, der ikke blot billiger, men helliger de skinneste qvindelige Egenheder — Sands for Naturens Skinheder, for Harmoni i Sande- og Aands-Verdenen, Erbodighed for Hiertets sagste Stemme, Undseelse, Bessedehed, og pigelig Tilbagcholdenhed; der for Alting ikke virker paa Hovedet eene eller paa Hiertet eens; men stedse paa hele Mennesket, altsaa netop giver saaledes, som Qvinden kan modtage; der forhosier den fra Qvinden uadskillelige Hølelse, der udfylder hendes hele Væsen fra den fineste Gølelse indtil den dyriske Instinct, og der udstukker hver anden Gølelse, Modergodhed og Moderkærighed, til et Saligheds-Pant; saadan en Religion maae jo vel være skabt til en Qvindereligion."

De siger dog ikke: jeg declamerer! jeg tønker, De er alle overtydede, at det er bogstavelig Sandhed, jeg siger. Og at jeg taler med Varme om en Sandhed, der ovenikobet er saa vigtig, saa skøn, saa evident, det hebreider De mig vist ikke.

Christendom er den menneskeligste, humaneste af alle Religioner; Qvindeligionen er det menneskeligste, humaneste af begge Kion. Altsaa er Christendom meest og meest directe Skabt for Deres Kion.

Og just dorfør er det den menneskeligste Religion,

fordi den passer bedst for Kvindelægningen. Meget let ahner man det af det rolige simple Blif paa vor Natur, at vi mellem de fornuftige Skabninger ere noget lignende til det, Fruentimmerne ere blandt Menneskene. Saa maa det jo være beregnet for os; hvad Vedbenden behøver, behøver Viinstokken ogsaa.

See De Dem omkring, paa hvem egenlig Christendom, beregnet for Hoved og Herte, endnu virker meest, paa Deres eller vort Kion! Jeg troster mig altid til at finde mod een Mand i Fruentimmer, som christelig Religion (jeg siger ikke christelig Theologie, christelig Philosophie, men christelig Religion) virkelig er Livets Ledesterne og Stav for.

Skulde ikke ogsaa det bestemme Dem for den christelige Religion, at den har bragt Deres Kion saa mange umiskiendelige Fordele? ingensteds ere Fruentimmerne igien indsatte i deres oprindelige Menneskerettigheder; ingensteds behandles de, som den svagere eller finere Deel af Menneskeslægten; ingensteds ere de Mændenes Mager, Medhjelperinder, lige med ham tage Deel i hans Eiendomme, hans Fortrin, hans Stand, uden paa de Stæder, hvor Christendommen er den almindelige Religion. Hos alle Jordens Nationer ere Kvinderne mere eller mindre Slavinder, Griller; hos de Nige blot til Pragt og Mandens Moro, hos de Fattigere til at sorrette

de ringeste misisomste Arbeider, afhængige i Alt af et meest raat, sandseligt, til sin Nydelse af det, der fortienner Navn af Kiærighed, udnygtigt Menneskets Tykke og Luner. Selv hos de dannede Græker gaves der vel Aspaster, enkelte Fruentimmer, der æredes som Gudinder; men Kjærlighed stod ikke lige med Mandkionnet. Sielden torde Qvinden forlade sit Huus; hun var udelukt af ethvert Selskab; Keedsomhed gnavede paa hendes Væsen. Og alt dette var kun despiinligere, da det ikke var eget Valg eller Smag, ikke Kiærighed til Stilhed eller Huusliv, men Drang og Despotismus af Manden. Qvinderionnet, enkelte undtagne, var ogsaa hos Grækerne i Foragt. Deres Digttere ere fulde af de bitterste og foragteligste Udladelser mod dem. Sikkerlig gienlod det saaledes i alle Græfinders Hierter, da Euripides lod sin Medea sige:

Af Alt, hvad der kun lever, og kan tænkes,
Er Qvinden dog den jammerligste Skabning;
Med tunge Penge klober hun den Mand,
Der bliver hendes hele Væsens Herre.
— Et Onde, som ei andet Onde ligner.

Kun blandt Christne have Qvinderne den Virkefreds, der tilkommer dem, og den Bestemmelse, der er dem værdig, og svarer til deres Anlæg. En Indretning, der er saa velgivrende, fortienner dog vel Deres Tak. Interessant maa jo vel, om det saa

for det første kun var for Deres Orvindeligheds Skyld, et Væsen være Dem, der lod foreskrive Deres Egtemænd, som hellig Pligt, at elsker deres Hustruer, som den Kierligste elskede sine meest Elskede, at føle dem deres Væsen saa nær, som man føler sig et Led af sic Legeme; et Væsen, der har givet Deres Kion saa mangt et Fortrin, endog for sit eget. Men er Dem denne Religion vigtig, eller bliver den Dem det nogensinde, saa vogt Dem for to Afveie, som Deres Kion let beträder, og som dog just ere især Deres Kion skadelige: — Grubleri og Sølери. Christendommen er ligesaalidet ståbt for Forstanden ene, som for Hiertet eene. Den skal ikke blot behandles som Videnskab, ligesaalidet blot nytties som et vorende Drama. Det skal gribe Hoved og Hierte, og alle det indvortes Menneskes Krester, og giennem Hoved og Hierte virke paa Menneskets hele Handelsmaade. Det forudsætter et sundt, usonderslidt Menneske, der blot tænker sige Sandheder, for at føle dem, som saadanne; og blot derfor føler noget for dem, for at giøre dem til sit Livs Ledestierne. Alt saa uden at sige, at De skal blive staaende ved Deres Catechismus-Religion, og efterlade al Græsken fordi de ere Fruentimmer, og ligesaalidet, at De skal giøre Dem en Bebreidelse af, om en Psalme, en Bibelhistorie, eller et Sted af en god Prædiken

eller en christelig Bog, eller en rørende Sang træffer Deres Hjerte. Hvor kunde De interessere Dem for Christendommen, uden at tænke mere over dens Plan, uden mangengang at opslammes og besigles af den høie Kjærligheds Aand, den aander? Men get mere vilde jeg alvorlig og broderlig bede Dem, ved Læsningen af gode aandfulde Skrifter, der give Lys over det Hele af Bibelen, at studere Dem ind i Bibelens Aand. Jeg siger: i Bibelens Aand, paa hvilken og paa Aanden i Christendommens Catechimer og Lærebøger der tit er i egenligste Vetydning en Himmelforstiel: saalange, som fra Himlen til Jorden. Og jeg siger i denne Bibels Aand, hvor i Hammen af de simpleste populæreste Fortællinger, de meest usilede Breve, og mange tilt synnerlige Digtninger, en saa dyb sin Psychologi, en saa opsiget menneskelig og dog fuldkommen værdig Plan, og en saa træffende Analogi med Naturens og vort Hjertes Gang ligge til Grund, at man vel neppe finder noget Lignende i vore Philosophers skolerette Skrifter, hvorvel mange af dem have bygget paa Bibelens Grund, forstaaer sig — uden at nævne den. De skulle af slige Skrifter lære at kende, hvorledes Bibelen veed at fremstille Menneskene den i det Hele saa ubegribelige Gud saa fattelig, og tillige saa interessant; med hvilket Øje dens Forfattere saas paa

Mennesket, og Menneskets Hjerte, paa de dybe
 Kilder til dets Jordær, paa Midlerne at forbedre
 det indvendig fra, og paa dets Bestemmelse. De
 skulle i Historierne ikke blot finde Fortællinger om
 gamle Begivenheder, men Prøver paa den Maade,
 hvorpaa Forsynten fører, advarer, driver, tilbage-
 holder; Exempler, hvorledes Vanro og Tro, Avind,
 Hevngierrighed, Had og Kierlighed virke paa Men-
 neslene, og hvor Forsyntet nytter hver ond og god
 Lienskab hos Mennesket til hans Forædling, naar
 han blot endnu folger dets Vink, eller afstækende
 Kald. Sikkertlig kan De fatteligt lære dette af Bi-
 belen, naar den vises Dem fra den rigtigste Syns-
 punct. Jeg vildt giens opmunstre Dem, ikke at
 lade nogen Leilighed være unyttet, hvor Dereß
 Hjerte kan sættes i Bevægelse af en christelig Sand-
 hed. Men at vilde udtyde dunkle Spaadomme,
 hvis Billedsprog De tit ikke engang forstaaer, gruble
 over enkelte Sandheder, over hvordan ved de
 christelige Indretninger og Sætninger, sammenligne
 de forskellige Forestillingsmaader med hinanden,
 pynte dem op med en herkende Modephilosophi,
 eller vel endog danse den derefter, det synes mig
 n sand Foc dervelse for Dereß Kion. Alle disse
 Grublerier give det udvortes Menneske intet, de
 styrke ikke i Svaghedens Time, troste ikke i Lidelsen,

og bevare ikke i Fristelsen. De nære kun en vis aandelig Forsængelighed, en dybtliggende Stolthed, som er derfor saameget skadeligere, fordi den synes at grunde sig paa noget hos Hruentimmer ikke sædvanligt, og dog meget Ædelt, og som næsten ulægslig fordærver Deres Kion, fordi det sielden har den Sælssyrlke, af sand Stolthed at hæve sig over denne Stolthed. Og det religieuse Folkeri, der enten bestandig sukker og klager, eller efter den nyere Viis bestandig jubler og svimler, udtrævler saaledes Menneskets egenlige Væsen, blodgjør, spænder, og overspænder det saaledes, at det til sidst ikke duer til nogen eeneste sand Følelse mere, og at endnu lange mindre noget christlig religieust bliver til handling hos det. Alt Folkeri leder til Uvirkshed og Haardhed, og religieust Folkeri mere end noget Undet, fordi det er unaturligere, vanligere at fremkunstle; altsaa Føleevnen tidligst bortvæltes, og den Ævne ved Følelse at besæles til handling — denne Menneskets sande aandelige Productionskraft, hastig og for Tiden sløves.

Men til dette religieuse Folkeri regner jeg ingenlunde, naar De ved religieuse Sange hæver Deres Hierte, gisr Dem dette Hiertes Skaber nærværende, og deres Bestemmelse, og den Wei, der fører dertil. Men saadan en Sang ved Claveret stemmer

fortresslig til at bære, taale, fornægte, elße og virke, med Hensyn paa Gud. Udsøger De Dem noget passeligt af Thaarups, Storms, Baggesens Hymner, af vor Schuljes uzziske Sange, eller deslige, og synger det med Esteranke og Udtryk, sikkert vil Deres bedre Deel ikke angre det. De gaaer med et godt Sind med mere Kraft til Deres Dagværk, hvad Slags det end er.

Og saaledes bør det være! Deres Religion gaae over i Livet, i hver Deres Kalds Syssel, i Mydelsen af Hornoielse, i hver Tidsfordriv, og hvert Kald, i Deres Eftergivenhed og Modsetning, i Taaler og Taushed, i Deres Nabenhertighed og Tilbageholdenhed, i Deres Arbeider ved Sypuden, som ved Narbordet. Denne Religions Hånd, Sagtmordighedens, Venlighedens, Høielighedens, Alvors, Fæstheds, Neenheds Hånd, Eftergivenheds, stille Lidens, larmfri Fornægtelses Hånd; — den bestedne Spørgens, barnlige Hørens, godmodige Undstykdens Hånd, Rierlighedens Hånd, der troer, haaber, taaler Alt, og Alvorens, der kun vil Eet, og det Høieste, Bedste, og usorrykket og usorrykkelig stræber mod dette Ene, Høieste, Bedste — denne velligrende Hånd stemme og bestemme Dem til Alt; fremstynde og tilbageholde Dem, opflamme og kigle Dem, eftersom det behøves. Ikke blot paa det,

De giøre, men især paa Maaden, hvorpaa De giøre det, see man, hvad Religion De bekiender Dem til. Deres Religion være, som Viinstokken, hvem ikke dens Træ, ikke dens Taarer, men dens Frugt giver Værdi. Ligesom Kierlighedens Aand er synlig i Alt, selv i de ubetydeligste Handlinger, som den paatrykker de mindste tanker sit Præg, forhoier de ubetydeligste Ord ved Toner og Accent, giver hvert forbiflyvende Blik Aand og Betydning: saa hellige Christendommens Aand Alt, hvad De figer og handles, at De forholder Dem, som han var stedse omkring Dem, han, hvis Bisald og Kierlighed De ønsker inderligst af Alt; det være ikke Grundsetning, men Aanden i Deres Liv. Og jeg tanker, De vil intet tage i Agtelse og Elsæværdighed, naar denne Aand besidler Dem. Jeg veed intet Skrift at nævne Dem, der saa sanddru og tydelig fremstillede Dem denne Christendommens sædelige praktiske Tendents, saa træffende viiste dens mangfoldige Anwendung, overalt saameget besordede den fineste religieuse Sædelighed, som Marezolls Andagtsbog for Deres Kjøn. Jeg har alt virket meget, naar jeg har bragt Dem til omhyggelig at læse denne magelose uerstattelige Mands Skrifter.

Syvende Forelæsning.

Ovindens Selvstændighed.

Naar De blot noget har eftertænkt, hvad jeg sagde Dem om Religionen, vil De snart finde, at en ved Religion danner Pige maa have en fast, bestemt Caracter, at hun vil holde sig lige langt fra den blodagtige Godmodighed, der er Alt, hvad Menneskene ere omkring den, og fra den vrantne Egensind, der blindt staer paa sin Billie, blot fordi det eengang var dens Billie. Hendes Religion bevarer hende for begge Afveie. S Alt, hvad der er sædlig tilladt, uskadeligt, ansioendigt, fordrer den en Eftergivenhed, Froelighed, Willielosshed, der langt overgaar hin Temperamentseftergivenhed; og i Alt, hvad der er utiladt, skadeligt for Sædeligheden, eller uanständigt, en saa uovervindelig og dog saa rolig Fasthed, som den ikke findes hos nogen Egensind.

Og virkelig er en saadan Fasthed, Selvstændighed af Caracter ogsaa Pigen, Qvindekismnet overhovedet fornorden, naar hendes Sædelighed ikke tit skal løbe Fare, og naar hun overalt skal blive, hvad hun er bestemt at blive. Hun kan have det redeligste Sind, det bedste Hjerte, være den elseværdigste bedste Sigel, og dog tage sit gode Navn, blive Coquette, Snærpe, Islerinde, Sværmerinde — hun kan blive reent fordærvet, blot fordi hun ingen Selvstændighed har i sin Caracter. Saaledes kiendte jeg en vis Jenny L., et blidt, englegodt Væsen, men der hos en snart noget despotisk Moder, var voret op mellem lutter meget diærve drengagtige Brodre. Hun havde aldrig vildet have nogen Vilolie mod sin Moder, aldrig fundet have den mod Brodrene. Moderen besluttede for hende, vilde altid i hendes Sigel. Brodrene med deres Hæftighed paansgte hende de modbydeligste Lege, og spottede hende fra hver Undlingsfyssel. Saaledes kom hun efter Moderens Død i en Kostskole i B., hvor den ulykkelige Tone herskede, at man spottede over alle dem, der havde mindre Glimrende, og hvor det især gik ud over Alt, hvad der ikke vilde istemme den almindelige Tone, men have noget Eget. Nu beholdt hun naturligvis aldeles ingen Egenhed, og der funde heller ingen udvikle sig hos hende. Med

stor Ængstelighed gjorde hun sig Uimage for at synes forfængelig, fordi de Andre vare det. Hun klædte sig letsindig, som de Øvrige, mangengang ikke ganske anständig, blot for ikke at lade sig udlee for sin Tugtighed. Hun det stille, fromme, inderlige Væsen gjorde sig Uimage for at være det modsatte af Alt dette — levende, snaksom, vittig. Missommelig udtaenkte hun et Par Spotterier, hun vilde anbringe, blot for ikke at spottes. Saaledes blev hun til Slutning et fordreiet tvetydigt Væsen — hverken kold eller varm, hverken god eller ond, fordi hun udvortes var god hos de Gode, og forvendt hos de Forvendte. Tilsidst gav hun sin Haand til en Mand uden Sæder, uden Formue, uden Hjerte — fordi man fandt ham allerkæreste, og fordi han overhængte hende at give ham sin Haand, som hun til Ulykke ene raadde over. Hun blev fordærvet, og dog ulykkelig, fordi hun ikke funde blive fordærvet nok til i det mindste at beruße sig med et overdaadigt Levnets Opiat. Saa vidt kom het med hende, med hendes ligefrem Sind, hendes sunde Forstand, og hendes fortreflige rene Hjerte — blot fordi hun ikke funde handle af og ved sig selv, se paa sig selv, være en selvstændig Person.

Mei Mennesket er bestemt til at være et Væsen for sig selv, at udvikle sig selv, og det nærmest

for sin egen Skyld. Det er et Menneske, et sæde-
ligt Væsen, for det endnu er nogen anden Ting.
De ere Menneskeræsener, førend de ere Hustruer,
Modre, og Huusmodre. De skal ikke dernæst være
Døtre og Søstre, for at være det, men for i disse
skionne menneskelige Forhold at uddanne sig til
qvindelige Mennesker, til tankende, følende, sædes-
lige Væsner — Hver med et eget Jeg — Hver
nærmeſt, uden Hensyn paa Andre — Hver selv en
Hensigt, en Person for sig, med sin fra alle Andre
forskiellige Siel, ligesom hun har sit fra alle Andre
forskiellige Legeme. Menneskeheden er ikke en Kæde,
hvis Lemmer kun være brugelige, som Led af Kæ-
den, men en Kæde af Solittairringe, hvorfaf hver
har sin egen Brillant, og kan gielde som enkelt
Ring; en Kæde, som Kæden ved det gyldne
Skinds Orden — hvert Led er et Ordenstegn til den.
Udrykkede af alle menneskelige Forhold, maa De hver
for sig blive et frisædeligt Væsen, og danne sig som
saadant for de sædelige Væsners store Nige.

Hver af dem maa altsaa fremfor Alt vide, hvad
hun er, og kan være og blive, maa lære at kjenne sit
eiendommelige Jeg, see med egne Dine paa sig
selv, maale sig med sin egen Maalestok. Vel siger
en Skribent meget sandt og skjont: "Uden kunstige
Midler see vi ikke vort eget Ansigt. I Andrees

Ansigt maa vi læse, af Andre maa vi høre, hvorledes vort eget Ansigt seer ud. Et Vink for os, at vi skal dømme, hvad vi ere, efter den gode eller onde Virkning, vort Væsen har paa Andre." Og sikkertlig er det et ret godt Middel til Selvkjendelse; men det maa dog komme med os til Selvbevidsthed. Vi maa i upartiske Dine saa tit have læst, af upartisk Mund saa tit have hørt, saa ofte have sammenligneet med vor egen Følelse, at vi vide udenad, hvad vi kunne, og ere. Ingen Foragt, ingen Bagværelse maa nedtrykke os overmaade, ingen giøre os modlos; derimod maa heller intet Smiggreri, ingen Slags Forgudelse hæve os formeget, kunne ved Forsængelighed forrykke vort Hoved: forsøg De man gehaande Øvelser og Arbeider; grib De an i hvert Slags alle Deres Kræfter, og sammenligne Dem nu med Andre, med Flere af Deres Kjendskab, om det er blevet Dem lettere, eller tungere, om det er lykket Dem mere eller mindre. Agt De noie paa, hvad Slags Lands eller Haandarbeid i Sammenligning er Dem lettest, hvad der er lykket Dem bedst. Øv De disse fremdeles; uddan De en Tid lang det Talent, der synes at ligge hos Dem. Saa vil De let have afgjort hos Dem selv, hvad De kan, eller ikke kan. Ingen Smigger vil kunde overtale Dem, at De har et afgjort Talent til Mu-

sik, naar De med største Umage ikke kan spille nogen Sonat uden Anstod, ikke synge nogen Arie saa flydende, eller med saamegen Udtryk, som nogen af Deres Medsøstre; eller at De vilde blive en god Legnerinde, naar De efter mange Forsøg fandt, at intet betyldende Hoved, og intet Træ ret vilde lykkes Dem. Saaledes er De ogsaa alt paa Veten at lære, hvad De er. Hør derom velmenende farverige Bimmers, upartiske moderlige Veninders Tanke. Jeg vilde for Alting nævne Dem Deres egen Moder, naar jeg ikke vidste, at mange Mødre selv kun ere alt for indtagne af deres Døtre, og alt for forsøngelige af deres Døtre, og at det ikke kunne være de bedste Mødre. Hold De Deres eget Øje ubestukket, sammenlign ofte Deres Dom med de Forstandigstes i Deres Kreds, for at holde den ubestukken, og berigtige den. Gav Gud Dem en viis Fader, som, De mærker, lader Dem vederfares Ret, men dog ikke blinde er indtaget for Dem, saa nyd De hans Dom. Han vil i det mindste ikke forblinde Dem. Han smiggrer Dem i det mindste ikke forsærlig. At dømme rigtig om sit Ansigt, sin Skabning, sin Skønhed, maa vel være meget vanskeligt, da de Fleste dømme urigtig derom, de Paradises Døtre undtagne, der slet ikke tænke paa, om de ogsaa var smukke; der gives saa faa, der ikke

vurdere deres Skønhed for høit, da Mange troe,
 at eie noget i en udmærket Grad, som De slet
 ikke har. Fremfor Alt bevar De det rigtige avind-
 fri Øie for andre Pigers Skønhed. Udvikl Dem
 det, man finder skønt hos Andre, og see Dem saa
 selv i Speilet, ikke i en forsængelig Time, da maa-
 ske Deres Øie var mørknet, Deres Sind forvendt
 af Pyntedaarstak og Smiggreri — men i een af
 Deres bedste Morgentimer, efter Deres Undagts-
 time. Naar De da just har prøvet Deres Inderside
 for Gud, da er De bedst i stand til at prøve Deres
 Advokates for Speilet, og takke den sande Giver for,
 hvad Deres Ansigt kan have behageligt og indta-
 gende. Sky De ikke Leiligheden til at komme i
 Nærheden af Andre, som overgaae Dem. Det er
 ganske tienligt, at vi mangengang see, at Andre
 ere mere end vi, paa det vi ikke blive stolte af vores
 Fortrin. Man forbinder i et Maleri noget Stort
 med det Smaa, at det Smaa ikke skal synes for
 Stort, men man sætter og noget Smaat ved Siden
 af det Store, at den store Gienstands Storhed skal
 falde i Dinenne. Sammenligning af ligeartede Gien-
 stande giver den rette Maalestok. Men just dersoer
 maa De heller ikke leve blandt Luther Fruentimmer,
 der udmerke sig ved Talent og Dannelse, naar in-
 tet udmærket Talent og Dannelse blev Dem til

Deel. Det nedtrykker for meget, gøre modlös. De vilde til Slutning føle Dem tilintertgiort, som Mennesket midt mellem uhyre Klippemasser føler sig qual, tilintetgiort. Værlé De af i Deres Omgang. Vedst naar De fra denne Side intet meget omhyggelig skyer, og intet meget omhyggelig søger; han, der styrer Deres Skæbne, styrer ogsaa dette visest, som Alt, hvoraaf Mennesket ikke noie kan beregne Udsfaldet.

Bliv i al Fald ikke modlös, om De maaſke skulle overgaaes af Andre i Skønhed og glimrende Talenter. Der gives flere Talenter end Skønheds, og bedre Talenter end de, der glimre i Øjene. Blandt Lavaters physiognomiske Fragmenter er der eet, der søger at bevise, at hvert Menneske har Aarsag at være tilfreds med sit Physiognomi. Læs De det, og De vil finde beroligende Sandheder deri. De vil da ikke være vittig, fordi en anden anseet Pige er vittig, eller vel endog affectere Maivetet, fordi en Person i Deres Kreds behager ved sin Naivetet. Eller vilde De sværte Deres blonde Dienbryne, fordi en Anden har sorte? Mei! De vil være, hvad De kan være, fordi De noie veed, hvad De er. Ingen er ubehagelig, der er naturlig. Kun Affection gør modbydelig. En Con-

cert er god, naar hvert Instrument spiller sin Stemme reent.

Selvstændigheden er ikke blot en bestemt Erkendelse af, hvad De er, og kan være og vorde, den bestaaer fornemmelig i den egne fri Beslutning, at ville være det, hvad De, just De skal være; og i fast at staae paa denne Beslutning, trods al Over-talelse, Smigreri elcr Spotteri, der vilde bringe Dem derfra. Om De behøver denne Selvstændighed, er jo vel intet Spørgsmaal. Den Skiebne, Jenny L. havde, kunne blere have, naar denne Selvstændighed flettes Dem. Og hvor mangen har virkelig ladt sig henvive af Modens Despotismus, er blevet forfængelig, let sindig, daartig og forvendt, fordi hun ikke kunde modstaae og vogte sig selv! Hvor mangen er falden blot af Blodhed, Eftergi-venhed, Svaghed! Jeg gientager det: intet men-nesteligt Væsen er blot Middel for Andre; hvert er selv Maal, skal have og beholde sit eget Jeg i alle Livets Forsatninger. Hvor var og Sædelighed mulig hos et Menneske, der ikke følte sig som selv Maal, og hævdede sin Personlighed. Alt i Forældres Huus er denne Selvstændighed Dem fornorden, for, ogsaa useet af Dere's Forældre altid at handle Det, ikke lade sig lede fra den rette Wei. Som fri Pige, i Døm gang med Andre, med Mænd, med Des-

res Elskede — hvad vilde der blive af Dem uden Selvstændighed — uden den Kraft at handle efter, hvad Det er? Og hvor kunde De være gode Mædre, gode Hustruer, hvorledes i mange Tilfælde, blot gode Egtefæller, uden denne Fasthed, ved hvilken ene hos Barn og Tynde den Hensigt kan opnåes, uden hvilken det hele Huusvæsen maa komme i Norden, og ethvert Barn, trods alle Formaninger og Advarsler, meest formedelst de mange Formaninger og Varslør, maa i Gund og Grund forderves. De kunde fra enhver anden Side være Englesiale, og dog gisre deres Mænd og Barn høist ulykkelige, naar Selvstændighed flettes Dem.

Men Qvinden er endnu mere end Manden Forsigtighed fornsden, at denne Selvstændighed ikke skal blive til Egensind; at De aldrig staaer paa Deres Menning, blot for at staas paa den, men fordi De ere overbeviste, at det er godt og ret. Svage Caracterer er altid før utsatte for Egensind, end stærke, altsaa Qvinden snarere end Manden. De kan vogte Dem dersor, naar De ret uddanner Deres Forstand, ret tydelig udvikler Dem Grunde for eller imod en Beslutning. De forandrer da ikke Deres Beslutning, førend man tilstrækkelig har giendrevet Deres Grunde; og De vil vel ikke mere staae derpaa, naar man har giendrevet Dem

disse. Men sikkrest er De for Egensindighed, naar
De kun der staer urokkelig fast paa Deres Mening,
hvor De holder det for Deres Pligt, hvor De troer,
at det Modsatte er Uret. Naar i det Tilfælde, en
Anden ogsaa bragte Dem Skingrunde, som De ikke
var i stand at giendrive; De folger Deres Følelse,
Deres Samvittigheds Stemning, saalænge den er
derimod. Og sikkert vil De i slige Tilfælde glæde
Dem, at Jesus har oversat Samvittighedens øste
vrede, øste overstregne Stemme i klare bestiente
Forstrifter; at De med eet af hin simple Udsagn
kan giendrive Dem en heel Nælde Sophismer. I
alle øvrige Tilfælde, hvor ingen Pligt indtræffer,
der skal De heller set ikke bestaae paa Deres Me-
ning. Giv helsester der, hvor Deres Væsen hæf-
tigst sætter sig mod Moget. Det er skøn Kvindelighed,
at give ester, hvor den kan estergive; desmere
ører man Kvindens Beslutning, hvor hun ikke tor
give ester. Var Deres Fasthed eengang udartet til
Egensind, hyad saa let kan skee, saa tag denne Uret
tilbage, som Sophie i Rousseaus Emil. Naar
man ogsaa aldrig siger hende eet Ord; hun forsøm-
mer aldrig af sig selv, at giøre sin Egensindighed
god i ejens og det med en Frimodighed og paa saa
god en Maade, at man umulig kan være hende vred
berfor. Hun vilde falde den ringeste Tyende til-

fode, uden at denne Vdmngelse kostede hende det mindste, og saasnart man har tilgivet hende, viser hendes Glæde og hendes Kærtagn, hvilken Wyrde hendes Hjerte føler sig lettet for" Midlertid er hendes Fasthed endnu meget forskellig fra Mandens. Denne er ubøelig Zernhaardhed; hendes en blod Elasticitet. Den mandlige hindrer, at Beslutningen ikke kan blive forskyret; som Hjerneskalen, Brystbenet hindrer de ødle Deles Beskadigelse ved Styrke; den quindelige Fasthed hindrer det, som Piestenen hindrer sin Beskadigelse ved sindig Vigen, ved den Taare, Modstanden fremtrænger. Men den quindelige Fasthed giver ligesaalidet efter, som den mandlige, og maa heller ikke.

En Moder af bestemt Caracter opdrager meest Døtre uden Caracter, som gemeenlig en meget virksom Moder opdrager uvirksomme Døtre. Datteren er aldrig bestemme sig selv, handle efter sin fri Beslutning. Moderen beslutter istæden for hende, og handler istæden for hende. Datteren er fra denne Side endnu Barn, naar hun skulde være Hustrue og Moder; og bliver det maaske sin Livstid. Eller var Datteren Moderen alt for lig, havde hun formegen Caracter til stedse at lade sig lede, uden at have Willie, saa bliver hun tillukt, hemmelighedsfuld, vel endog sumt og bitter. Hun synes

at give efter, ingen Billie at have, og i sit Inderske giver hun ikke efter, har den ubøeligste Billie. Hun er fast besluttet at udføre den, saasnart hun tor og kan. Ingen Grund vil virke paa hende; hun vil hævne sig for al den Eftergiven, og blive den egensindigste Skabning, der har nogentid heddet Kvinde. Vogt Dem vel, om De skulde have saadan en Moder. Anvend alle de Midler, barnlig Erbodighed tillader, for at bevæge Deres Moder at give Dem en egen Virkekreds. Gør hun det, saa virk De deri saa godt, saa ordenlig, som Dem er muligt, at der ingen Grund skal være til, at hæmme Deres fri Virksamhed. Afslaaer hun Dem Deres Bon, saa prøv De tit, og siig Dem bestemt, hvorledes De vilde handle, naar De torde handle frit. Siig det ogsaa til Deres Moder, om hun kan taale det, at De ikke skal blive tillukt mod Deres Moder. Denne Lukkelseaabner en Side af Deres Hjerte for Forsreren, naar han sniger sig dertil. — Siig De Dem ofte, at De kun giver efter af Pligt; at give efter af Pligt, fordørver ikke, og forbittrer ikke. Vær des fastere i Deres Moders Traværelse, at handle efter hendes Billie, hvad og Tyende, Legesøstre, Bekendte, og Deres eget Hjerte sige dertil. Fasthed i at give efter er ogsaa Fasthed, og desstørre, jo mere Hjertet knurrer.

Er De ikke i dette Tilfælde, saa ov De Deres Selvstændighed, dog kun, hvor det er Næt. Ingen Legessøster, ingen Veninde, ingen elsket Mand bringe Dem til et Skridt, som Deres Samvittighed misbilliger. I vigtige Tilfælde see op til den, der kan give Kraft, der alt har styrket saa mange Svage, og virkelig styrker hver svag Sjæl, der troelig bruger sin Kraft, og søger Styrkning hos ham.

and vigtig omgang, med deres behov og
mangehaande Naad.

Ottende Forelæsning.

Om Omgang med Mandkønnet.

Jeg kommer nu til en Punct, elskværdige Tilhører! der sikkertlig er Dem alle, mere eller mindre, vigtig, hvorved De behøver mangehaande Naad; og hvorved en erfaren, aabenhiertet, mod Deres Køn velsindet Mand sikkertlig kan give Dem mangt et godt Naad. Har han have megen Fruentimmeromgang; flettes han ikke ganske Jagtagelsesaand, var han opmærksom paa den Virkning, Fruentimmersnes forskellige Forhold gjorde paa ham hans Bekjendte og Venner; og vil han oprigtig sige, hvad han iagttag og erfarede, saa kan det ikke feile, han maa kunde sige Dem mangt træffende og anvendeligt.

Jeg har lært at kende mange, og mangehaande Fruentimmer, jeg har set dem i mangehaande Forhold med Mandsfolk; og jeg har i det mindste den bedste Villie til, at sige Dem Alt, hvad jeg

ved Deres Omgang med Mandfolk har seet, og
ingittaget derom. Det er mine Fordringer paa
Deres Opmærksomhed og Tilkro.

Er det overhoved at raade Dem, at omgaes
med Ynglinge eller Mænd? det er vel det første
Spørgsmaal. Men Svaret ligger alt i Deres
Hierte, saa reent og usordæret, end dette Hierte i
svrigt maa være. Ja! De kan længe nok gierne
være blot mellem Deres Veninder og Dussosere.
Med dem har De tusinde smaa Syuler at aftale,
mangt et lidet Bystparti at aftale. Hvor kunde en
Uge gaae hen, da De ikke havde noget at aabenbare
Dem, en Hemmelighed at betroe dem, der altid let
er Dem saa viktig, som en Forhandling ved Nig-
dagen Gesandterne der? Den maa ogsaa blive si-
gesaa hemmelig, som denne; og Mandfolkene maa
netop mindst vide Noget deraf. Men denne Om-
gang øækker ikke noget Nyt hos Dem. Mellem
lutter Piger griber De Dem ikke an, der er ingen
Ring, der paa en velgiorende Maade spander og
sporer Dem. Mange Kræfter, Evner, smaa Ta-
lenter og Yndigheder slumre i Dem, og De holder
det ikke Umaen værdt, at sætte disse i Virksomhed.
De kan vel heller ikke. Derhos bliver De til sidst
tilmode, som om De havde et Par smagfulde Kio-
ler, adskilige mydelige Hovedtekier, Rister, Nippes,

og Bijoux i Deres Commode, og der gaves ingen ret Leilighed til at faae dem paa. Det fedet Dem. Men kommer De i Selskab med Ynglinge, der nærme sig Dem, opfordre Dem til Adskilligt, verle mangen Idee med Dem, der udvikkle deres Vid, Munterhed, og mange skionne og interessante Kundskaber for Dem, saa kommer der nyt Liv i Dem. Altting i Dem lever, og mangt oplives, som De selv ikke kiendte. De er dobbelt, hvad De før var, og De glæder Dem over, hvad De er. De har seet mange Ting fra en ganse ny interessant Synspunct; den mandlige Hølemaade har aabnet Deres Øine angaaende mangen Kvindelighed; Mangt er ved denne Contrast først blevet Dem interessant; for Mangt har De faaet Sands; Deres Synskreds har udvidet, opklaret sig; De seer mange flere Gienstande, og alle tydeligere, og i skinnere Lys. Nu er der Drift i Dem til at være Alt, hvad De kan være nu; en saa naturlig Drift, som den, helst kun at foredrage deres meest rørende Sange, ngar der er en Kiender tilsæde. Ogsaa Omgangen med Deres Medsostre faaer nu en ny Interesse. De maa om Alt høre deres Mening og sige Deres egen; de maa forklare sig om de egne tit synderlige mandlige Synspunkter; maa astale, hvorledes De skal misde Mandfolkenes Vid, hvorledes De skal behandle

dem, og giøre dem Glæde; hvad for fælles Lege De spille, hvad og hvordan De vil spørge, hvorledes De ret vil nytte den mandlige Omgang til Deres Undervisning og Fornøjelse. Avind og Skinsyge kiende De ikke: thi De er jo ingen Coquette, og Deres Hjerte er endnu roligt. Solen er oprunden; Alt er hævet, forskønnet, oplivet, frydet. Der er kommet fremmede farere Paarørende, som man giver Høitider. Nu kunne alle ny Klæder og Dip-
pes bruges, der før laae ubrugte.

Skam Dem endelig ikke ved disse Følelser; de ere lagte i Kvindens Natur og til velgiorende For-
maal. Selv den reneste Pige føler saaledes, og det
dæstærkere, jo renere, mere ufordærver og naturligt
hendes Sind er.

Hold De det ikke for mandlig Stolthed, der bringer mig til at tale saaledes. Deres Klon er til vor Dannelse, til at vække og rette vores Krestier så nødvendigt, næsten nok saa nødvendigt, som vi er Dem. Der gives sikkerlig ingen eneste stor Mand, der ikke var dannet ved Gruentiimmer fra mange Sir-
der; uden Omgang med ædle, rene Kvinder kunne vi blive Lærde, Kunstnere, Philosopher, men aldrig de Mennester, vi skulle være. Vor Caracter bliver plump, bidst, knarvurn, og ofte haard. De finere Spirer af vort Væsen blive uudviklede.

Vi ere sure Druer, der vorede paa Nord-siden af et
Wierg, aldrig omsusedes af Zephyr, og fun at nyde
som Eddike.

Udentvivl er eet Kion stukt for det Andet; det
ene skal indblænde det Andet, hvad det flettes; det
ene danne det Andet, som det behøver Dannelse.
Sandser og Hierte hos Legemet er Kvinden; Hoved
og Kraft er Manden. Alt samlet gør et fuldkom-
ment Menneske, som det skal være.

De seer altsaa nok, at Naturen ligesom Dere
Hierte kalder Dem til at omgaaes med Mænd.

Vist nok kommer Alt an paa, hvorledes de
Ynglinge, de Mænd ere, om de ere gode eller for-
bærvede. Men jeg er forsikkret, det stod i Dere
Magt, at giøre dem gode, i det mindste at giøre,
at de Alle skulle stille sig gode an, naar De Alle
ret alvorlig vilde.

O naar de Skinneste, meest Tilskokkende, meest
Dannede af Dem i en By forenede sig, behandlede
alle de Ynglinge og Mænd med stiv høflig Kulde,
hvis udsvævende Sæder vare bekjendte, men der dog
endnu sogte at skjule disse Udsvævelser; naar De
med vedholdende og tilbagestødende Foragt behand-
lede den, der bører sine fordærvede Sæder til Skue,
og fører dem i Munden; naar De fast stod paa, al-
drig at tilstaae den Sidste en Dands med Dem, al-

drig være i Selstab med ham, naar det nogenlunde var at undgaae; naar enhver vidste, at man maatte give Slip paa Deres Selstab, saasnart en saadan offenslig Svirebroder fandtes der; kort sagt, naar De forholdt Dem saaledes imod ham, som De forholder Dem mod hvert Fruentimmer, der offenslig giver sig Lasten til Priis(?) naar De derimod overalt og viensynlig udmarkede den sædelige Yngling; naar De omgikkes ham i en langt utvungnere Tone, talte meget aabnere muntrere med ham; naar han torde være i Deres Selstab, saa tit Velansændighed tillod; naar De udmarket gav ham Haanden til Dands; valgte ham til at accompagnere Deres Sang og Spil; med ham i passeligt Selstab læste, eller nod den skjonne Natur — ngar fra alle disse Livets skionneste Glæder den var udelukket, der mætter og overmætter sig i dyriske Nydelser; hvorledes vilde det virke? ingen Sædelære maa saaledes træffe hans Hierte; ingen Politistraf saaledes bestikæmme ham, ingen Foragt være ham saa frækende, som Deres usoranderlig tilbageholdende tilbagesidende Bæsen, som Deres Foragt Det skal være en Grad af Tortur, naar man lader fra Hviden een Draabe iisfoldt Vand efter den anden falde ned paa Isen af et Menneske. Sikkerlig virker Deres folde Medblik endnu før Bedring, end hin Tortur Bekjendelse.

Frygt derhos ikke, at Svirebroderens Bagval-
selse skal slade Deres gode Navn. Sikkert min-
dre, end naar han roser Dem. Det satte forud, at
De var ham tilmaade. Hvordan maatte De da
være?

Vær heller ikke bange for at giøre Dem Mand-
folkene til Fiender. Hvad var saa det for Mand-
folk? Vilde De vel heller være slige Mandfolks
Veninde? Og tro De sikkertlig: de samme Mand-
folk, der behandles saa koldt af Dem, fordi de
ere bekendte som Svirebrødre, ville tidligere eller
sildere føle en uvilkaarlig Hæagtelse, just for Dem,
og just fordi De viste Modbydelighed for Usædelig-
hed, og Kulde mod den Usædelige. Ogsaa den la-
stefulde Mand ærer i sit Hjerte Kvindens Dyd,
naar han anseer den virkelig for Dyd.

Hvorfor imidlertid saa mangen ogsaa ødel af
Deres Kjøn foredrager den smagfulde smidige Svir-
rebroder saa meget, endskindt hun frygter ham,
hvorfor han ofte er hendes Hjerte farligere end en
anden, hun mere agter; det begriber jeg ikke til-
fulde, og hvad jeg begriber deraf, kan og gider jeg
ikke udvikkle. Jeg vilde ønske, jeg intet begreb
deraf.

Deres Omgang med Mandfolk indskrænke sig
blot til slige, som ikke ere bekendte som usædelige.

Men med disse være den naturlig, utvungen, uskyldig, munter. Taal intet, end ingen Lege og Aunstalter, som gaae ud paa at tillade sig visse friheder. Tal sandt, fast, og med Værdighed derimod; opmunstre det ikke ved smaa Bæggringer, Minaudier — thi det see Mandfolkene det an for — men viis rolig bestemt Alvor, at De ikke vil det. Smigrerier høre De fra Begyndelsen af ikke ester; men blive ved at tale og handle, som De intet havde hørt. Meest synke de da tilbage i deres Intet, som de ugrundede Pastiller, naar man ikke agter derpaa. Men gienstages de for oste, saa giv dog Smigreren at forstaae, at han maa agte Dem meget lidet, ansee Dem for et meget forsøngeligt Barn, siden han kan troe, at et saa hverdags eller overdrevent Smigreri kan behage Dem; at han altfaa istæden for et Smigreri siger Dem en sand Uhoslighed. Omgaaes De Mand af uplettet Rygte med Agtelse, og forlang Agtelse. Viis dem Agtelse for at kunde fordre den med Nette igien. Deres Forhold være lige lange fra Snærperi og Coqvetteri, naturlig, munter, anstændig. De trænger Dem ikke paa, og holder Dem heller ikke borte. De opmuntrer til smaa Virtigheds Spil, til uskyldig opmuntrende Lecture, til Musik. De driver paa, at det snart kommer til en Samtale, at man med

Munterhed veksler Ideer; saa bliver der ingen Tid til Fiasen. De forlanger, at hver Ungling skal forstå noget Interessant, meddele Dem Noget af sine Kunstdækker, sin Læsning, sine Meiser; De sætter hans Vid, hans Skarpsind, hans Talent at fremstille Noget, og hans øvrige Selskabstalenter i Virksomhed. Han maa sige Dem sin Dom om Mængdehaande; De udlokke Grundene til denne Dom af ham. Kort sagt! De sørge for, at den dannede, sædelige, med uskyldig Livsnydelse fortrolige Ungling gierne er hos Dem, og at den uvidende, usædelige, blot efter Sandseligt jagende Ungling ønsker sig bort af Deres Kreds. Det er Prævestenen, at Deres Omgang med Mandfolk er, som den skal.

Kraft, holdt ved Kierlighed, ledet ved Kierlighed, i Kierligheds Dieneste, er, hvad Kvinder mest agte hos Mandfolk. Der gives Mænd, der blot vise, eller i det mindste affectere, Kraft; overmodige Gjætte, der give sig Unseende af, de behovede blot at se dem om en Pige, og give hende Haab, de vilde behage at modtage hendes Hjerte, for at faae det; indbildste Sultaner, der i deres Vanvid ansee alle Piger i en By for deres Harem, og kun have at betænke dem paa, hvem de vil kaste Tørklædet til. Man falder slig en Daare, homme a bonne fortune, ligesom man vel i en Daarekiste falder En

Kaifer eller Konge af Jerusalem, fordi han bildaer sig ind at være det. Et saadant Menneske roser sig af alle Koners og Pigers Gunst; og troer virkelig at have mange, og kunde lettelig have alle. Hans smukke Figur, hans uddannede Talenter, hans Verdenskundskab, hans Stand, hans Formue, og hans Tillid til sig selv, give ham rigtig nok en ubemærket Rolle i Samqvem. De fleste Mandfolk træde tilbage for ham. De fleste Fruentimmer finde deres Forsængelighed smigret, naar han nærmer sig dem. De ere mere forekommende mod ham, end mod Andre; og dette gør ham daglig mere overmodig, afgjorende, utaaletig. Foragt over Deres hele Kjøn lyser frem af hele hans skioedesløse Høflighed. Hans tit ganske forsømte Paaklædning, hans ubehovlede Stilling, hans Tjen, hans Gaben, hans eenstavelses plumper Svar — en Kappe, han mangen Gang svøber sig i, lægge ganske denne Foragt for Dagen. O at De bog stedse kunde faae den Magt over Deres Forsængelighed, at lade ham føle Deres Kjøns hele Værdighed! at De dog aldrig kom ham imøde, aldrig visste, at De fandt Dem smiggrede, naar han nedlader sig til Dem, altid foretrak den bestedne sædelige Yngling for ham, om end denne ikke havde de glimrende Talenter! De høde Stolthed, De visste ham, Deres Urvungenhed

til at tale, spøge, lee med Andre i hans Nærværelse, som han slet ikke var tilstede, den folde Høflighed, der stedforbliver sig liig, som De viser ham, som De dog afmaaler efter hans Forhold; naar De forenedes herom — De, de skinneste, talentsuldeste, meest dannederi en Vy, eller i det mindste den største Deel af disse: det vilde med Tiden nok helbrede ham. Man bruger jo Koldt Vand, naar Bloder alt for sterk gaaer til Hovedet? bliver ikke en vis Slags Blindhed curert ved sterk angribende Piller? De har da forholde Dem, som det anstaar den quindelig Værdighed, og hver ædel maa og vil derfor ogsaa føle Agtelse for Dera, fordi De agtede Dem selv.

Endnu gives der et Slags Mandfolkecoqueteri, at hykle Kierlighed for at vække den, for at forøge Antallet paa sine Grobringer og kildre sin Forfængelighed. De lege med Hierter og med Fruentimmers Rolighed, som med Kort, man fatter bort, naar man har spillet med dem. De tale meget om Kierlighed, og ikke eet Ord om Giftermaal. De holde op at tale om Kierlighed, saasuart de er visse paa at have vækket den. Ligegyldige møtte de deres Nine paa de Bedragnes Græmmelse. Forgrædte Nine, døbblege Kinder, halvvalste Sukke, det er Ingredienterne til det Skuespil, de give deres

Hoffængelighed, som de ogsaa lade — ligesom Kon-
gerne efter vundne Feldtslag deres Operaer — stedse
opførte med Forandring. For et henvisnet Hierte
har De ingen Taare mere. Hvad Taare? hver
Taare af en elskende bedraget haablos Pige, er dem
en Brillant, de smykke dem med. De ligne hin
Soelblomst, der udsuer Næringssasterne af alle
Marts violer omkring sig, for at hæve sig ret høit,
glimre, og stinke. Sky De, som en døvende Gift,
disse Uting, hvad glimrende eller sentimental Skif-
felse de end torde nærmes Dem i. Deres Nygte er
vel for det meste foregaaet dem; man kiender dem,
som Larver og Græshopper, paa den Ødelæggelse, de
have anrettet. Tro De ingen Mand, der er i stand
til at gifte sig, og dog kun taler om Kierlighed, og
ikke om Gistermaal. Sikkerlig bedrager han Dem
for Deres Rolighed, Deres Lykke, maaske endog
Deres Helbred. Når endelig ikke den Indbildung,
at De nok vilde fængsle den, der hos Andre legede
med Kierlighed. Tro De ikke Deres Hierte. Jo
bedre, mere usfordæret, lettere til at modtage Kier-
lighed det er, jo lettere kan det henrives, opflammes
til Kierlighed, og blive ulykkelig ved Kierlighed.
Jo lettere troer det paa Kierlighed, fordi det selv
søler Kierlighed. Glad flagrer een Nyg efter den
anden hen til det lysende, flammande Lys, seer ikke

paa de mange, der alt i Dødskrampe ligge omkring; og den sidste styrter med brændte Binger ned som den første.

Af de følsomme Hyrde, Maanetilbedere, Kier-mindesangere, i godt smægtende Følelser hensmægtende Qvindemænd gives der nu faa mere; og de ville, mener jeg, heller ikke være Dem farlige. Noget faaet soddagtig vainler snart enhver.

Udentvivl venter De, at jeg nu skal sige Dem min Mening om de Forlystelser, Deres Kion gier sig i Føllig med Mandfolk, og som næsten i alle Stæder ere blevne Brug. Denne Mening er meget simpel. Det er med alle offenlige Forlystelser, Dands, Spil, Comedie, som med alle pirrende krydrede Spiser og hidslige Drikke — thi hvad ere vore Forlystelser andet, end Nagoutfins, Bonbons og Liqueurer for de øvrige Sandser og Aanden? — I Almindelighed er kun unaadeligt og dagligt Brug skadeligt; men enhver maa vide, om han kan lade noget være, og hvad han kan taale. Maar De Dagen efter et Bal eller en Comedie overlader Dem til stille Estertanke, og seer i Deres Sinderste, saa vil De snart mærke, om De derved blot er blevet muntrere, gladere, dueltigere til Deres Forretninger, eller om De er bleven mere forfængelig, mere sand-selig, adspredt, udygtig til Deres Dont. Og nu

veed De jo, hvad De maa tillade, og hvad De maa forbryde sig.

Aldrig skulde et Fruentimmer spille høit, eller for at vinde. Hun ned sætter derved sin skionne Kvindelighed synlig; hun har i det Dieblik tabt storstedelen af sin Gratie. Nei! hendes Spil være Spil, hvad det skal være, Spil, hvor ved Opmærksomhed, Skarpsind, og lidt List søger at seire over de andre, for fælles at frydes over denne Seier. At spille høit, overlade De til de vise Mænd og forsigtige Huusfædre, der drive tit deres Spil, som alvorlige Forretninger, og deres Forretninger, som et Lykkespil.

Dands er i sig selv noget ganste uskyldigt, Ungdommen naturlige, som Udtryk af Munterhed, nyttigt til at udvikkle mangen Gratie, til Legemets Bevægelse, Øvelse og Smidighed. Alle Folkeslag have dandset, og dandse endnu. Deres Dandses Slags bestemmer meget ofte den Caracter og Cultursgrad, Nationen har. Men hvorfør vi til et Bal samle Alt, hvad der kan bringe en stikkelig Kiøle til veie? hvorfør De sætter Dem i det Tilfælde, at magtte give det usleste dybest nedsunkne Menneske Haanden til Dands? hvorfør De paalægger Dem den Wyrde, at taale hans Omarmelser, hans ubla Blikke, indsue hans forgistede Hænde, høre hans

ydmygende Smiggrerier; hvorfør man til Skade for sin Helbred og næste Dags Forretninger, dandser hele Mætter igennem, som om der ingen flere Dage var i Livet; det veed jeg ikke. Man laver Sundhedschocolade, hvorfør ikke ogsaa Sundhedsballer? sikkertlig skader dog et Bal, der varer til næste Morgen, Sundheden mere, end Vanille i Chocolade. Naar eet Selskab Bekendte astalte at dandse engang om Ugen, eller hver fiorrende Dag; lutter anstendige sædelige Personer — Døttrene i Moderens, og Konerne i deres Mænds Nærværelse! — naar man begyndte tidlig at dandse, og kanske blev ved til Kl. II; — saa spiste maadelig sammen, og kørte hjem; vilde det ikke skenke mere og renere Fornsielse, end den Stimen en heel Nat igennem med et sammenhobet Selskab, der ikke har andet, end Lyst til Dands, Spil, eller Drifkelag tilfælles med hinanden? De Familieballer, man i forrige Tider hist og her fandt i det sydlige Tydsland, i Schweits, og i mange af Frankrigs Provindser — da Folk i de Egne endnu havde Lyst til at dandse — vare af det Slags; og hvo nogensinde tog Deel deri, veed, hvormegen Sabenhertighed, Trohertighed og Munterhed der herskede, hvilket jo ved Provincial- eller Universal-Baller er umuligt. Et Universalbal var da et Maskeradebal, hvor Frihed og Lighed, vist

nok i hver Ordets Betydning hersker. Jeg ønskede ikke, at see nogen af Dem derpaa, uden i ganske sørdeles Tilfælde, og med besynderlig Forsigtighed. I det mindste vilde jeg tage det Haab, at kunde være Dem nyttig med mine Raad, naar De tit besøgte Slige. *

Om Comedie er Dem uskadelig eller skadelig, eller endog nyttig, det maa De bedst vide selv, for det meste maa det komme an paa, i hvad Selskab De besøger det, og hvordan Skuespillet er. De fleste Stæder efteriader det endnu overmaade meget tilbage at ønske, og man maa være overmaade fornsiet, naar det kun intet fordærver. Saalænge imidlertid der gives Skuespillere og Skuespillerinder af saadanne Sæder, som nu ingen regner dem til Onde; Skuespillerinder, der minaudere med gode Venner i Logerne, naar de skal bede til Gud, og synes at aftale et tete a tete, naar de declamere om Dydens høie Værd; saalænge Stykker ikke vælges omhyggeligere med Hensyn til Sæderne, saalænge kan de umulig være ganske uskadelige. Til Lykke ere de for det meste ikke gode nok til at virke nogen Ting.

* Amen!

Ov. Anm.

Privattheatrene have uidentvivl meget Tilløkken-
de og Dannende. Er Selskabet kun nogenlunde
velvalgt og talrigt (?) ere alle Medlemmer forstan-
dige nok til at modtage hver Rolle, som den passer
for enhver, uddeles Rollerne med Indsigt, saa over-
gaaer saadant et Selskab for det meste de maadelige
Theatre, da det bestaaer af dannede Mennesker,
der forstaae deres Rolle, og meest ogsaa deres Rol-
les Caracter. Ogsaa bues Anstand, Frimodighed,
Sprog og Declamation meget derved; og just denne
Øvelse, den følles Stræben at spille sin Rolle rigtig,
den Følelse, eller Andres Dom, at det eller det
lykkedes, stenker en Forbielte, som ingen anden
kommer i Ligning med. Forfatteren erindrer sig
endnu fra sin Ungdom den Tid, da de i Mr. op-
førte Skuespil, studerede deres Roller, tvistedes om
Behandlingen af mangen Scene, foredraget af
mangt et Sted, hvorledes mangen Rolle mislykke-
des, og man forstede, hvorfor den mislykkedes;
og lovede sig selv, at spille den bedre for Fremtiden?
hvorledes mangen lykkedes, og man hørte det af
Andre, og sublede. Det var een af de lykkeligste
Perioder i hans Ungdomsaar. Men just, hvad
han dengang erfoer, har alt længe bestemt ham, at
fraraade alle unge Mennesker — især af Deres
Kion — sieldne Undtagelser fraregnede — det gan-

ße. Ved den fælles Studering, ved Proverne, selv ved Stykkets Opsærelse, ved de mangelhafte Aftaler, der ere fornødne, gives der så megen Lejlighed, at nærmre sig Mænd, at blive fortrolig med Mandfolk, at en Piges Hjerte og Dyd virkelig er i stor Fare; undertiden begge tillige. Men om der ogsaa blev sørget for, at Datteren maaßee aldrig uden Moderens eller en moderlig Venindes Overværelse saae Lemmer af Privattheatret, bliver dog Phantasien og hele Siælen saa indtaget af Theatrets Gienstande; Antonerne, Clarendonerne, indpræge sig ved Forestilling saa inderlig og levende, at det hele Væsen ikkun alt for let faaer et romantisk Sving, hvorved et Fruentimmer bliver usikkert til sit ordenlige Kald, foragter dette Kald, de sædvanlige mindre genialste Mennesker, og hele Hverdagsslivet; altsaa lever i en Verden, hun ikke duer for, ikke gider leve i. En ubrugbar, ulykkelig Skabning, i det mindste for nogen Tid! Og saa — i den foredeleagtigste Paaklædning at staae der — for hundrede Tilstueres Dine; med det forstignende Udtryk af Beemod eller Kierlighedsfryd udtrykke de skinnende Gølser; nytte hver Unde af Skabning, af Ansigt, af Hje, høre Bisfalrets Brusen under Spillet, Smigreriets, den sande Versommelsets, Henrykkel-sens siden — hvilken Forsørelse til Forsøngelighed!

nei hvo desuden er tilbørlig til Svimmel, gaaer ikke op paa Spidsen af et Taarn, og stiller sig frit og aabent hen! den hvis Blod let opfammes, giør Uret, om han reiser til Spanien, og hver Dag drikker Madera. De forstaaer mig.

Og nu har jeg om Mandfolkeomgang i Almindelighed intet mere at sige Dem. Er det Dem virkelig om at giøre, at agtes, og bortførne Alt fra sig, hvad De ikke kan agte, vil Deres Tact nok sige Dem, hvad De i enkelte Tilfælde har at giøre. Følg De ba det.

Niende Forelæsning.

Brudens Viisdom og Klogskab.

Lillarder mig, videlystne Tilsørerinder! at jeg istænden for en egenlig Forelæsning meddeler Dem et Brev, som for fort siden en af de ødelste Fædre skrev til sin Datter, da hun vilde vælge en Mage. Jeg er vis paa, at man ikke bedre kan virke i det Almindelige, end naar man har individuelle Mennesker for Dje, at hundrede træffes af det, der var beregnet paa een Person; — maaстee just fordi det var beregnet paa denne. Det store Almindelige overskuer Mennesket ikke. Han rammer Ingen, naar han vil ramme Alle. Men det Enkelte er hans Departement. Aldrig havde Forsatteren vovet at give Dem saa mangt et Raad, naar han ikke alt havde givet sine Østtre det. Dog, uden videre Fortale — her er Brevet!

16 Septbr. 17—

Du gaaer en Tidspunct imøde, kære Datter! der, som du vil føle, vil bestemme dit Livs Skæbne. Du skal vælge dig en Medvandrer for Livet; og dit Hjerte har maaske alt valgt ham. Jeg er ikke Herre over dit Hjerte; det er frit, fordi det er et Menneskehjerte; og det vilde være frit, endog under den værste Despots Bold. Men jeg er din Fader, og elsker dig, som man elsker et Barn, et godt, smt, haabefuld Barn. Jeg kender dit Hjerte, og veed, hvor let og hvor skækkelig det kan giøre dig ulykkelig. Og jeg elsker dig deraf endnu mere, i det mindste med mere Omhed, end om du ikke saa let kunde blive ulykkelig. Hvo veed, om man vilde giøre saa meget af sit Øie, naar det ikke var saa let at saare, og saa vanskeligt at læge? Alt det trænger mig til, endnu eengang at sige min Menning, og give dig mit Raad — ikke for det du snartlig skal folge, men for det du skal prøve det. Jeg giver dig dette Raad skriftlig, skondt jeg tit taler med dig, og kan tale med dig, saa tit jeg vil. Du vil kunne overveie Alting tiere og roligere; det vil blive dig vigtigere, høitideligere, naar jeg skriver dig til, og det vil jeg just. Du skal overveie det roligere, og kun følge det deraf, hvis Hornsdenhed og gode Folger du har overtydet dig om.

Fremfor Alt lad mig minde dig, gode H. —
at Blik og Tillid til Gud, Bon, Bekjendtskab med,
Prøvelse af, dit Hjerte; kort sagt! religieus Aand
aldrig var dig fornødnere end nu! Du vil træde ind
i en Stand, hvorpaa din Sædelighed og Lyksalighed
for det meste beroer; hvori alle dine gode og onde
Egenskaber, som Planter af alle Slags, i et varmt
og frugtbart Clima, kunne udvikle sig. Du kan i
Ægtestanden blive en Engel eller en Diævel, føle
al en Engels Salighed eller en Diævels Qual, og
dermed saliggjøre eller pine dem, der ere i din Krede.
Og begge Dele bliver man ikke paa eengang, men
esterhaanden, tit usformært. Hvad din tilkommen-
de Mage er, hvad han skal være og blive, være og
blive dig, kan du i det højeste ane, aldrig med
Vished vide. Og dit Livs hele Lyksalighed beroer
paa, hvorledes du virker paa din Mage, fra hvad
Side du tager ham, hvorledes du kan fængse og
fastholde ham, om du kan gifte ham lykkelig i sit
Hue. Meget kommer an paa Hjertets første Ud-
gydelse, paa den første liden Twistighed, paa den
første Lidelse, I have at høre tilsammen — og
hvorledes du teer dig derved. Den bedste Yngling
kan blive fordærvet, som Mand, naar han behand-
les urigtig af sin Kone; og en fordærvet Yngling
kan blive den bedste Mand, naay hans Kone behand-

ler ham, som han skal behandles. Hvo selv er lykkelig, gør ogsaa gjerne Andre lykkelige. Din tilkommende Mæge gør dig lykkelig, naar han er det, og han gør dig sikkert uslykkelig, naar han forsler sig selv saa. Men ved Pigen stedse, hvordan hun skal tage sin Mand, hvorledes hun skal virke paa ham, hvor hun skal tie og tale, og hvorledes hun skal tale? Kan hun ikke med det bedste Hierete seile, og handle galt, naar hun indbilder sig at handle ret godt? Seer ogsaa den erfarneste altid ganste rigtig og dybt nok i det uudgrundelige Menneskeherte? Jeg synes, min Datter! disse og lignende Betragninger maatte vel naturlig henvende dit Øje paa den, der seer dybere, end et Menneske, der bedre, end vi, med al Viisdom regerer vor Skæbne, og der saa sagtelig, saa naturlig, men dog saa faderlig ved Omstændigheder og Skæbner ved at lede os.

Og naar kunde der ligge dig mere Mægt paa at blive fiende med dig selv, med dit Herte, end nu, da du forbinder dig med et andet Væsen, som vil see dig dybt ind i Hiertet, og af hvilket dit Livs Lyksalighed vil være afhængigt? Erfaring har lært dig selv, hvad jeg saa tit sagde dig: at kun Sædelighed, Neenhed af Tænkemaade kan virke varig Hviagtelse. Alt maa komme dig an paa, at bevare

din tilkommende Mands Hviagtelse. Kjære Datter! saa har du vel nu, blot for at blive en ret lykkelig Kone, intet vigtigere at giøre, end at give Hgt paa, hvad dit Hjerte flettes, hvad for større eller mindre Usikke det har antaget, som maaskee kunde unddrage dig din tilkommende Mands Hviagtelse. Og sikkert vil du og vogte paa dig selv. Jeg kender min H. — som kun behøver at mindes om det Gode, for at giøre det. Du finder heller ikke denne Syssel, og dette hele Sprog, for alvorlige for din nærværende Stand. Har du eengang valgt dig en Mage, og troer du at have valgt vel, at giøre ham lykkelig, og blive lykkelig ved ham, saa er det naturligt, at du er glad og viser os din Munterhed. Men for at blive glad, vil du i Stilhed meget tit tænke meget alvorlig efter, og være meget alvorlig. Du veed, hvor mangen Gang jeg ledte dig paa den Jagtagtelse, at man ikke kan være ret glad, naar man ikke mangen Gang er meget alvorlig. Det vil nu selv erfare; dog nei! du skal erfare det Modsatte, at man kan være meget glad, skondt man har sine meget alvorlige Timer.

Skulde du endnu ikke have valgt mellem de saa forskellige unge Mænd, som beilede til dig, saa lad mig endnu eengang sige dig et faderligt Ord, der ikke ved faderlig Myndighed skal giøre sig vigtige

for dig; men anbefale sig dig ved faderlig Erfaring og Kierlighed, men ikke bestikke dig. Nei! jeg vil ikke sige dig fore, hvad og hvorledes du skal see; jeg vil kun føre dig til det rette Sted, hvor du i mine Tanker seer bedst; kun laane dig min længe prøvede Lorgnet, der røkker længere end et slet Die.

Du er ung, og Pige. Naturligvis har altsaa din Phantasii sildret dig et vist Ideal af den Yngling, der for stedse kunde være hele dit Væsen nok, stedse agtes af dig med varmere Hsingtelse, elstes med inderligere Kierlighed. Jeg vilde, du ikke havde giort det, og at ingen af dine Søstre havde giort det. Idealer af quindelig Fuldkommenhed kunne \Im stabe Eder, saa gode og fortreflige, \Im kunne. Her er Anledning til Esterlignelse; og jo mere det virkelig er Idealer, jo mindre kan jo nogen af Eder indbilde sig, at have naaet dem. Stedse bliver der altsaa et Forbillede for Eders Siæl, som \Im stræbe at naae. Men Idealer af mandlig Fuldkommenhed due ikke for Eder; thi her er Anledning til Fordringer, som ikke kunne opfyldes, hvis Opfyldelse vilde giøre Eder selv ulykkelige — thi hvilke Harriet Bytner maatte \Im være, for at sydsegiøre en saadan Grandison? — Midlertid! det er nu eengang saa, om saa alle Fædre forenede sig, at hindre det med al Alvorlighed. Nu beder jeg dig fun, alvorlig og

tit at sige dig, at det — er et Ideal, og at Ides-
aler her sielden eller aldrig opnaaes. Umulig vil
du hos en Mand finde alle de Egenskaber forenede,
der høre til den fuldkomne Mand. Har han ud-
mærket Forstand, blændende Vid, og overalt meget
Udvortes, saa flettes han maaske den Forretnings-
aand, Flid, den Kaldstrostab, der i Huuslivet er saa
fornøden. Har han et stort fint og dybtfolende
meget behøvende Herte, savner man meget let hos
ham den Trostab, der indfrænker sig til een eeneste
Gienstand; den Tilfredshed i Omgang med den sim-
ple Kone, der ingen Unde mere kan have for ham.
Og nu spørge dig selv, hvilke Egenskaber du helst
kunde savne, for at være varig lykkelig i dit Huus.
Her viser sig Pigen's rigtige Dammekraft, naar hun
ved at vælge en Ægtemand blot seer paa saadanne
Egenskaber, uden hvilke ingen huuslig Lykke kan be-
staae, men ogsaa urokkelig fast fordrer disse. Hun-
drede Ægteeskaber ere lykkelige, uden at Manden
udmærkede sig ved Riugdom eller smuk Skabning,
eller glimrende Fortrin af Hoved, Herte, eller
Dannelse. Men sielden er noget lykkeligt, naar
Manden ikke er retskassen, naar han har overgivet
sig til en herstende Lidenskab, naar Sædelighed og
Religion overhoved intet gjelde hos ham, naar han
af Ustadighed i Caracter, eller andre Marsager, in-

gen Sands har for huuslig Lykke. Du havde alt
saa meget Uret, naar du endelig forlangte en Mage
af udmærkede Talenter, eller udmærket Dannelse.
Men meget Ret har du, naar du nægtede din Haand
til en Mand, der høist rimelig med alt ubvortes
glimrende vil giøre dig ulykkelig. For Alting be-
vare dig din gode Genius for den Ulykke, at hen-
give dit Herte til en saakaldet Geniemand. Der
gives virkelige Genier, der ere høist godmodige,
faste i deres Kierlighed, og giøre deres Koner me-
get lykkelige, naar de ere velvalgte; men det er et
Bovespil, et Lotteri, hvor der regnes paa Amber
og Terner. Alle Geniemænd derimod giøre gierne
deres nærmeste Krebs, især deres Koner, ulykkelige.
Der er hverken No eller Fred, der bliver Alt gam-
melt, fader Alt, bliver utsaaleligt, om det saa nys
var nok saa indtagende! der er hver Minut en an-
den Smag, andre Griller, Lysthaverier, Kæpheste.
Den Kone maatte være en sand Proteus, der kunde
forvandle sig i enhver Form, eller en fuldkommen
Coquette, der var i stand til at spille alle Roller,
naar hun skulde kunne holde en saadan Mand fast.
Og de vilde da gaae tilgrunde sammen, bringe dem
og deres Børn til Vettelstaven, naar de levede med
hinanden; thi hvilken borgerlig Kasse, uden en
hamborgsk Råbmandskiste, taaler de evige Foran-

dringer, som det idealste Lune saa umodstaaelig dri-
ver til? Nei! og om saa saadanne Genier kunne
fremstille de meest tillokkende Skildringer, med det
friskeste Colorit, af Huuslivets Unde; hos dem er
det, som Alting, kun Digteri, og varer kun saalænge
til et andet Digteri tager Vladsen. Egenlig huus-
lig Lykke har de ingen Sands for. Jeg troer ikke,
at saadanne Mennesker have meget forsvaret for dig;
men om den unge *, der fra Maleri er faldet til
kantisk Philosophi, dersra til Botanik, saa til Astro-
nomi med lige Nasenhed, tilbød dig sin Haand, jeg
vilde holde dig fra at give ham den, med mindre
jeg vidste, du ugienkaldelig havde skænket ham dit
Hierte, hvilket du først paa nogle Aar kan see.
Endnu langt farligeres ere de unge Mænd, hvis
Hierte behøver saa uhyre meget, at intet Fruen-
timmer, og maaske ikke den hele Jord kunde til-
fredsstille deres Hiertes Trang; disse Abewer-
there, der ved deres mægtige Følelse gribes, og
umodstaaelig henrives; disse Umættelige, som man
aldrig nok kan elske, aldrig inderlig nok saminen-
smelte med, og der stedse første efter noget Nyt,
klage over Kulde, naar man endog med største In-
derlighed hænger ved dem; og kisles selv, saasnart
de have faaet et Fruentimmer fuldkommen varmt
for dem.

De ere farligere, fordi de ere mere tilsløkkende, og uden de fasteste, dybest rodfæstede Religiøsitetets Grundsætninger, uden den klare Beskuelse af det jordiske Levnets Maal, aldrig giøre en Kone af Jesuelse lykkelig. Jeg veed ikke, i min Tid havde man ogsaa Hølelse, men man nærede og pleiede den ikke saa. Man var ikke altid lysten efter Nydelse; man fastede sig i sit Arbeide, hialp, tiende, raadede Andre, sysselsatte sig med sine Voen, følte sig lykkelig i det man gjorde Andre lykkelig. Og vilde Hiertet engang paa trods have Jorden til Himmel, saa bragte man det til at tie, ved det man slet ikke hørte efter, men tog sig noget andet for. Men nu er det ikke saa. Og lad mig længe nok have den Misstanke mod mig, at de Gamle altid rose deres Tid, saa siger jeg dog: det var bedre. Saadan en Mand fordrer nu af sin Kone, hvad ikke hun, og maastee ingen Kone paa Jorden kan give. Konen giør, hvad hun kan; forekommer ham med al venlig Kierlighed, tilfredsstiller hans mindste Fornødenheder, kommer hans Ønsker og Wink imode. Men Alt er ham ikke nok. Han vil uophærlig paa ny gribes, rystes, røres, fyldes (som det i de Herrers Sprog hedder) med Kierligheds høje fulde Nydelse. Det gaaer naturligvis ikke an. Han hænger sig ved andre Fruentimmer, seer med Foragt paa sin

Kone, saalænge han der troer at finde, hvad han søger, og bringer hende al sin Misimod, sin onde Lune, sin Ledet til Livet hiem med, naar han mærker, han intet har fundet. Nei! min H., er dit Livs Lykke dig kært, saa voge dig for en saadan Hier tegeniemand. Det er en Volkæn, som lange fra tager sig ypperlig ud, men ødelægger Alting omkring sig. Læste du mig ikke engang, jeg troer af Lafontaine, en Fortælling for om en saakaldet Elster, der saalænge assordrede sin Elskede Præsver paa hendes Trosteb, til hun paa en øde He mellem Klipperne viste ham den ved sin Død. Var det ikke saa? Beware dig Gud for en lignende Elster! hver Pige skulde giøre ved ham, som ved den egensindige i Fruentimmeralmakken for 1798, i den farlige Prøve, der med saa ukaalelig Haardhertighed og Ukierlighed satte sin Elskede paa Prøve. Min L. læste mig det for, og jeg var ret fornøjet over Udsfaldet. — Du forstaaer mig.

Ogsaa være enhver Mand dig mistænklig, der ikke mere kan troe paa Reenhed og Kierlighed hos dit Kjæn, som dog i Sandhed i begge Dele saa langt overgaar vort. Saadanne Mand have kun lært at fiende Skummet af Ørvindelikinet, og denne Mistro er den naturlige ulykkelige og ulykkeliggjrende Folge af dette Klendskab. Man måo ale-

være ret fordærvet ved Laster, naar maaß ikke kan troe paa Dyd. Aldrig har jeg seet Exempel paa, at en saadan Mands Kone var lykkelig; og dem saae jeg mange af.

Jeg vil ikke sige, at Hiertet altsid maa bortgives først, inden Forstanden raader dertil. Det kan ogsaa følge Forstandens Bestemmelse, og jeg har kiendt mange Exempler, hvor saadanne Egteskaber af Overlæg blev ret gode og lykkelige. Men raade dig det, vilde jeg ikke, det kan være, at Hiertet ikke følger efter, at det siden finder et andet Væsen, der kunde være det Alt; at det nu finder sig bundet, lønket. Du seer let, hvor stor en Ulykke det maa være. Der gives Ting, der kan være gode, kan falde vel ud, men som Mennesket selv maa bestemme sig til, og hvortil ingen anden kan bestemme ham.

Meget vigtigt være det dig ogsaa, hvorledes denne Mands Kierlighed blev til, hvem du vil vælge til dit Livs Medvandrer. Saae han dig paa Concert, paa Bal, eller ved en anden Leilighed, hvor din fordeelagtige Paaklædning hævede dine Dines Glands, din Ansigts Farve, og hver Unde af din Bart, tildrog du ham, da Gratien af din lette Dans var synlig, eller da en udtryksfuld Aris havde hævet dit Væsen, og med det dit Ansigts Liv: — Kiære Pige! jeg siger ikke, du skulde forkaste

denne Kierlighed som uøgte; jeg afgør ikke, at sand Kierlighed aldrig kan blive til paa denne Maade. Tag blot ikke det endnu for Kierlighed, hvad maaske blot er den finere Sandseligheds Ruus. Du kiender dit Kions Svaghed, at det smiger det mere, naar det behager ved Legems, end ved Mands og Hiertes Undigheder. Lad dig ikke forføre ved denne Svaghed til at troe, du har lønkebundet en Mands Hierte, fordi du har døvet hans Sandselighed. Prøv hans Kierlighed; see, om din individuelle Tænkemaade, dit Hierte tildrager ham lige saameget, som dit Ansigt og din Skabning, om han kan stemme med dig, og du med ham, i de store Gienstande for Tanke og Følelse, eller i en egen Anstuelse og Tænkemaade. Fra Dinene gaaer vist nok en Vei til Hiertet; meest kommer Kierligheds Følelse til Hiertet ad denne Vei. Men der gaaer ogsaa en Vei fra Dinene blot til de øvrige Sandser. See til, hvilken Vei Mandens Følelse har taget, som din Skabning tildrog. Sikrere er det i alle Tilfælde, naar Kierligheden blev til ved en vis Sympathi af Følemaade, som ved en vis Anledning uvilkærlig yttrede sig. Erindrer du endnu paa hvilken Dag og hvorledes din Veninde Elise G. blev Brud — i det mindste trolovede sit Hierte til den unge Mr., der endnu gør hende saa lykkelig?

Jeg kan endnu ikke tænke derpaa, uden Bevægelse.
 Hun havde alt nok været et Aar kiendt med sin M.
 De havde agtet hinanden, søgt hinandens Selskab,
 viist hinanden smaa Frejligheder, giort hinanden
 Livet behageligere, og søgt vekselvis at danne hin-
 anden. Men alt det med den lidenskabsløse M.,
 som Broder og Søster, omgaaes hinanden. Du
 veed, at Elise aldrig var, hvad man kalder smuk;
 men at hun har noget fortryllende behageligt, naar
 hendes Hjerte straaler giuenem hendes Ansigt, og
 naar det er i Bevægelse. Engang sad de sammen,
 og læste. M. læste just for hende i Lebenslåuse
 nach aufsteigender Linie. Gierne lod hun sig
 mange Skrifter, især Alt, hvad (Jean Paul)
 Richter og Hoppel havde skrevet, forelæse af ham,
 da hun saa kunde spørge om mangehaande, eller
 meddele sine Twivl og Unmærkninger. — Ganske
 usormærkt kom han til de bekendte fire Breve til
 Mine, der indeholde det varmeste og stærkeste Udt-
 tryk af reen skyldfri Kierlighed. Han læste i Be-
 gyndelsen uden at tænke paa noget, men snart med
 tiltagende Interesse. Da han kom til det Sted,
 hvor Mine fortæller, hun havde saa hurtig lært at
 spille paa Claveer af ham; - da slog hans Hjerte
 stærkere, og Elise zittrede ved sit Gytsi. Hun hav-

de lært at tegne af M., og ligeledes hurtig. Og da han læste:

"Hvor kan jeg elſte Gud, som jeg ikke seer, naar jeg ikke ſkulde elſte dig, som jeg ſeer? jeg elſter Gud i dig. Det er uſigeligt, hvor jeg elſter dig. Du er Guds Kierlighed for mig. Gud gav mig dig. Min Siel er din, og begge vore Siele Guds."

Da kunde han ikke holde ſig mere. "Gud hvor ſandt, hvor herligt! raahte han!" og Elife ſaae bly paa ham, da han igien ſaae bort fra hende. Hun sagde intet, men folte desdybere Ordenes Sandhed.

Men da han læste: "Kierlighed gior ligegyldig for Roes og Glands, men ikke for Kierlighed. En elſter fun Gen, som Mand og Qvinde; men alle Mennesker, som Søſtre og Brodre. — En forelæſtet kan enhver bedrage; han holder Alt, hvad der møder ham, for Verligt. Han ſeer Alt i bedſte Aarſtid, Alt i Junius." — Da folte de ſig begge inderlig grebne og trusne; de folte, at de elſtede, at de lange havde elſtet hinanden. Haanden med Bogen ſank for ham; Haanden med Sytoiet ſank paa hendes Skoſ. Begge tang et Par Minutter; men de forſtod hinanden, ſom de havde talt en Time. Endelig løftede han ſit af Kierlighed glo-

vende Øie til hende, rakte hende Haanden, og sagde: Elise! — vi elsker hinanden! — Vly, men med Kærlighed, hævede hun ogsaa sit Øie til ham: "Ja E.! — du er min, og jeg er din," sagde M., og drog hendes Haand til sig. De var Eet, eller lettere! de havde alt længe været det.

Dit Valg være saa lykkeligt, som Elises er! Gud velsigne det, hvorledes det end falder ud. Jeg seer op til ham, og føler ganske hans Kærlighed, da jeg føler, hvad det er at være Fader. —

At giøre din Mage lykkelig, besætte hans Kærlighed, at du kan giøre ham lykkelig, maa jo vel være dit Formaal, og er det vist. Du er ulykkelig, naar du ikke giør din Mage lykkelig; men ogsaa uden denne inderlige Forbindelse med din egen Lykkelighed vil du jo vel det! Du maa altsaa erhverve dig hans Agtelse, holde dig deri; fun derved bliver hans Kærlighed varig. I din Brudestand har du altsaa Lejlighed til at lægge Grund til denne Høiagtelse. Nu har du dobbelt Interesse af at erhverve dig høiagtseværdige Egenskaber, og undertrykke Alt, hvad der kunde svække en ædel, men skarpseende Mandes Høiagtelse. Du bider dig jo vel ikke ind, at du vil bevare Høiagtelse, naar du fra mangen Side blot synes Høiagtelse værdig. Hvo der er dig saa nær og saa længe nær, som din Mage, vil

jo vel skielne Skin fra Sandhed. Du vilde kun forekomme ham saameget mindre Hviagtelse. verdig, naar han mørkede, at du kun ved et blot Skin havde vildet erhverve hans Agtelse. Synes altsaa ikke blot from, ordenlig, hensigtpassende sysselsat, godslunet, frolig for ham; men vær det virkelig Alt, hvad du troer, der kan erhverve og bevare dig en ædel Mands Hviagtelse, det er og din Pflicht, som Hustru og Huusmoder. Dog det har vi alt østere talt om.

Just for at bevare dig din Elskedes Hviagtelse, tillad ham ikke formange Friheder, endog naar du er hans offentlig erklærede Brud; end ikke en Dag for Eders offenslige Forbindelse. Tro din Fader, vort Kion skatter intet høiere, end qvindelig Blusfærdighed, og egte Qvindedydb. Og det var ikke blot saa i min Tid, det er endnu saa, som jeg selv veed af mangen Bonvivants Beklendelse. — At Erindringen om Alt, hvad Verbarheden misbilliger, maa endog oprøre den sandelige Brudgom, og rove Bruden en stor Deel af hans Hviagtelse, det vil du selv føle, naar du kiender Mændene noget nærmere. De tilgive ikke let Qvinden en Svaghed, end ikke om det havde været mod dem selv. Manden fordrer sit, henrevet af sin toileløse Sandelighed, hvad han selv i den første koldblodige Time

fordommer; og tit fordrer han desmere Keenhed af
 sin tilkommende Kone, jo mindre han selv besidder.
 De Mænd, der forde mest, maa Pigen mindst
 tilstaae. — Dog hertil kiender jeg dig riktig nok
 bedre. Men lad end ikke din Godmodighed, din
 Frygt for at stude din Elskede, drive dig til nogen
 upassende Fielighed. Hvad man som Brudgom og
 Brud ikke torde tillade sig for Bekendte og Venner,
 der tillad heller ikke tete a tete. At du ikke skal
 gisre Opsigt dermed, ikke spille Snærpe, og trine
 tilbage, naar du maaske skal have et Kys, tiltroer
 jeg dig desuden. Snærperi er Unatur, og ved alt
 saadant Unaturligt forudsætter man, at det Mod-
 satte er Natur. Du er tvanglos og unaturlig,
 endog tete a tete. Du søger at sysselsætte din El-
 skede med noget bedre, søger at give hans Hånd,
 hans Hierde noget. Maar Hierdet nyder, tænker
 man ikke paa nogen Sandselighed. Viis ham For-
 undring og Sorgmodighed, hvis han skulle begiere
 mere, end du kunde tilstaae. Siig ham blidt, men
 alvorlig, at han ikke kan elске dig, naar han ikke
 agter dig; og at han ikke kan agte dig, naar han
 behandler dig saaledes. Lad ham see Udrykket af
 din Følelse af qvindelig Værdighed, om der skulle
 behoves; og blid Sorgmod være siden udbredt over
 dit Ansigt, fordi han har bragt dig saavidt, Til

Sophies Grimace mod Emil, som hun behandlede med den meest paafaldende Despotismus, at han ikke skulde blive for driftig, vil jeg aldrig raade, da det er Grimace, og ovenkiobet uqvindelig Grimace. En naturlig Modstand billiger derimod den Elskede sikkertlig siden, om han endog i Begyndelsen synes, eller virkelig skulde være utilfreds dermed.

Det feiler ikke, at jo og i din Brudgomst&and mangen lidet Misforstaelse, Twist, Bronilleri, vil mode dig. Kierlighed forbryr stedse Sandragtighed i Sind og i Betragtningsmaade; nren naar man ikke kliender, og dog elsker hinanden, ere Betragtningsmaaderne ofte forskellige. Naturligvis finder den Elskende sig ofte st&dt, fordi den Elskede saae anderledes end han. Kommer dette Tilf&elde, kære H. — vil jeg ikke sige, du altid skal ydmyge dig, og give efter. Bliv ogsaa her Sandheden tro, som du erkliender den, og sig blidelig, men frimodig, hvorledes du erkliender den. Kun — bliv Pige! misbrug ikke dine Rettigheder, som du troer endnu som Brud at have, blive ikke h&estig. Overlad dig ikke til den lave utsalelige Gloen, som dit Kion saa rit troer at vinde saameget ved, og hvorved det i Grunden hos alle M&end af V&erd taber saameget. Betenk, hvad Richter saa rigtig anmelder: at de fleste Storme i Wegestanden, ligesom Uveirene

i eet har komme fra samme Side, den første kom fra! Det siger dig jo vel nok. I øvrigt er det din Sag i Brudetiden, at sætte dig i Besiddelse af din qvindelige Indflydelse paa den Elskede.

Jeg siger qvindelige; du veed selv, at det er blot Kierligheds og Sandheds Indflydelse. Betien dig endnu af hele din Frihed i Alt, hvad du i din Egtestand ønsker fortsat. Prøv din Maade at lege, sysselsætte, fornse dig paa, din Dags Indeling, din Mydelse af Dagens og Aarets Tider, om den er viis og god, og ogsaa i den tilkommende Stand bliver viis og god. Denne prøvede Leve- og Nyde-maade maa du fortsætte for din Brudgoms Hine. Indskrænk ham ikke, nöd ham ikke at leve, som du; men høg at indgyde ham Smag derfor; lad ham smage noget af den simple Fornsielse, som en saadan Tidsindddeling, en saadan Livsnydelse stienker. Mændene have antaget mangen stem Vane, og hænge ved den, blot fordi det er Vane. Ved en viis, klog, stille, fast Kone komme de meget deraf. I det mindste maa din Brudgom næagtig vide, hvorledes du helst har Uting, og overryde sig, at det er Frielighed, naar du for Fremtiden ændrer mangen Ting i din Levemaade.

Og nu veed jeg ikke at sige dig mere, min Datter! Man ikke har jeg alt sagt dig adskilligt

overslødigt. Hvad forresten endnu er i mit Hjerte,
hører andensteds hen, for en Hsiere, hvorhen det
ogsaa skal bringes. Lev vel! O Gud give, du maa
leve vel.

Ogsaa Forfatteren af denne Bog veed ikke at
sige sine Læserinder for denne Stand mere, end
hvad den ødle hiertelige Fader sagde sin Datter.
Kun dette sier han til, at hun fulgte sin Faders
Raad, ikke valgte nogen af de Geniemænd, der for
et Dieblik var faldet paa at gisre af hende; men en
forstandig, god, sædelig, forresten just ikke udmær-
ket Mand; at hun alt i mange Aar er hans Kone,
lykkelig ved ham, og gisr ham lykkelig. Endnu
vil jeg medgive Dem noget, der har Hensyn paa
Deres Brudestand.

Af en Vielse.

Alltid er det en høistvigtig Forbindelse, den, De
nu træder ind i — som Alt, hvad der varer for
Livetid, som Alt, hvad saa særdeles griber ind i
vor daglige Levemaade, vor Livsnydelse, vor hele
jordiske Tilværelse. Den kan ikke stee uden megen
Oppoffrelse fra begge Sider; men der er da i vor
Betragtningsmaade og i vor Hølemaade sørget for,

at Oposfresserne ikke trykke; men endnu forsøge Massen af vor Lyksalighed. Manden vinder i Virkefreds og Mangfoldighed af Nydelse, hvad han mulig taber i Frihed. Den Godhed, at kunde forsørge, beskierme, lykkeliggjøre, holder ham rigelig stadesløs for det afverlende i Urigdommens Kierlighed.

Man hænger ved ham, man elsker ham — og hvor fandt han nogensinde saadan en Nydelse, for den bedre Deel af sig selv? Han vil gierne ikke længer være Ungling, da han kan være Mand og Fader. Han nyder sin Tilværelse i andre Væsners Deel af ham selv, og nyder den dobbelt ved dem. Kvinden hengiver sin Personlighed, som bestandig kun var uudviklet, som halv; ikke for at faae mere. — Hendes Hengivelse er reent Offer, uden Sideblik til Binding — men hun naær virkelig uden Hensigt mere, end hun hengav. Blomsten falder af, og giver nu den nærende quægende Frugt Plads. I Kierlighed opoffrer hun Jegget for den, hun soler den bedre Deel af sig selv. Men just derved bliver hun et mere betydende Jeg, end hun nogensinde var, eller uden dette Offer kan blive. Det er ikke en Bæk, der tager sig i en Flod, men det er to Floder, der flyde sammen, og forenede blive en Strom, der opliver Alt, og hænger sammen med et bedre Ver-

dens Hav. Forbindelsen har al sand Kierligheds Mechanismus, at den nyder, i det den opoffrer, modtager, i det den giver, bliver høist lykkelig, i det den gør lykkelig, og alt det, uden at den forhen veed og vil det.

Saaledes er da sandt Egteskab vor Menneskestorheds Sakrament (!) Tegn og Pant, om end aldrig var Andet, at vi ere sædelige, Gud signende Væsner. Saameget, som noget i Verden, vidner det om vor Naturs ophoede Anlæg, at vi ere i stand til en Forening, der ved Kierlighed gør eet Væsen af to.

Og saaledes maa ogsaa sandt Egteskab være den bedste Dannelse og Udvikling af den øgte religieuse Hand. Ved den mere, end ved noget Andet, gves Tilstro og Kierlighed; den eneste Sands, hvorved Mennesket bliver religiøsdygtig. Hvo skulde have mere Lejlighed og udvortes Drift at erkende det Guddommelige i Mennesket, end Egtemanden, Hustruen, Faderen, Moderen, der sole sig Mennesker saa mageløs nær, just fordi de ere det. Og hvoraf vil Mennesket lære at kende Gud, uden af det eneste af Handverdenen, han kender, Mennesket. "Hvo der har Kierlighed, kender Gud." Og hvor elster man saaledes, hvor er en saadan Sphære for Kierlighed, som i Egtestand?

Men sag venter De jo vel ikke, at jeg skal sige Dem eet Ord om Ægteskabets Pligter. Jeg haaber, De elsker hinanden; og Kierlighed lærer Dem Alt, mere end jeg kunde lære Dem, Kierlighed gør mere, end nogen Pligt vover at fordre. Da Gud efter hin sionne Fremstilling tilforte hin Paradisets Son sin Mage — da Jordens første Bielse — snart kunde man sige — forretedes af Gud selv, da sagde Gud ham Intet, formante ham til Intet, forestrev ham ingen eneste Pligt. Hun var Deel af hans Hierte, hans Væsen — det var evig, uudslettelig Grund til hver Pligt, Gud kunde forestrever ham. Mennesker, der elsker hinanden, behøver man jo vel ikke at formane til Samdrægtighed? Kierlighed er meer end Samdrægtighed! Hvo vil minde Elskende, at de leve hinanden til Behag? Lever ikke den Elskende ganske for det, som han elsker? Hvor usforkydent at minde Elskende, at de ikke forlade hinanden? Det vilde jo være deres største Glædighed, naar de maatte forlade hinanden! Skulde elskende Ægte-mager forsvimme Pligter mod deres Børn, som jo ere Dels af deres Væsen, deres elskeds Væsen? Gud bevare reen Kierlighed i Deres Hierter; det er Alt, hvad jeg har at sige. Og kun da træde

stræng Pligt i dens Sted; naar den uheldigbiis var
sukket i Deres Hierte.

Men aldrig blive Deres Kierlighed egenkierlig,
som sand Kierlighed kan blive. Man lever al-
drig mere for sig selv, end naar man lever af
Kierlighed for den anden; aldrig har man bedre
sørget for sig, end naar man af Kierlighed glem-
mer sig ganse, og det være og blive Deres Egen-
nytte.

Dog ved al den Lykke, den Ene af Dem faae
fra den Anden, vil De dog jo ikke glemme den,
der skabte Hierte for Hierte! Hver Kierlighed, der
ikke seer til Gud, bliver mere egenkierlig, uædel,
sandselig; men hvis Kierlighed, der fører til Gud,
bliver ødlere, og forædler hele vort Væsen. Tit,
naar De synrer Dem lykkelig i Deres Kierlighed,
tænker De jo dog paa ham, der skabte denne Kier-
lighed i Deres Hierte! tit naar en Folelse udbredes
sig fra den Ene til den Anden, og gienlyder i den
Andens Hierte, og gienspeiler sig i den Andens Hie,
tilbeder De sikkerlig den, der stemmede to Væsener
saa lige, at de forstaae hinanden uden Ord. Og
naar De finde saa mangt hos hinanden, der vækker
Deres Kierlighed, saa ny tildrager Dem, og giør
Dem glad — tænk De, hvor den kan tildrage, sa-

liggiøre, der er Kilden til alt Elskværdigt i Himmel og paa Jorden. Det er en Vei til at blive bedre ved Mydelsen af sin Lykke, og ved Bedring mere skikket at nyde. Og det være da deres Bedring og Mydelse!

Det er et skjnt Livets Dieblik, da man fri og offentlig kan belynde sig for det, man elsker! Dette Dieblik blive nu Dem til Deel.

Det er et skjnt Livets Dieblik, da man fri og offentlig kan belynde sig for det, man elsker! Dette Dieblik blive nu Dem til Deel.

Tiende Forelæsning.

Hustruens Kald.

Egen er Forældres Skæbne, der have en Datter, naar deres Hjerte hænger ved denne Datter. Med Moie passe og pleie de hende, til hun er voxen. Tusind Besværigheder have de haaret for hendes Skyld, tusind Fornosielser have de for hendes Skyld nægtet dem, tusind Sorger have de havt for hende; og de have gierne giort og liidt alt dette, især naar de saae, at saa mangt Elstværdigt, Edelt udviklede sig hos hende. Saaledes glædes ikke den Gartner, der med Moie og Sorger pleiede en Kælen Sydplante, hvoraf han nu snart haaber fielden, velsmagende, quægende Frugt. Gartneren faaer Frugt, men Forældrene ikke. Neppe er Datteren voxen, neppe kunde de have Selskab, Opmuntering, Mydelse, maastee endog Raad og Trost af hende, saa giver hun, for det meste gierne og jublende, et andet, tit fremmed Menneske sin Haand, forladet

i Haabs og Kierligheds Triumph Forældrenes Huns. og en Anden hoster, hvad de have saaet. For en Anden har de pleiet, dannet, opdraget; til en Anden har de søgt at udvikkle saamangen Elstværdigheds Spise. Og det maa gaae saaledes. Naturens Orden synes forstyrret, naar Datteren bestandig lever for Forældrene, naar hun hele sit Liv igien nem søger at giengelde dem; hvad de gjorde mod hende. Hun maa holde op at være Datter, naar hun vil opfylde sit Kald. Og Forældrene maa endnu glæde dem, naar de paa denne Maade miste deres Dottre; de skal ikke være saadanne Kierlinger, eller sia egennyttige, at ville, at deres Dottre bestandig skal hænge ved dem, smigge dem, leve for dem. "Rinder ogsaa Strommen opad; eller kan den blive en Strom, naar den ikke rinder fort? Hvorfor blev Livet dem givet, naar de ikke skal give det videre?" Naturen har sørget for, at Forældres Kierlighed skalde være den uestgennyttigste, mindst egotistiske Kierlighed, for ved en saadan at vække Kierlighed i Børneres Hjarter. Til Sædkorn tager man det bedste reneste, man har.

Synderligt er det vist nok altid. Men næsten endnu synderligere er Pigenes Skæbne, der skal forlade sine Forældres Huns, og give en Mand sin Haand, og sig selv og sin hele Skæbne i Hænde.

De, der vare hende de nærmeste, skulle ingen Retighed mere have over hende. En Fremmed, som hun sit saa Maaneder har kiendt, skal og vil trænge sig i hendes Herte for ved dem, som hun med Mordermelken har indsuet Hviagelse og Kierlighed for. Den, der endnu intet giorde for hende, skal være hende mere end de, der glorde Alt for hende. Maar ikke der den høie, mægtige, Alt overvindende Kierlighed til Manden er i Hertet, hvorledes maa da den Pige være tilmode? og hvilken Grumhed af Forældre, at støde hende, som en Hagar, udaf deres Huus og deres Herte, for at giøre hendes saakaldte Lykke? Og om de støfede hende Overflod og enhver Livets Bequemmelighed! de støde dog den arme Fader- og Moder-lose af lutter Omsorg for hendes Lykke ud i en Ørk, hvor hendes Herte af Mangel paa Nøring maa vansmægte. Kun Kierlighed til en Mand kan virke det Underværk, at en Pige med Fornsielse træder ud af alle de Forhold, hvori hun var opvoret, at hun, som den gamle Skrift saa simpel og skjent siger: forlader Fader og Moder, og hænger ved Manden!

Men saa falder Dem det da ogsaa strax paa, at det maa være Konen magtvæaliggende, fremfor Alt, at erhverve og bevare sig Mandens Kierlighed, paa hvem hendes hele Skæbne beroer; og hvis

Gfiebne ogsaa er i hendes Hænder. Uden denne Kierlighed er hun ikke lykkelig; er ikke lykkelig! fordi hun ikke gør lykkelig; og gør ikke lykkelig, fordi hun ikke er lykkelig. At have og beholde denne Kierlighed, er hendes første vigtigste helligste Kald. Denne Pligt — hvis man ellers kan kalde Tilfredsstillelsen af saa hoi en Hiertensdrift Pligt — træder istæden for Netfærdspligterne mellem hendes Kjøns Pligter. Uden dens Opsyldelser finder ingen Kvindedyd Sted, den kan ikke erstattes ved nogen anden Dyd. Den Kone, der ved sin Brøde taber sin Mandes Kierlighed, er en Egteskabsbryderinde, da hun gav Anledning til at bryde Egteskabets aandigste helligste Deel. Ogsaa er hendes Straffedom først; thi hun skaber et Helvede omkring sig, og lever i et Helvede, da hun skabtes til at lykkelige gisre, og ikke gør lykkelig.

Pigen kan giore lidet for at erhverve sig Kierlighed; egenlig maa hun heller intet bestemt, positivt giore. Stræber hun at erhverve sig mange Mænds Kierlighed, og denne Bestræbelse bliver synlig, som da ikke vil udeblive, saa viser hun sig, som Coquette, hvem man smiggrer, siger Godhebet, hvem enhver flagrende orkeslos Yngling forslaer sin Lid med, men som ingen sat Mand, og selv neppe een af de Ynglinger vil vælge til Medvandrerinde

giennem Livet. Men er det ogsaa kun een Mand, hun vilde behage, fordi han behager hende, hvis Kierlighed hun vilde tildrage sig, fordi han har vækst Kierlighed i hendes Herte, selv da tor hun ester vore Sæder ikke lade sig mærke dermed, da hun ellers stager Fare for at forspilde den Mands Høi-agtelse, som der ligger hende saamegen Lag paa. Vi vil nu engang, at en Piges Herte skal være en lukt Knop, som kun viaabne, hvis den ellers vilaabne sig for os. Den glindser os ikke mere imod; den dufter os ikke mere godt, naar den har aabnet sig selv, endog blot for os. Vi ville en Kvinde, et jomfrueligt Væsen, med al den Blufærdighed og Jomfruelighed, vi kunde hos Kvinden. Det forekommer os, som Pigen var bleven af vort Kion, naar hun alt formeget forraader os sin Kierlighed. Hun bortsierner os i samme Forhold, som hun nærmer sig os; hun lukker vort Herte i samme Forhold, som hun først aabner os sit. Hun forfeiler aldeles sit Maal ved det, hun ret sikkert vil opnaae det. Man maa imidlertid ikke drive det saavidt at paa-staae, at Pigen ikke skulde elste først. Hvor kan man giøre en Fordring til hende, som det ikke kommer an paa hende at opfylde? Aldrig behøver De at forekaste Dem, mine Tilhørerinder! om en Mand først rørte Dere's Herte. Men træf dette

Tilfælde ind, saa tænk blot paa, at en meget farlig Periode i Deres Liv begynder. Aldrig behøver De mere Karvaagenhed over Dem selv, mere Herredomme over Deres Hjerte og hele Deres Forhold. Beholder De ikke Herredom over denne Kølelse, der kun alt for let kan blive ugiengeligt, saa er det ude med Deres Hiertes No. Beholder De ikke Herredom over Deres udvortes Forhold, kommer De den Mand, De har givet Deres Hjerte, endog kun ved en og anden Lejlighed imsøde med Deres Kierlighed, da stodder De ham tilbage, i det De vilde tildrage ham. Kun naar De ogsaa har fundet hans Kierlighed, er ganske vis paa hans Kierlighed, tor han maaske vide det, at De forekom ham med Kierlighed. Var en Pige ulykkelig nok til at tage en Mand, som hun ikke elskede, saa maatte hun vist nok, men og da paa en høist fin, aldeles ikke paatræn ende Maade søge at erhverve hans Kierlighed. Men Gud bevare Dem derfor, at De saa aldeles skulde tages ud af Deres Elima, og sættes i et andet Dem saa fremmed. Deres udvortes Væsen fortæbes deri tidlig eller silde, naar den ikke snart erhverver sig Mansdens Kierlighed.

At erhverve sig elstværdige Egenskaber, er næsten det eeneste, hvad Kvinden tor giøre for at tildrage sig Kierlighed. Være blid, venlig, foelig,

eftergivende, vænne sig til at giøre Alt med Anstand og Hünhed, giøre sig Beskedenhed, Sædelighed, Hømfruelighed til anden Natur, saa at disse blide tilstrækende Pigeegenråbaber skinnes gennem det udvortes Væsen, som Blod gennem sine Ungdoms Kinder; det være Kvindens hele Coqvetteri. Og hun pønse ligesaalidet paa, at dølge nogen af disse Egenskaber forsærlig og egenraadig. Vist nok er den saa naturlige Middelwei ofte farlig at træffe. Pigen dølger tit dersor saa omhyggelig alt elskværtigt, fordi hun føler Driften at vise det, i sig, og ikke vil giøre denne Drift mærkelig. Men den christelige Pige bliver ogsaa dette lettere. Hun veed jo, at uden hendes høiere Opdraggers Foranstaltung ingen Leilighed kommer, ingen udebliver, ingen til-intetgøres! hun veed jo, at den, der sørger for hendes Hierres Lykke, vist til rette Tid vil sende Leilighederne, hun skal vise sin Mand ellers sic Hierres Yndigheder ved! Det giver hende en Ro og en Sindsjævhed, hvorved hun lettest kan blive uafse-teret og uspændt.

Langt mere kan Hustruen giøre for at bevare sig sin Mandes Kierlighed, og det er ogsaa ligesaa vigtigt, og maaske vigtigere, at bevare, end som at erhverve den. Vel ligger alt i Menneskeets Naturet vist Selvbedrag, der næbenbar gaaer ud paa at

bevare denne Kierlighed. Den elskende Mand seer sin elskede Kone efter tyve Aars Forløb næsten, som hun før tyve Aar siden var. Hun er for hans Øie endnu ligesaa blomstrende, saa ungdommelig intægende, som han i Begyndelsen fandt hende. Overgangene fra Ungdomsblomster til Qvindemodenhed vare saa uformærkede, i saa smaa Grader, og foregik saa ganske for hans Øine, at han stedse kun kunde see de Smaasforandringer fra Uge til Uge, der vare ham umærkelige, og ei de større fra Aar til Aar, der vilde været ham langt mærkeligere. Tit er dette af Mænd og Qvinder blevet mig modsagt; og det kan vist nok hos mangen lysten, efter hver skøn Qvinde lysten Mand ikke være Tilfældet. Heller ikke varer denne Forblindelse, naar Konen ved Sygdom, Græmmelse, eller andre Skæbner er blevet meget udskæmmet. Men naar Alt gaaer sin naturlige Gang, saa er dette Selvbedrag umiskiendeligt, som er Kierlighedens Bevarelse saa fordeelagtigt. Desuden ligger en vis Retfærdigheds, eller om man heller saa vil, Mageligheds Magt i det mandlige Hjerte, der bestemmer Manden at vedblive, at elste det qvindelige Væsen, som han eengang elsker. Hun elsker hans Egenheder, hans Smag, hans Luner. Ved hende er saamange Viideer og Erindringer om forдум nydte Glæder knyttede, at hun alt dersor

er ham kier, fordi hun forдум gav ham saameget, naar hun endog nu kun kan give ham mindre. En delig formindskes hans Fornodenheder i det Forhold, som hun kan give mindre, eller de forandre sig til sige, som hun nu bedre end forhen er i stand til at hyldestgizre. Dertil kommer da den høje Kortieneste, den for en Ægteemand saa umodstaelige uoploselig bindende Nnde hos Konen, at hun er — Moder, pleiende, forsorgende, opdragende Moder for sine Børn. Kort sagt: der er en Mængde Anlæg i den menneskelige Natur for at bevare Kierlighed, hvor den er eengang, for at knytte to Væsner sedse fra flere Sider sammen, naar de eengang ere blevne foreenede. Og dog er det sandt, at det er vanskelis gere, at bevare, end at erhverve Kierlighed. Jeg vil ikke paastaae, at Manden altid skulde være uskyldig, naar den i Begyndelsen værende Kierlighed udgaaer. Sandselighed, Hæng til Udsvævelser, til Afverlinger, til uafbrudt Nydelse, en vis luxurieus Hiertets Forvænnelse, hvorved man sedse vil kildres ved en vis sentimental Hautgout, ved en følsom, forfinet Nydelse; Alt det, og end mere deslige givs ellers ikke følesløse Mænd ustadige og forundersige i deres Kierlighed. Men jeg taler nu ikke til Mændene, men til Dem; og da maa jeg ogsaa sige, at det sic er meget begribeligt, hvorsor Yng-

Ungen elskede sin Pige, og Manden ikke mere elsker sin Kone. Hun er jo heller ikke fra nogen Side mere, hvab hun var! Hun var reenlig og smagfuld i Paakkædning, nu finder man hende uordenlig, skudset, ureenlig, naar hun ikke netop vil i Selskab eller venter Selskab. Ellers var hun saa jomfruelig, bly, elskværdig, tilbageholdende; nu er al Blusfør dighed og Jomfruelighed forsvundet. Alt bliver i det mindste hos Manden sagt saa drøjt og saa plumpt, som det ligger i den grovere blevne Siel. — Dog jeg vil næste Gang bevise Dem dette ved en meget sand, meget mærkværdig, og meget sorgelig Historie, der vil sige Dem mere, end i Almindelighed lader sig sige.

Ellevte Forelæsning.

Endnu om Konernes Kald.

Jeg lovede Dem sidste Gang, mine elskværdige Tilhørerinder! ved en Historie at giøre Dem bekueligt, hvor begribeligt det er, hvorför mangen Kone ikke bevarer sig den Kierlighed, hun havde; hvorför Ynglingens Kierlighed saa ofte hos Manden forvandler sig til Foragt og Modbydelighed; men det fortryder mig næsten, at jeg lovede det. Historier virke saa sielden, hvad de skulle virke, saa lærgrigede end kan være. Man er begierlig efter deres Gang og Udfald; man interesserer sig for den ene Part og mod den anden; man gietter, tyder, giør Illusioner og Anvendelser, men for Alting kun paa Andre, og aldrig paa sig selv. Treffse Omstændighederne alt for noie sammen med vore, saa skælder man Forfatteren, der skriver Pastiller; eller kan man ikke det, fordi han maaskee lever alt for langt borte fra os, saa findes man andre Karsager til at

nedsætte ham. Ere Omstændighederne anderledes, saa høver man især disse Omstændigheder ud, som om Alt kom an paa dem, da dog intet kommer an derpaa. Man ivrer mod en Mand, der har tilsat sin Kones Formue, og tænker ikke paa, at den ikke handler bedre, der ved al Overflod piner sin Kone tildøde. Man viser den dybeste Afsky for en Kone, der bedrager sin Mand, og vedbliver rolig at bringe Sin til Fortvivlelse. For det man ikke ødelægger sin Familie ved Pynt og Forlystelser, som kanske forestilles i een Historie, saa tillader man sig som før at gøre det ved Norden, og takker endda Gud, at man ikke er, som huin i Historien. Det er Fortællingers sædvanlige Frugt. De syldte Indbildningskraften, Hukommelsen, men ikke Hiertet. De vække til at domme og fordinne; men de forbide ikke. Midlertid! jeg har eengang lovet det, og jeg vil holde det. Mangengang bliver Noget uden Mytte, som man lovede sig meget af; og mangengang gavner Noget, hvorfaf man ingen Ting ventede sig. Jeg har havt mange slige Erfaringer i mine Dage. Hør De altsaa Historien, som desværre paa nogle saa uundværlige Forandringer nær, er aldeles sand.

Finantsraad Randau, en meget velhavende, ikke ubehagelig eller udannet, særdeles delicat, ødel,

og for alt Wedelt sværmerisk indtaget Mand, ægteude
Eleonora Lessow, uden Formue, ikke sørdeles smuk,
ikke uden Anlæg, men lidet udannet, og ti Åar øld-
dre end han. Ikke længe havde han kendet hende,
men i den Tid havde hun rabet saameget Beskeden-
Wedelt, pigelig Hjint, at han virkelig valgte hende
af Kierlighed. Hvorfor skulde han ogsaa ellers have
valgt hende? — Han følte sig meget lykkelig i hen-
des Besiddelse. Hendes Aand var modnere end
hans; thi den quindelige Aand modnes før vor, og
hun var ti Åar øldre end hendes Mand. Den stod
da altsaa omrent lige med hans (?) Han talte og
med hende om Alt; meddeleste hende alle sine Ideer
og Føleller, og udøste sin Enthusiasmus for det
Gode, Skionne og Wedle hos hende. Hun havde
virkelig funnet Blevet i en vis Nærhed med ham,
og fortsat den aandige Handel med ham, havde der
ligget hende Lag paa at uddanne sig videre, ligesom
han dannede sig videre. I Grunden forlangte han
ikke overmaade meget af hende. Ikke videre, end
at hun hørte og fattede ham, at hun tog Deel i det
Gode, Skionne, Wedle, han talte med hende om,
at hun undertiden ved en Dom, en Anmærkning,
eller Indvending, gav ham ny Drift at tale videre.
Men selv dette Lidet gjorde hun snart ikke mere, og
gab ikke mere. Den Udsigt, at fångle en sag vel-

havende, anseet, virkelig elstværdig Mand, havde spændt hende. Hun havde nyttet sine Aandskræfter, og saaledes var hun ham tilslimade. Men nu holdt hun det for usornedent, at giøre sig den Umage, da hun havde naaet sit Maal. Det var hende det samme, om hendes Mand kedede sig hos hende, eller hans Tid gik ham behagelig. Hvad der interesserede ham, interesserede ikke hende; hvad han meddeleste hende, forstod hun ikke, og gad hun ikke forstået. Saaledes afvante han sig lidt efter lidt fra hendes Selskab, løste desmere, og meddeleste sine Venner det. Naturligvis blev hans Aand stedse mere uddannet, og hendes tabte stedse mere af sin Dannelse. Naturligvis blev de hinanden stedse mere ulige, kom stedse længere fra hinanden. Dog satte han endnu Priis paa mangt Godt, Edelt hos hende, og elskede hende i det mindste med den Kierlighed, man af Vane bliver ved at føle, fordi den eengang var hertelig. Men snart forandrede det sig ogsaa, og hun maatte tage den ødle Mands Agtelse ved den Bending, hendes Caracter tog. Hun følte snart, at hun stod tilbage for Andre i Dannelse; danne sig videre, vilde hun ikke; hun besyndte altsaa at forægte Alt, hvad hos et Fruentimmer faldes Dannelse! Alt det var hende daarlige Huusholderster, Stadsdukker, lærde Damer,

stolte forfængelige Skabninger. Viste en quindelig Skabning nogen Slags Dannelse: indlod hun sig i en interessant Samtale, saa var det strax Coqueteri; det Fruentimmer søgte at glimre ved sin Forstand, at trække Mandfolk til sig o. s. v. Hun selv søgte et vist Fortrin, en vis Originalitet i at være ret drøi, plump og hvas. Ogsaa hendes Mand skulde ikke mere sætte Priis paa Dannelse, fordi hun ikke holdt deraf. Han kom hver Gang i den meest trykkende Forlegenhed, naat der kom Menner til ham, der søgte noget hos ham for deres Aand. Saasnart en interessant Samtale begyndte, blev hun stum, og steeg Interessen, blev hun knævurn. Et tog hun sig ogsaa noget for, der gjorde Etsi, at det skulde forskyre Opmærksomheden, eller tilkiendegive hendes Mishag med Samtalen. Man gengang havde hendes Mand gierne løbet sin Bet af Utaalmodighed; den folde Sveed stod ham paa Panden, naar han saaledes maatte tvinge sig. Hølelse havde hun altid kun havt lidt af; men det Lis det havde været hende helligt. Kun i den fortroligste Krebs, i den bedste saligste Time havde nu og da noget skimtet frem. Og just det blandt Andet havde saaledes tildraget Manden. Af Alt det var der nu intet mere. Aldrig viste Hølelse sig hos hende; hun skjættede heller ingen om. Foragtelig talte hun

om Alt, hvad der røbede Følelse. En saadan Mand — Mage! — man tænke! forhen havde denne Mand været hendes Stolthed, som naturlig. Nu var ogsaa det andeledes; det var hende imod, naar han blev agtet og elsket. Hun lod, som hun tabte al Interesse i det Øieblif, man fandt hendes Mand interessant. Men jeg maa ogsaa sige, at hendes Mand alt i lang Tid begyndte at forsømme hende, og at hun ikke tilgav ham det. Hun gjorde sig ikke Umage for, igien at blive ham interessant, men bebreidede ham med Bitterhed og Hæftighed, at hun ikke var ham Noget mere. Og De føler let, at hun just berved bestandig blev ham mindre. Han skvede hende, saameget han kunde, og hun var blot om ham, naar hun vilde vise Verden, at hun havde Ret til at være om ham. Bitterhed og Medbydelighed var sieget høit nok paa begge Sider; der fattedes kun en Anledning, at den kunde bryde ud.

Anledningen kom.

Elise Woldau havde forhen elsket den unge Mandau; ved et Tilfælde havde han faaet det at vide. Med al Delicatesse, og dog med Sanddrudhed, havde han sagt hende, at han ikke kunde gengielde hendes Kierlighed, men at han var, og stedse vilde blive hendes Ven. Ogsaa hans Kone havde

han betroet denne Hemmelighed, og hun havde bes-
handlet hin ødle elskende Pige med al den Graans-
sel, al den Høimodighed og Kierlighed, som en
saadan Forsatning fortinere. Elise havde giftet sig.
Hendes Mand havde tilsat hende den betydeligste
Deel af hendes Formue, havde til Son foragtet og
pinet hende, og efterladt hende, som en temmelig
fattig Enke, Moder til fem uopdragne Børn, da
han døde. Nu vendte hun sig til Randau, hvis
Venstebab hun regnede paa. Hun foreslog, hun vilde
flytte hen i den lille By, hvor han boede, for at
have en Ven, en Beskytter, en Raadgiver, som
hun til sine Børn saamiget behøvede, i Nærheden.
Men hun bad ham indstændig, at skrive hende til,
om det ogsaa var ham tilmaade, eller om det i no-
get Forhold var ham til Uleilighed; saa vilde hun
ikke mere tænke derpaa. Randau agtede og beklaz-
gede den ulykkelige Kone! han forestilte altsaa sin
Kone det med al Nabenhertighed og Kierlighed, og
hun var tilfreds dermed, og visste sig ogsaa tilbøelig
at modtage sin gamle Bekjent med Kierlighed. For-
modenlig var dette og virkelig Skært, havde Elise
havt mindre Dannelse og Interessant, end der vir-
kelig visste sig hos hende, da hun kom. Wel havde
Græmmelsen bleget hendes Kinder, og slukket Silden
i hendes Øie. Hun var intet mindre, end hvad

man kalder stien. Men vel baarne Lidelser og Religionsfølelse, hvorved disse saa godt blevne baarne, gav hendes Ansigt en Interesse, som ingen Rosenkild og intet syrigt Øie kan give. Hendes Lidelser havde desuden nødt hende til at sysselsætte sig med sig selv, at læse aandfulde, oplostende Skrifter, og eftertanke det læste. Kort sagt! Lidelser havde dannet hendes Aand, forfinet hendes Følelse, forklaret hendes udvortes Væsen. Randau saa det, folte det; men det virkede ikke videre hos ham, end at han beklagede hende mere, agtede hende højere, og høit, interesserede sig noget varmere for hende. Ganske anderledes virkede det derimod paa hans Kone. Nu folte hun igien paa ny og smertelig, hvorledes hun var blevet tilbage, og hvor langt hendes forrige Veninde var forekommet hende. Saameget Elise gjorde sig Umage for, altid netop at vise saameget Aand og Følelse, som hos hendes Vens Kone var fornødent, saa ahnede dog denne, hvormegent mere hun kunde sige, give, og være. Tit kunde Elise ikke overvinde sig til, at lade sin Ven Randau saa com, naar han med sin inderlige Interesse talte om noget Edelt og Godt; det gav den forvendte Kone den mørkeste utaaleligste Lune. Randau maatte tit tale med Elise om hendes Unliggender; han gjorde undertiden smaa Forskud, og gik i Borgen for højde

for Smaating, naar det hos Ubekendte behøvedes. Men just det brugte Randaus Kone til Paaskud, for at skaffe sin onde Lune Luft, og hun gav derved Anledning til en Scene, der hos saa irritabel en Caracter, som Randaus, ikke kunde andet, end tage en sorgelig Ende.

De sad alle tre ved Thebordet; mellem Randau og Elise stod et andet sidet Bord med Skrifter og Papirer, som Randau gienneinsaae, ordnede, og anmærkede deres væsenlige Indhold. Elise gjorde sig Umage for næsten bestandig at tale med Eleonore, men fik kun forte Svar af denne. Elises Tone var sagtmødig og fierlig. Eleonore talte hvast og stolt.

Randau (med to Papirer i Haanden, som hatt med et mørkt Ansigt gien nemlæser). Det er jo afskyelige Beskigelser. Gaa haardt har endnu ingen Isde medtaget Deres salig Mand. Pantet forfaldet, naar Renterne ikke er betalte tre Dage efter Forsaldstiden. Og saadanne Renter!

Elise. Ja tro De kun ogsaa! jeg har ængstet mig, hver Gang Tiden kom; og hvad har jeg ikke mangen Gang fundet paa, for at betale Renterne til Dagen.

Eleonore (spødt). Laae der Dem da saameget

Lag paa Uhret? Det var jo dog Påntet! vist nok? Sålt klæder godt; men der er Omstændigheder...

Elise. Uhret har min salig Fader givet mig. Det var hans sidste Foræring; og hans Portrait er meget liigt derpaa. Nu kan De nok begribe, hvorfor jeg saa nødig vilde af med det. Ellers...

Randau (der lægger Papirerne til side). Nei! den Erkeaaengerkarl maa betales, og det den Dag i Morgen. 40 Daler er ikke en Sum, man skal lade sig pine for. Jeg skal siden hente Dem Pengene.

Eleonore. Men naar det bliver saaledes ved, kan vi vel tilsidst selv blive bloctede for rede Penge.

Elise. Nei! jeg beder Dem, kære Randau!

Randau (noget rødmende). Og jeg beder Dem, kære Elise! ikke at glemme, at De har gjort mig til Deres Curator, og at Deres Curator maa vide, hvad han har at giøre. Eleonore vil kun bestandig synes fattigere, end hun er. Min Kasse er just nu saa vel forsynet, at jeg vil betale Jøden, og endda kisbe min Eleonore en Atlasses Pels og betale den strax. (Man seer Randau gjor Alt muligt, for ikke at lade sin Uwillie mod Eleonore brynde offenslig ud. Nu vilde han endnu tringe sig dobbelt, at Elise ikke skulde lide derunder).

Eleonore. Jeg skal frabede mig alle kostbare Foræninger paa Tider, hvor der desuden er saa-

mange overordenslige Udgifter. Skulde vore Udgifter blive for mange, vil jeg i det mindste ikke have Skam af at være Skyld deri.

Elise (meget forlegen). Jeg beder Dem, kære Randau! lad os ikke tale mere om Uhret. Nu kan jeg jo meget sikkere betale Renterne, da mine Ting ere i Orden.

Randau (der længe har med store sine seer foragteslig paa Eleonore). Eleonore! jeg forstaaer Dig ikke. (sætter sig igien) Dog Du er forstent i Dag. Lad os gaae til Wieburglunden. I fri Luft stemmer Alt sig bedre.

Eleonore. Ha! saa er det bedre, Du gaaer ene med Madamen. Saa lader der sig meget mere tale om den skjonne Natur, som hun jo ogsaa er stor Elskerinde af.

Kort sagt! jeg væmmes ved at udføre Dialozen videre. Randau tabte al Taalmodighed, sagde sin Kone de største Bitterheder for hendes gemene uædle Væsen, der gjorde ham og hende Skam; og erklærede hende, hun havde længe været ham utaalelig. Eleonore vovede sig lidet til ham, da hun frygtede hans Hæftighed; men fornærmede desmere Elise, skøndt denne ikke svarte et bittert Ord, men før forsvarte Eleonore mod Randau. Denne Contrast bragde Randau til det Yderste. Aldrig havde

han dybere og skarpere følt det Uqvindelige, Ustyr-
lige, Utilgivelige i sin Kones Forhold, end da hun
tillod sig det mod en Elise, der ved sin Sagmodig-
hed saa tit havde formildet sin følesløse Mand.
Han fulgte Elise hjem, og erklærede ved sin Bort-
gang Eleonore, at han aldrig vilde see hende for
fine Dine mere. Edelmodig har han forsørget
hende; men han har holdt sit Ord, og ved sin
Haardnakkenhed aftenget en Skilsmisse, som el-
lers i dette Tilfælde ikke var sædvanlig.

Vist nok en Carricatur; om De saa vil! —
men der gives ogsaa sande Carricaturer. Den for-
vendte Kones Træk ere stærkt tegnede; hun har dre-
vet sit forvendte Sind saa vidt, som kun Haa ville
drive det. Og just derfor iblandt Andet er jeg han-
ge for, at Historien intet vil virke. Slige Udbrud
troer man nok at vogte sig for; det troer man at
være sikker for, at man ikke saaledes skal forsvinme
sin Caracter; og det ør være sandt, hvorvel det er
vanskeligt at bestemme, hvorvidt Forvendthed, Fra-
stand og Bitterhed vil gaae, naar man eengang har
overladt sig til den; hvorvel Deres Kion saa sielden
bliver staende paa Middelveien; men meest springer
over fra een Yderlighed til den anden. Men spørg

Dem nu selv: hvoraf kom Eleonores forvendte Sind? Uabenbar af det, hun, som Fruentimmer, forsømte sig selv; at hun, da hendes Maal var opnaaet, ikke mere ansaae det for Umagen værdt, at uddanne sig videre, og i det mindste i en vis Fra-stand komme bagefter sin Mand; fordi der vel havde lagt hende Lag paa, at erhverve sig Ynglingen Randaus Kierlighed; men ikke at bevare Manden Randaus. Derfor sank hun hen i Geineenhed; deraf hendes krænkede Stolthed; derfor forsømte hun sin Mand; deraf kom hendes Bitterhed og Alt. Var hun blot blevet, hvad hun var som Pige, Randa var vedblevet at elsker hende, som han elskede hende som Pige; hun havde været lykkelig, og giort ham lykkelig.

At De altsaa for Altting ikke troer, det alt er nok, naar De har erhvervet Dem en Mands Kierlighed. Tit veed De ikke selv, hvorved dette skede; og de Bedste mellem dem ere de, der ikke vide det. Den opkomnende Kierlighed er ofte et Diebliks Værk, Virkning af en forgiængelig, af Dem uafhængig Unde, af et Tilfælde, der paa den meest usagte Maade bragte noget for Lyset, som netop tildrog denne Mand. Indtrykket kan ligesaa hurtig udsllettes igien, som det skede, og udslukkes sikkert, naar De ikke veed at bevare og styrke det. Efter

den hurtig opskyndende, sødtdustende Gedebladssløv-hytte Forlibelse at plante en langsommere vorende, men varigere, tættere dækkende Lindelysthuus — Agtelse og ømt Veneskab — for at have Skygge, ogsaa naar Gedebladet ikke mere grønnes; det er Hustruens Dyd og Fortieneste; det være Deres!

Derfor maa De imidlertid ikke forsømme det, der tildrog Deres Mage som Elster. Evertimod! De maa pleie det hos Dem, og uddanne det, saavidt det staar i Deres Magt. Jeg sagde alt forhen, at de bedste iblandt Dem selv ikke vidste, hvor ved de havde tildraget en Mand. Nu maa De mørke derpaa, ikke spørge, ikke tale derom, ikke lade Manden mørke noget af, hvad De vil; men dog udspeide det, og givre ham vel tilmode dermed, som han i Brudgomsmaanederne var. Var det Sagtmodighed; saa sog De stedse at blive sagtmodigere. Var det Naivitet, Ufkyld, Barnlighed; saa bevar Dem denne Barnlighed! Var det Hierrets hurtige fulde dybe Hos else, Kierlighed — Deres Væsen blive stedse mere Kierlighed! Var det Hånds Smidighed, Skarpsind, Vid; dyrk De stedse mere disse Talenter, og brug ethvert af dem saa ødest, som det kan bruges. Naturligvis maa dette altsammen ikke blot paaklines, ikke blot Skinnet beraf antages; men virkelig uddannes hos Dem;

naturstgviis maa De ikke paansøde Manden det, ikke
maaskee intet Andet vilde give ham til Mydelse, end
det. Den bedste Ret bliver os væimmelig, naar den
sættes for os hver Dag. Og den, der fra Morgen
til Aften skal drikke Viin, ham bliver selv den bed-
ste Viin ikke mere Viin for tilsidst. Ogsaa maa De
i Deres Forhold sky Alt, hvad der kan have end
det fierneste Anseende af Kunst. Der kan maaskee
være en Kunst at behage; men Deres første Grund-
sætning maa være, at blive naturlige, altsaa ukunst-
lede. Kun den Forsængelige kan det smiggre, og
den Godmodiges Gedmodighed kan det bevæge, naar
han mærker, at man gør sig Umage for at behage
ham. Forresten forfeiler det aldeles sin Hensigt.
Men naar Kunst og Bestræbelse blot gaaer ud paa
at fuldkomme det Gode, Edle, Tiltrækende hos
Dem selv; naar De da overlader det til Omstæn-
dighederne, om og hvor det kan vise sig, saa er De
næsten sikker paa at bevare Dem Deres Mages Kier-
lighed, naar det virkelig var Kierlighed, og naar
han vedbliver at være god. Tildrages han af en
Egenskab, som blot var almindelig, da han lagde
Mærke dertil, ikke endnu saa uddannet; hvor me-
get mere vil det vedligeholde hans Vedhængenhed,
naar han seer, at den blot af Kierlighed til ham
blev saaledes dyrket. Ogsaa er det ret, og sikkertig

opfylster De Deres Bestemmelse, naar De netop dyrker det Gode fornemmelig hos Dem, der tildrog Deres Mand. Kierlighed seer det individuel Gode, Suddommelige hos et Menneske skarpere, end nogen Ander seer det. Den er næsten den eeneste Sands for dette Gode. Maar altsaa en Kone netop dyrker det Gode hos sig, der tildrog hendes Elskede; saa har hun uden Twivl netop dyrket det, hvorved hele hendes Væsen kan luttres, forhøies, forædles. — Thi hvert Menneske bliver paa en anden Maade forædlet, enhver ved sit Væsens bedste letteste Deel. — Og at netop den eller den Egenskab tildrog den, ved hvem hun skal blive lykkelig, og hvem hun skal giøre lykkelig; det er alt et Vink af den vise Menneskedanner, at hun netop har dette, og ei Andet at cultivere hos sig. Og hvorfor skulde hun ikke ved Legemsbynde følge samme Grundsætning? hvorfor ikke sørge for at bevare sin skinnne Hud, sin hulde melodiske Stemme, naar netop det fornemmelig behager hendes Mage? Den Kone, der ikke vilde behage sin Mage ved Alt, hvad nogensinde kan behage, elsker ham ikke, i det mindste ikke som Kone.

At gisre sin Mage Livet saa roligt, saa afværsende, saa fædt, som det nogensinde er muligt, skaffe ham i hans Huns Bequemmeligheder, Vedergvoegelsær, som han intet arbet Etet kan finde; om mit-

ligt bortfierne enhver Fortrædelighed fra ham; saas
riegent muligt betrygge ham enhver Uafhængighed;
det er jo enhver god Kones faste stadige Billie. Hun
sørger for sig, naar hun sørger for sin Mand. Hen-
des Dage henflyde lykkelige, naar han ved hendes
Side soler sig lykkelig. Den høieste Selvsorglem-
melse er her den kneste Egoismus, som den overalt
ved al Kierlighed er. Fremfor al Ting altsaa —
tad De ham have sin fulde Frihed. Kan De ikke
ved Kierligheds blide quindelige Magt virke paa
ham, vænne ham af med Mangehaande, uden at
han mærker det selv; da handle og leve han ganske
esther sin Maade, efter sine Lunner, Sørheder, Un-
derligheder, om han har dem. Og om saa det,
De indskräner ham med, har Anstreng af den om-
hyggeligste Kierlighed; den ommeiste Engstelighed
— om det endog virkelig er det; det er Indskräns-
ning, som sterkere eller svagere oprører Manden;
som han ved sin mandlige Caracter uafsladelig drives
og trænges til at rive sig paa een eller anden Maade
lös fra.

De kan jo ikke ville, at han skal betrægte Tin-
gene, som De, som De see Farer, anvende For-
sigtheder og Varsomheder. De er Quinde, og han
er Mand, og det var jo vel ilde nok, om han be-
tragtede Alting med Quindesvine, nærmeste sig Al-

ting med Qvindebaaghed. Lad De Deres Mand
gaae ud, naar og saa tit han vil. Den Kone, der
altid ssger at have sin Mand hos sig, forstaer ikke
sin egen Tarv, handler mod sit eget Maal. Hun
vil behage ham stedse, som i Begyndelsen; vil, at
han stedse skal føle, hvad han har i hende; at den
stedse skal blive ny hos ham, den Kierlighed, der
gjør hende saa glad. Og hun efterlader et Hoved-
middel, hvorved alt dette saa naturlig kan virkes.
Hvad man stedse har, overseer man lettelig; hvad
man stedse har, vurderer man neppe efter sit sande
Værd. Kun naar man en Tidlang har savnet det,
føler man igien, hvad man havde derti. Var Man-
den en Tidlang borte, og modtoges med glad Kier-
lighed af sin velklædte, muntre, ham imøde svæ-
vende Kone, af sine jublende, elskende, og elskede
Børn; optoges i et reenligt, ordenligt, vel endog
festlig for ham beredet Huus: hvor skulde da Konen
ikke vinde? maatte ikke da Kierligheden tage et
nyt Sving? har han vel fundet noget sligt nogen-
steds, hvor han endog var? vil han ikke altsaa føle
paa ny, hvad han har i sin Kone, sine Børn, sit
Huus? — Virkelig De skulde undertiden foranstalte
Deres Mand en lidet Reise, om han endog ikke
vilde reise. — Og naar han tager en kort Tid bort,
saa lad De ham komme igien, saa tidlig eller silde

han vil; lad De ham blive længere borte, end han sagde, naar han vil blive længere borte, uden at pine ham med de Ængsteligheder, som vi Mænd fates al Sands for. Stille overvunden Frygtomhed, som vi endnu see det uvitterlige Udtryk af, virker sterkest og sikkest paa os. Forlang De ikke, at han i Selstab meget skal sysselsætte sig med Dem, ved Deres mindste Upasselighed sætte alle sine Forretninger tilside, spille Sygevogter, ængstlig Stakkel, Elster hos Dem. Lad De ham være, som han kan og vil. Jo mindre De fordrer af ham — jo mere vil han givre og være for Dem. De bedste kierligste Mænd ere tit de koldeste i Selstab; og jeg troer strax ikke et Ægteskab vel, naar Manden offensig bringer sin Kone sin Kierligheds Øffere, og derved stiller sig og hende tilskue. Opposse De ingen af hans Bequemmeligheder for Deres Kierlighed til Orden og Reenlighed. Mænd, især i visse Aar, holde meget af Magelighed. Der gives visse folde Perioder hos Mændene, hvor deres Hjerte synes at være tillukt for deres Koner. Det er Ebbe i Hjertet, hvorpaa Floden følger, naar man kun kan oppebie dens Tid. Men den maa oppebies, og den udebliver vel ganste, naar man vil fremskynde den. Forstaer De Deres Fordeel, saa giv det aldrig! Eftergivenhed, Hjelphed, venligt, men ikke paa-

trængende Væsen hos Dem udfyldte dette Tidsrum! Hver Evang er Mennesket, og især Manden mod-
hydlig; og der gives ingen værre Evang, end at
skulde være varm og sm, naar man netop ingen
Varme og Omhed finder i Hiertet. Naturligvis
saarede det Deres Inderste dybt, naar De saae, at
Deres Mand, Gienstanden for hele Deres Kierlig-
hed, Deres Livs Fryd, blev koldere imod Dem!
Lyset, Solen synes at vige fra Dem, som gjør
Dem hele Skabningen rundt om synlig og nydelig.
Naturligvis arbeider Alting i Dem for igien at
vække denne slumrende Kierlighed, igien at varme
dette kiolede Hierte. Kun bevare alle gode Egte-
skabers Skytsaand Dem for, at De ikke bebreider
Deres Mage Mangel paa Omhed, - vel endog figer
ham Bitterheder derfor, og maaskee søger Marsagen
dertil i Sindelag, som gjorde ham Skam, og er
ham fremmed. Har Manden Kraft nok; vil hans
Væsen steile mod den unatuelle Evang, man vil
giøre ham. Han vil sige det plumpt, og ved sin
Handling vise, at Kierligheds Varme ikke lader sig
afstrodse. Har han den svage Godmodighed, der af
Kierlighed til Fred giver Slip paa Mandrettighes-
der og Menneskerettigheder, og heller gjør noget Una-
turligt, end lader en vedholdende Gloen af sin Kone
— Noget, man saa tit finder hos Mand — vil

han rigtig nok paataage sig Skinnet af mere Varme, men den vil ikke være andet end Skin. Agtelse og Kierlighed ere saa uvilkaarlige Følelser, at de aldeles ikke lade dem astvinge; og Følelserne tabes sikkert og snart, naar man en Tidlang har paaklinet dem og hængt dem til Skildt. For den Kone, der staer Hare for, uden sin Brøde at tage sin Mands Kierlighed, gives der altsaa intet andet Middel til at vedligeholde denne Kierlighed, end at hun bestræber sig at være endnu mere agtværdig og elskværdig end forhen. Maar da Manden seer det, naar han ikke kan dølge sig, paa hvilken ædel Maade hans Kone besvarer al hans Kulde; naar han seer Spor af underlig Græmmelse — ikke i hendes friss forgærdte Øie, end mindre i et synlig smægtende eller endog fortrædeligt Ansigt, men paa hendes blege Kinder, eller i det mindste kun ved uventede Overraskelser seer Spor af Taarer; naar da Venlighed og Kierlighed snart farver Kinderne, og boettørrer Taarelevningen af Hjælene; naar hun ved Andre lader ham foranstalte Glæder, fordi hun selv har Aarsag til at troe, hun ingen mere kan skænke ham: da brister Varken om Mandens Hjerte, da ejer aldrig. Øftest bliver han strax igien syrig Elster, naar han bestemmet og dybt føler, at han mod en fortresselig Kone var en alt for kold Mand. Det forstager sig, at alle

dette ikke ved enhver forbigaende, men ved umiskiendelig vedholdende, stedse tiltagende Kulde anvendes. Og da virker det sikkerlig. O kienchte De hele den Magt, De har over vort Køn; og aldrig vilde virke ved noget Andet end den? hvad kunde De virke!

Midlertid maa jeg her endnu gisre Dem opmærksomme paa en forkeert Retning af den mandlige Stolthed, som jeg næsten undseer mig ved at tilstaae, men som maa tilstaaes, fordi den er sand, og fordi dens aabenhiertige Bekiendelse kan gavne. I Almindelighed kan vi ikke taale den fuldkomne Feilfrihed hos vore Koner, især naar vi ikke kunne dølge os, vi have selv mange Feil. Vi have Ondt ved at tilgive dem, at vi aldrig have noget at tilgive dem. Denne Feilfrihed trykker os, spønder os, bestemmer os, og gør maaske Alt dette paa eengang, og det er vi ikke vel tilmode ved. Hvad skal vi med, at en saadan Kone forekommer os, som et højere Væsen? Vi vil intet højere Væsen have til vor fortrolige Omgang, men en Kone. Jeg har strax fra Begyndelsen af kalder det forvendt Stolthed; og De maa gierne kalde det endnu værre. Men jeg taler ikke om det, som sædelig Dannelse formaaer over Manden, hvad han da tillader, eller ikke tillader sig. Jeg taler om Mandens dyriske Na-

tur. — Det er saa, og hvo der nægter det, vil nægte det, eller kiender sig ikke selv. Altid kan og saa denne naturlige Stolthed have eller virke sic Gode. — Hvad var saa forvende, at den Alvise ikke vidste at drage noget Godt af? — At bede om Forladelse, og at forlade, er en huld mod Forretning, som ikke bortfærner Mennesker fra hinanden, men nærmer dem; som kommer af Tro og Kierlighed, og virker Tro og Kierlighed. Agte vi ret paa os selv, else vi maa skee mange Mennesker saa højt, fordi vi maatte, men og kunde forlade dem saameget. Maaskee savner Manden denne sode Hiertenssyssel mellem sin Kone og sig, eller han kan kun giøre det eenformig og eensidig. Og det er ham ikke tilpas, da han gjerne vilde see alle Kierligheds og Hiertes Anliggender i Gang mellem sig og sin Kone. See De det i det mindste fra den Side, og det vil blive Dem lettere mangen Gang at erholde Forladelse af Deres Mand.

Jeg kendte en meget god, klog, fortreflig Kone, der havde en meget underlig, øste ildelunet, men Forresten meget retskaffen Mand, som hun holdt meget af, og som holdt meget af hende. Maar han nu drogs og kiempede med sit Mismod, for ikke at lade det udbryde, sagde hun leende til sin Veninde, jeg maa hitte paa noget (giøre noget fejl), for det

min Ernst igien kan blive venlig. Saa slog hun en Kop istykker, der var bestemt til ham; glemte at komme Øie paa Salaten, eller Salt og Kryderi paa en Net Mand. Hun traadde hans Joujou paa Goden, eller kom, som af Vanvære, Vand i hans Tobaksbaase. Og nu udlod han sin onde Lune, dog med megen Maade, paa hende. Hun bad ham om Forladelse, falde ham venlig om Halsen, gjorde Feilen god igien, og forsikrede enhver, hendes Ernst var ret en var lille Mand; og nu var han venlig og i bedste Lune. Konen meente det hiertelig godt, men det var hende dog uværdigt, thi det var usandt. Hun behandlede sin Mand, som et Barn, et forskælet Barn; og det maa ingen Kone tillade sig, saa godt det end for Øieblikket tør virke. Jeg er langt fra, at raade Dem noget sligt. Men De gør jo vel engang imellem virkelig en Feil, begynder en Ting galt, gør af Overilelse Skade paa Noget, lader Dem et Qvarterstid beherste af ond Lune. Sac bed De Deres Mand naiv og barnlig om Forladelse, tilstaae Deres onde Lune reent ud, og den gode Virkning udeblicher sikret ikke. I det mindste vilde jeg ikke ønske, at De nogensinde i Hensyn til Deres Mand skulde giøre eller vise Fordring paa Feilsfrihed, hvad egenlig intet Menneske skulde,

og den finstædelige, altsaa med sig selv bekendte og saa mindst vil givre.

Sog De at blive Deres Mages bedste Selstab, der nogensinde kan findes for ham. Omgangens Glæder ere de sødeste og almeeneste og varigste Glæder, fordi de ere de menneskeligste; og hos hvem skalde Manden for føge og finde dem, end hos den Kone, der hengav sig ham til Medhjelp i Livet? Det er usalige Fordomme, Daarstaber og Fordringer, der saa ofte holde vore Koner fra, at være deres Mænd alt det, de kunde være. Og blandt disse Forvendtheder ere to af de meest trykende, og for visse Slags Mænd de utaaleligste; Lenetterierne. — Lad De mig beholde det Navn, som J. P. Richter først har personificeret dem under, ligesom man endnu bestandig kalder visse Per, det feilslagne Haabs Per, fordi Byron engang kaldte dem saa. Hvoraf har J. ikke Fruentimer den Unode, siger han: at J netop, naar Egtemanden bringer gode Tidender eller Foreringer, udkramme en utaalelig Kulde mod hans Foring, og at hos Eder just, naar Skæbnen lader Glædens Viinstok blomstre, Fadene med den gamle Vin gaaer i Arbeid? Kommer det af Eders Maade, kun at vise een Silde paa Eder, som paa Eders Sindbillede Maanen, eller af en knarvurren Lune mod Skæbnen, elset af en sod overstrommende

Glædesfølelse, hvorved Hiertet bliver for fuldt, og Tungen for svær? Det sidste vel neppe; en vis knarvurne Lune torde det snarere være; om mod Skæbnen eller mod Manden — det vil jeg ikke afgjøre. Maa-
ske mod begge tillige; thi Manden er Konens Skæbne, og bestemmer hendes Skæbne. Har jeg læst ret i mange saadanne forvendte Koners Siel, saa vilde de ikke indrømme Manden denne Superioritet, at han saaledes kunde glæde dem. De er bange for, han skulde regne dem denne Glædestime for høit an, naar der saa igien kom Lidel-
sætter. Eller de vil være de eneste Skabere og Bestyrere af Husets Hornsielse. Det være, som det vil — De soler lettelig, hvorledes det maa for-
stemme Manden, bedrage ham i hans Forventnin-
ger, forgifte ham en god Time. Og det skeer ved
hende, der skal forsyde ham enhver Time, og er skabt dertil! meer behøver jeg jo vel ikke at sige Dem, for at forvare Dem mod denne virkelige Van-
art, som jeg ikke blot fandt hos onde Koner. Man-
den, der i sit Hiertes Glæde kommer til Dem at fortælle, give, meddele Dem noget Glædeligt —
han vil lade Dem tage Deel i sin Glæde; han har
den fulde Tro, at De vil glæde Dem, fordi han
glæder sig, at De veed, hvormeget hans Glæde for-
høies derved, naar De ogsaa glæder Dem. Og i

dette menneskeligste, jeg havde nær sagt ægteskabsligste Dicblik skyder De ham tilbage ved Deres Kulde? kommer ham sunkent Vand i hans quægende frydende Vin, han vil lade Dem smage. Døm De selv, hvor han maa væmmes ved Vinen og Vijnblanderinden.

Lad De mig ogsaa beskrive den anden Lenet-teri med Jean Pauls Ord: hvo skulde bedre kunde beskrive den end han: "Manden udspeidede ogsaa i Lenettes Hjerte en fatal Rustylet, eller Kopar og Skramme; han kunde aldrig bringe hende i en lyrisk Kierlighedsenthusiasmus, hvori hun skulde glemme Jord, og Himmel, og Alt! (Glæd De Den hiertelig, naar De har en Mand, der er endnu i stand til at komme i en saadan Enthusiasmus) hun kunde tælle Slagene af Maadstuklokkens under hans Kys, og lytte og løbe til Øllebrødsbotten, der kaagte over, med Diet fuldt af store Tårer, han ved en sien Historie havde afpresset det overslydende Hjerte. Hun sang Søndagspsalmer med, saa det flingrede giennem alle Værelserne, og midt under Verset kom hun med det prosaiske Spørgsmål: hvad skal jeg nu varme op til dig til Aften?" Ja han kunde ikke faae udaf Hovedet, at hun eengang, i det hun med største Nørelse hørte paa hans Cabinetspræken om Død og Evighed, faae betenk som ned paa han,

og endelig sagde: tag ikke den venstre Strømpe paa i Morgen; jeg maa stoppe den først. En ret god Huusmoder, eller rettere Huusholderiske tør saadan en Venette være. Hun lader ingen Potte kaage over, og ingen Steeg brændes; man skuldeaarlig give hende en Halvsnees Daler mere, som Huusholderiske. Men tillige vil hun vogte sin Mages Hjerte for al Overkaag og Brænden, medmindre det skulde skee af Fortrædenhed over hendes Kigkken og Jord-sands. Vogt De Dem for dette Huusholderiskepedanteri. Det gør modbydelig, som alt Pedanteri. Ved een hellig Time, hvor troe Ægtemager sinelte sammen, vindes mere, end der ved ti overkaagte Potter og ustoppede Strømper tabes.

Og en saadan hellig Time fortalte Mr. mig med saadan Henrykkelse, at man alt deraf saa hans Elise havde vidst at nytte den. Hun havde født ham et frisk deiligt Barn, hun opfædte det selv ved sit Bryst, og var mere indtagende end nogeninde, som med alle karste Koner under de Omstændigheder er Tilfældet. Nu traf hendes Fødselsdag ind, og Mr. skaffede sig et lidet Orangetræ, der, skisndt der var Vinter, paa eengang bar Blomster og Frugter. Allusionen paa hans Elise forstaaer De lettelig — Hun kom udaf sit Soveværelse, saae det lidet Træ, satte sig ved Siden af sin Mr. paa Sophæn, og takkede ham

med et Kys og et Blik, der sagde mere, end Ord kunde sagt. Hun gav Barnet Bryst; Barnet legede med sin lille Haand paa det moderlige Bryst. "Jeg kiendte mig ikke selv," sagde M., "Jeg var hensunket, tabt i den herlige Kone, i Kierligheds høje Henrykkelse. Jeg havde lagt min Haand paa hendes Skulder; mit Øie hang paa hendes Øie, hvoraaf Taknemmelighed og Kierlighed straaledes saa himmelske mild. Hun greb min Haand, og trykte den ømt til sin Kind, "Nu veed jeg min M.! hvorledes jeg vil takke dig," sagde hun, "her i dit og mit Barns Hjerte vil jeg pode noget af den Kierlighed til dig, der lever i mit. Ligesom Barnet lærer at føle, skal det ogsaa lære at elske dig. Det skal være dets Hjertes første Følelse. Og denne Kierlighed skal da dufte saa yndelig for dig, som denne Blomst dufter. Den skal qvæge dig, som dette Træs modne Frugt qvæger." Hun pegede med Fingeren paa Barnets Hjerte; og — lad mig intet mere sige! Det var mit Livs lykkeligste Øieblik. Det er over mine Begreber, hvis Himlen har noget bedre." Saaledes fortalte M., og han ned noget af dette Øieblik endnu, da han fortalte herom. Dog da vi nu ere ved at opregne Kvindeselene i Egteskab, saa maa jeg endnu minde Dem om een eller to, som kan giøre den bedste Mand Livet suurt,

Er maaskee en Speculation staaet Manden fell, vil det ikke gaae ret mere med hans Fortjeneste eller Fordeel; lykkes hans Arbeider ham ikke ret mere, saa begynder mangen En strax at græde, klage, forsage, som om Altting var tabt. Manden taler hende tilrette, viser hende nye Udveie, meddeler hende sine nye Planer; men forgiæves! Hun anvender al sin Skarpsind paa at lukke Udveiene, vise det uudførlige eller vovede i Planerne. Kort sagt, efter hende at regne, er Alt tabt; der er hverken Raad eller Hjælp. Havde hun lagt an paa at borgve Manden, der bruger Mod, alt Mod, slove hans Skarpsind, giøre ham udygtig til Alt, hvad der kunde afhjælpe Skaden, kunde hun ikke handle klogere. Vogt De Dem for denne Uviisdom; at sætte Mod igien i Manden, styrke hans Tillid til hans Ressourcer, munstre hans matte Blik, det er Deres Kald.

Midlertid have mange af Deres Kjøn aldeles ingen Sands for dette Kald, at være Mandens Medhjælperinder. Saamangen — jeg taler endda om gode Koner — troer, hun har opfyldt hele sit Kald, naar hun har sørget for sin Husholdning og sine Børn. De gjør dem til af deres Trostak mod deres Mand, som om det var Indbegrebet af alle deres Pligter mod ham; og tænker ikke i mindre

ste Maade paa ham, hans Individualitet, hans Opmuntring, hans Fornsielse. Eller de bore dem ad, som han blot havde Legeme, og dette Legeme sørge de for, at det faaer ordenlig og velsmagende at spise, rigeligt og godt at drikke, er reent og fint klædt. At ogsaa hans Aand vil have noget, at han ved det fulde Bord kan lide Mangel, hensmægte i Reedsomhed, det aue de intet af. Og dog lærer deres Organisation dem, at de ere skabte til at opmunstre, skabe Glæder, borttrylle, hvad der kan forstyrre Munterhed og Fryd. Deres hele Væsen, Legeme og Aand er skabt dertil, har den Fjinhed, Hændighed, Elskelighed, der er saa velgivrende, og den velgivrende Drift, der giver hine Talenter den vedbørlige Retning. Et upartisk Ølik paa hende selv siger Qvinden, hvad hin gamle Oldskrift siger hende: Du skal være Mandens Medhielp.

Endnu værre er et andet Slags Koner, der kun meget løselig bekymre dem om Hunsvoesenet, just heller ikke lade deres Børn ligge dem synderlig paa Hjerte, men slet ikke tenker paa at munstre deres Mand. Evertimod! de vil vel endog mores af ham. Just som om Manden vilde næres eller beskyttes af dem. De er ublu nok til at klage over Tomhed, Tørhed, og utsædelig Reedsomhed hjemme, og det aner dem end ikke engang, at det stod til dem,

at fordrive denne Reed somhed. Brandes i sit Skrift om Fruentimmerne, har livagtig fremstillet, og hvast revset denne Unaturlighed; og den vilde virkelig være en Pest for Egtesforbindelsen, hvis den ikke for det meste kun havde hjemme i den store Verden, og hvis der i den endnu gaves mange virkelige Egteskaber. Men Unaturlighed er det, til Galenskab grændende Unaturlighed, hvor endog dette Sindelag findes. Den Mand, der har saa mangen angribende, modbydelig, Aand- og Hjerte- dræbende Forretning at bestride, der for det meste har at arbeide med Hoved og Ansæning; der kommer i sin Kones Selskab, for at nedspænde sig, udhvile, samle sig ny Kraft og Munterhed til Arbeide, han skal nu strax igien spende sig, ponse paa, hvorledes han behagelig skal fordrive hende Tiden, fortælle hende noget Moersomt, hvorved han vil munstre hende? Og Konen, som just derfor kun har saa lidet at forrette med Aandsanspænding, for det meste har kun — fornødne, vigtige, men dog lette — Mechaniske Arbeider at forrette; Konen, der kan see, høre, læse, tale saa mangehaande, medens Manden sidder eensom paa sit Contoir eller ved sin Skriverpult; hun vil ikke bruge den Aand, den Jagtagelses, Sammenlignings og Anelsessgave, denne Skarpsind og det hastige Øje, hun sik af Ma-

turen, og sun fordre Nøring for den af Manden. Sandelig, det er, som man af Træstammen fordres de, den skulde behage som Blomsten, og duste som Blomsten, som er der til at duste og behage.

Men det kommer af den forvendte Opdragelse og Behandling af Deres Køn, om hvilket Alt skal dreie sig, der skal æres som Gudinder, aldrig give, men stedse modtage, og af enhver. — De, mine Tilhørerinder! vil dog vel vogte Dem for denne mere end aristokratiske Fordring,

Vist nok, naar en aandfuld fiinslende dannet Mage bliver Dem til Deel — hvad De jo forresten vel ikke vil regne blandt denne Verdens Ulykker — saa maa De vide Noget, vil De holde ham med Selskab, De maa tit, saameget muligt læse, men endnu mere see, høre, mærke. De maa, som et Fruentimmer, see paa Mennesker, og Begivenheder, og i Boger, at De kan sige Deres Mand Noget, han ikke saae, og som Mand ikke kan see. De vil nytte Deres kvindelige Skarpsind, Deres Gave at legge Mærke til det Skæve, Forvendte, Latterlige, Deres fine Smag og Deres Følelse for det Gode og Edle, for dermed at skaffe Deres Mage en behagelig Samtale. Intet betydende Træk af Deres Barn vil undgaae Dem; intet, der træf Deres Hjerte, vil De fortse ham; ingen kvindelig Anelse, intet

Sværmeri og ingen Daarstab vil De lade være unyttet, og Deres fine Tact vil sige Dem, naar og hvor De skal nytte enhver Ting. Selv en Smule Medisance tillader jeg Dem, naar De ingen anden Hensigt har dermed, end at more Deres Mand. En lidet ondstabsfuld Anmærkning, som man siger ham eene, holder op at være Medisance. De veed jo sagtens, hvori Deres Mand existerer, hvad der er den ficereste Gienstand for hans Tænken, Falen, og Samtale. De kiender jo vel de Kæpheste, han selv rider, og hans Lysthaverier. Dem vil De jo vel endnu kunne afmærke en ny Side. Det kan Fruentimmer saa let. Og det er jo Gienstande nok til Tidefordriv for den Kone, der veed at nytte dem. Men der gives endnu nogle Gienstande, der have lige Interesse for Mand og Kone, i det mindste bør have det, hvormed de altsaa behagelig kan underholde en god Mand. Held Dem, hvis De fandt en Mand, hvem Religion ligget paa Hiertet, som Dem selv, der omtrent betrakter den med samme Dio, som De, hvem De derom ganske kan udgyde Dem for, og der ogsaa derom vilaabne sig for Dem. Intet giver Kierligheden mere Reenhed, Hellighed, Adel; intet gior Dem mere uafhængig af grovere og finere Sanders Nydelse; intet lægger en fastere Grund under dens høje Sping, end Over-

eensstemmelse af Hjerte og Sind i Religionen. Begge Følelser blive saa eet i Hjertet, at man blir ver mindre gudfrygtig, naar Kierligheden formindses, og at man føler sig fiernere fra den Elskede, naar man føler sig fiern fra Gud. Hvad man til medrette bebreider det religieuse Sværmeri, at det bringer begge Køn hinanden for nær, viser Dem alt, hvilken Indflydelse Foreningen i religieuse Ideer og Følelser har paa Hjerte og Kierlighed. Kierlighed uden Religion er en Plante, om De vil, i feed Jordbund, men i Skygge. Den skyder op, bliver feed og tyk, men den ligger langs med Jordnen, bliver snart smaglos, og endelig raabden. O! kan en Mand med Sind og Følelse for Religion blive Deres — taler Deres Hjerte kun nogenlunde for ham, og De var istrand til at foredrage ham en anden, fordi maastee denne er aandfuldere, vittigere, fornemmere eller rigere! sandelig! De misliendte Religionens Værd, eller — tilgiv, at jeg abtrykker mig saa plump — De var ikke hsi Mand's Kierlighed værd.

End om De ikke i alle væsenlige Punkter tænkte eens med Deres Mand, da lad det ikke holde Dem fra, i det mindste at tale sammen om de Punkter, der ere sande og vigtige for dem begge. Maar en Mand i sit Huus havde et Par Børrelser — siger,

troer jeg, Lavater — som han gierne gad været i
og hans Kone ikke, og hun derimod havde et Par
andre, som hun var vel i, men Manden ikke, naar
der endnu fandtes et tredie Par, hvor begge gierne
var, hvad kunde de giøre bedre, end opholde dem i
de sidste Værelser, naar de vilde være sammen? —
De giør jo vel lettelig Anvendelsen?

Der gives endnu en anden Gienstand, som
gode Egtesfolk gierne tale om, som de bedst kan tale
om sammen, og der jo vel ikke kan være uden fælles
Interesse for dem; det er fælles Bedring. Hvo
seer Mandens Heil bedre end Konen? hvo kiender
Konens Heil mere tilgrunde, end Manden? hvem
kan det ligge mere Lag paa, at Manden daglig bli-
ver bedre, end Konen? hvem har mere Interesse
ved Konens Bedring, end Manden? hvo vil med
mere Overbørelse og Kierlighed se den Andens Heil,
domme den Andens Heil, finde Middel til at bedre
disse Heil, end det Væsen, der er den Anden nærmest,
hænger ved den med Kierlighed, kiender alle
de Fiedre, hvorved den Anden kan sættes i Bevæ-
gelse? Og ikke blot det! O man maa ikke altid
tænke paa sine Heil, tale om sine Heil, naar man
vil bedre sig. Harde man aflagt alle sine syrlige
følelige Heil, saa var man i al Hald et selfrit, men
dersor endnu intet godt indensra godtblevet Væsen.

At virke paa den Andens lyse gode Sider, styrke
dens bedste Følelser, den religieuse Sands, den
fine sædelige Følelse, Godhertigheden, Ærligheden,
Trofastheden — Barnligheden, Sandhedskierlighes-
den — udbrede den Andens Kierlighed saaledes gien-
nem hele sit Væsen, at derved lidt efter lidt hele
Mennesket bliver godt, som han, det individuelle
Menneske, kan og skal blive det; det er mere end
al Snakken mod enkelte Fejl, og al Modelleren og
Formen, hvorved Mennesket lettelig kan blive et
fordreiet, forkunstet Væsen. Og naar kunde dette
skinnende Værk bedre fremmes, naar kunde der bedre
opmuntres dertil, end i de fortrolige Timer, hvor
den elskede Mand forelægger sin Kone, og hun ham,
sit Hierte, som det er? hvor den Ene af den An-
den hører Anmerkninger over sit Hierte, som han
endnu ikke havde giort sig selv. Hellig være Dem
en saadan Time, naar den kommer, leed den usør-
merkt frem, naar den ikke vil komme. Tænk De
blot paa, at bedre Dem selv, og dertil nytte Ti-
men. Og jeg staarer Dem inde for, at De just ved
Deres Erex, vil virke på Deres Mage, i det
mindste opmuntre ham til at see dybere i sig selv.
Deres Samtale vil være, som de skinnende Naturpro-
ducter, saa tillokkende, som de blot til Hornsielse
vare saaledes valgte, og saa nyttige, som om det

var hele deres Formaal. Kunde der ogsaa gives en skønnere Time, end den, der er udfyldt med den Stræben, hisset at blive lykkelige med hinanden, naar man her fandt sin Lykke i hverandre?

Just samme Sands driver til Samtale om en Gienstand, der har fælles Interesse, om og Interessen for alt Andet er tabt. Selv den Kone og den Mand, der for dem selv ikke mere stræbe at blive gode, ville dog, deres Børn skulle blive det. Saa dybt føle de Dydens og Reenhedens Værd, at de i det mindste ikke kan holde deres Børn for lykkelige, naar det ikke indpræges dem at være dydige og rene. Og hvorledes vilde De hielpe Dem ene i den tunge Forretning, at lede Børnene paa det Godes Vei, og holde dem derpaa? hvorledes kunne Manden ene komme afsted dermed, han, der lever saa lidt blandt Børnene, følgelig saa lidt kan vogte paa dem? At tale derom med hinanden, driver altsaa Kierlighed til Børn og Mødtørst dem til, og hver Rest af Erbødighed for det Gode, saa lidt den end maa være. Og hvor rig er denne Mark! jeg taler nu kun lidet derom, da der endnu vil gives Leilighed til at sige Dem min Menig derom udførlig.

Men jeg maa ved alle disse Samtalers Gien-

stande giore en almindelig Anmærkning, hvis Nødvendighed jeg meget tit har følt, der tit hos de bedste forstandigste meest underholdende Koner svævede mig paa Læberne. Har De en livelig, aandsfuld, mangesidig Mand, saa vogt Dem omhyggelig for den Eensformighed, Entonighed, hvorved den Aandfuldeste alt Aandfuldt, den meest Underholdende alt Underholdende betages. Selv det bedste, meest velsmagende, meest tilfolkende, skötter man ikke altid om. Det er med det, som med de fine hækrydrede Retter, som man meget gierne, men kun stundom vil spise. De i Dem selv, bliver naturlig stedse den samme, stedse det hulde, blide, elskende, eller det muntrende, levende, over alle Livets Tørne saa let og usaaret henglidende Væsen, der var Deres Mand saa tilmaade. Men De holder Dem blot ikke stedse i den fulde Livelighed, og ikke altid i den blide Smægten. De er ikke altid saa alvorlig, og ikke altid saa spøgende, fiasende, som det undertiden klæder Dem saa godt at være. Og det sidste mindst. Med stedsevarende Spøg og uophørlig Fiasen kan man forjage os, saafremt vi euers endnu have det mindste Mandlige ved os. De vil jo nok kunne see paa Deres Mand, hvad Slags Samtale han just nu er stemt til.

Det forstaer sig, at De ved Munterhed, Spøg og Fias søger at borttrylle hans onde Lune, naar De er vis paa Deres Sag; men ogsaa kun, naar De er det.

Dog jeg finder, at det er en Gienstand, som man bestandig taler mere om, jo mere man har talt om den. Jeg vil altsaa ved næste Leilighed endnu tale ret meget, eller — slet intet derom.

Xolvte Forelæsning.

Hustruens Wiisdom og Klogstab.

De folte jo nok med mig, hvad jeg ved Slutningen af sidste Forelæsning sagde, at man om Konens Forhold til Manden bestandig vilde sige mere, jo mere man havde sagt. Mændenes Sindelag, Lune, Maade at føle paa, er forskellig; de har saa mange Egenheder, Særheder, Ubegribeligheder i deres Væsen, og disse bestemme sig ved Stand, Omgang, Levemaade, Forsatninger og Omstændigheder paa saa mangehaande Maader; denne Forskellighed gør et saa forskelligt Forhold forudsænt, at man virkelig ikke maa have eftertankt benne Gienstand meget dybt, naar man troer, saasnart at have tørnit den. Det vilde være ganske umuligt, at give Konen, end en eeneste almindelig Regel, eller lede hende paa denne ubanede Slette, naar man ikke hos Deres Kion korde regne paa en vis Skarpsindighed, en

Smidighed og Mangesidighed, der kun behøver et Vink, og ved meget bedre at nytte dette Vink, end den, der har givet det. End dette Vink vilde De ikke behøve, naar ikke Videnskab, Forfører og vrang Stolched saa ofte sorte Deres Kion paa Bildspor. Lad De mig altsaa blot være den Haandværker, der leverer Dem et rigtigt Compas, som stedse og overalt orienterer Dem, men som De siden paa Deres stormfulde Hart giennem Egtestandslivet bedre ved at bruge, end jeg vilde vide.

I de sidste Forelæsninger talte vi om en Kones Forhold mod hendes Mand, naar han er Mand : Familiens Hoved, og uden Skade for Familien ganske kan blive det, naar han styrer, leder, og anordner Alt, og naar Familien staer sig vel ved, at han gør det. Hun behøver blot at behage ham, erhverve sig hans Kierlighed, giøre ham lykkelig; og hun har gjort Alt, hvad hun kan giøre for ham? Hun behøver ikke at virke paa ham; han bestemmer og leder hende. Men hvorledes? om hun nu har mistet hans Kierlighed? om han gav et andet qvin-deligt Vesen sit Hjerte, og nu seer med Modbydelighed paa hende, med Ligegyldighed paa deres Born? naar hans Spillesnge, Pragtlyst eller andre Udsvoerelser true at giøre Kone og Born ulykkelige? naar han indslaber sig i Forbindelser, Forretninger,

Speculationer, hvorved han har Skliendsel eller Straf at befrygte? Skal Konen da blive uvirksom? ikke soge at virke paa Manden — hun der er hans Væsens Nærmeste? hans naturligste Raadgiverinde, Advarerinde, Medhjælperinde? Moder til de Born, der lide under Faderens Forvildelse; rimeligen bli- ve ulykkelige derved. Hvor skulde hun ikke?

Men hvorledes skal hun bære sig ad, for ikke at forbritte sin Mand, bortfierne ham endnu længere fra sig, altsaa giøre det Onde endnu værre? Det er det store Spørgsmaal. Og da gientager jeg: en Kone, der er ganste Kone, der nogensinde har gieldt noget i sin Mandes Hjerte, og der ikke blændedes ved Hæftighed eller nogen anden Lidenstab, eller ved andre Mennesker, veed sikkertlig bedre, end man kan lære hende, hvad Midler hun har at vælge, fra hvad Side hun skal tage sin Mand, hvad Tidspunct hun skal oppebie, for at virke paa ham. Og om hun end aldrig har udviklet sin Kvindeklogstab hos sig, eller fasset den i Ord, hun veed det ved en vis Tact, ved en Slags Hjertets Inspiration, der leder hende sikkert, end alle vores Fornuftgrunde. Men hun aldeles ikke sieldne Hæftighed, hine Forstrelser, hin derved opirrede Stolthed, hin ved Anlæg og Opdragelse styrkede Uqvindelighed giøre

det fornødent, i det mindste at sige det Almindestigste og Bisætte berom.

Der gives forskellige Maader til at virke paa en anden; men som ogsaa virke forskellige, og paa forskellige Sider af Mennesket. Man virker ved Magt, Frygt, og ved Grunde, og ved Kierlighed.

Hvilket af disse tre Slags, der er passeligst for det quindelige Væsen, det behøver jeg ikke at sige Dem, eller nogen uforvendt uindtagen Qvinde.

At det ikke anstaer Konen ved Magt og Frygt at virke paa Manden? ikke sandt? jeg maatte skamme mig, hvis jeg blot vilde giøre Mine til at bevise Dem dette. Og dog gives der Tilfælde, Forsatninger, Skingrunde, hvor Konen troer at kunne virke ved Magt, og giøre Det deri. Jeg har set de sorgelige Exempler hos fromme, og ikke udannede Koner; og vist nok vilde jeg ikke vove at paastaae noget saa Unaturligt, naar jeg ikke havde set det.

O! tro De mig, man skækkes, naar man seer, hvad der stundum kan blive af en Kone.

Tro De mig: det er over al Forestilling, hvad onde Raadgiverinder, opøgget Stolched, Skinsyge, eller en anden forvendt Lidenskab formaar over en Qvinde.

Tro De mig: Muligheden ved Frygt og Magt,
i det mindste for Hieblikket, at virke i det mindste
paa Mandens Udvortes, forsøver alt for let Deres
Kjæn, især naar det er opxgjet, at grieve til dette
uqvindelige, umennestelige, Menneskeheden sticen-
dende Middel.

"Du behøver slet ikke at taale det, og maa ikke
taale det." — "Man maa her engang byde Manden
Spidsen." — "Han maa see, han ikke har med no-
gen Mathue at givre." — "Ja man skal nok blive
from og sindig; men det er her et andet Tilhælde.
Hvilken Kone vilde taale det? hvorledes har Mad-
Y. og Mad Z. baaret sig ad med sin Mand? Og
jeg skulde troe, han maatte give efter." — Saaledes
tale de onde Raadgiverinder.

Klag dog endelig aldrig, end ikke for Deres
fortroligste Veninde, over Deres Mand! Aftal al-
drig Forholdsregler med Nogen, hvorledes De vil
hære Dem ad med ham, at faae ham omvendt.
Hver tredie Person er for meget i Forholdet mellem
Mand og Kone, hvis dette Forhold virkelig er
Egteskab.

"Du driver det vist igjennem, din Mand kan
ikke udholde den Kiven og Gloen!" — "Han skyer
Alt, hvad der givs Opsigt." — Han maa tage sig
i Agt, da han staar i offensigt Embede (vel endog

er en geistlig Mand). — "Han gør meget for at have No efter Arbeid; og du ikke Uret deri. Lad ham altsaa kun see, det er Ilvor. Naar han er blevet anderledes, vil du nok vise ham Kierlighed igien" — Saaledes siger qvindelig Stolthed, og qvindelig forvendt Sind.

Og ingen af Dem tro sig ganstee fri derfor! Jeg beder Dem, at studere Johanne Erdsiebs Caracter i Herines Bog for Forældre og Giftekyndne, og da i Stilhed spørge Dem selv paa Deres Samvittighed: om ikke en Spire deraf ogsaa er i Dem? — Jeg siger, en Spire, hvis Vært kan holdes tilbage, og bliver hos de bedre af Dem holdet tilbage; men som dog er der, og let hos et ubevogtet Hjerte kommer i Vært.

Midlertid er jeg meget sikker paa, at enhver god qvindelig Kone hertelig vil angre, hvis hun nogensinde af Andres eller sit eget forvendte Sind lod sig forlede til at virke ved Frygt eller Magt paa sin Mand. Ja man har Exampler nok, hvor Koner virke ved Frygt. Det kan maaske ogsaa lykkes hende, for Dieblikket at faae Manden fra noget Skadeligt: men dyrt har hun kiocht denne Seir over ham. Tvungen ved Omsændigheder, træt af den evindelige Usred, som vort Kion saa sielden kan taale, overvældet af den Længsel endelig eengang at

faae Ro, giver Manden da vel nu efter; men han
bestemtes ikke ved sit Indersse, men ved udvortes
Magt; han forandrer sit Forhold, uden at vilde
forandre det, og saaledes føler han sig ydmyget,
traadt under Fodder, børsvet sine Mandsrettigheder
af sin Kone. Han kan ikke mere see paa hende med
Kierlighed, hende som saaledes ydmygede ham;
endnu mindre kan han elske hende som Kone; thi
hun virkede ikke som en Kone. Det naturlige For-
hold mellem Mand og Kone er forstyrret, Egteska-
bet brudt; thi Manden er ingen Mand, Konen in-
gen Kone mere. Og sielden, at igien sand Mærhed
og Hiertelighed finde Sted. Konen har handler,
som Despoterne handle, omhugget Træet for at
nyde dets Frugter. Vist nok myder hun nu dets
Frugter, men for sidste Gang. Derhos kan hun
sikkert regne paa, at Manden vil grieve den første
Leilighed igien at hengive sig til sin forrige Udsvoe-
velse, eller igien begynde paa de Forbindelser, de
Speculationer, han kun ved Magt blev bragt fra.
Hver Drift i Mennesket bliver blot sterkere ved si-
gefrem voldsom Modstand. Mangen Forbindelse
faaer just sin Hovedværdi ved det, den blev os for-
buden. Til den Tilløkelse, hin Feil allerede i sig-
selv havde for ham, kommer endnu den nye, ikke
dog at lade den herkesyge despotiske Kone faae sin

Willie, at sætte sig ind igien i sine Mandsrettigheder, og ved ganske uindskrænket Brug af sin Frihed hævne sig over hendes Despotismus. Men kan han heller ikke det; men maa endnu sege Hensyn; saa skuler han sig for sin Kone, borgerner sig derved ganske fra hende, og triumpherer i Stilhed, at hun dog ikke har naaet sit Maal. De forstaaer nok, at jeg ikke taler om den ved Religion og sædelige Grundsatninger dannede Mand, som saa saa ere, men om Naturmennesket af vort Køn, med den Haardhed og det forvendte Sind, som Natur og Opdragelse har givet ham, som de fleste ere. Hos slige Mænd er jeg selv overtydet, at mangen ellers retskassen Kone blot ved sin uqvindelige Maade at virke paa var Skyld, at de igien faldt tilbage til deres gamle skadelige Udsvævelser.

Der gives, synes jeg, kun eet Tilsælde, hvor den fornuftige og ikke ganske raa Mand kan taale og tilgive sin Kones Despotismus ved sine Lyder. Naar han nemlig seer, at Konen ikke mere kunde bære hans Lyder; at hun ingen Plan gjorde, intet vilde, men at hendes Underste, henrevet af hendes Menneskesolelse, at Følelsen af Uret, af den Undertrykkelse, hun saa lange maatte taale, reiste sig, at hun overvant ham, uden at ville overvinde ham. Og naar hans Kones Hastighed, hendes Kraft endog

i Begyndelsen har oprørt ham, den bedre Deel af hans Væsen vil stille ham igien. Hans Menneskes-
følelse vil i roligere Timer sige ham, at hans un-
dertrykte Kone ikke kunde Andet, at hun ikke brugte
Magt, fordi hun er uqvindelig — men fordi hun
er Menneske. Men mine elskværdige Tilhørerinder!
at De endelig ikke, end ikke af den bedste Hensigt,
nogeninde søger at fremkunstle en saadan Fortviv-
lelse, eller blot at spænde sig til den. Den Mandes
Die, der kiender Dem, seer meget skarpt, især in-
den han skal give Sandheden Ret mod sig selv. Op-
dager han Noget af Deres Theaterspil, saa har De
tabt hans Agtelse og hans Tillid for stedse; og om
De end bedrog Deres Magtes Die, der gives eet
Die, De ikke kan bedrage, der kiender denne Kunst-
len, denne Spænden paa det næste. Og det giel-
der om et lykkeligt eller ulykkeligt Egteskab, altsaa
Deres Livs Lykke. Kan De vente det uden Gud!
Og tor De vente det af ham med fremkunstlet For-
tvivelse, som han gien nemmuer? — Jeg spør-
ger kun.

En anden og langt ødlere Virkemaade er ved
Grunde, og man skulde troe, den maatte sikkest
være anvendelig hos Mænd, der ere saa tilbørlige
og saa tilvante at være fornuftige, sonderlemme Alt
i Grunde, og lade sig bestemme ved Grunde. Mand

mod Mand vil ogsaa denne Virkemaade altid være raadelig: men dem, som tilkommende Hustruer, raader jeg den ikke. Viß nok skulde Grunde af Konens Mund endnu virke stærkere, end af enhver Andens paa Manden; men at de ikke giøre det, kan De see i ethvert Egteskab, hvor Konen givt Fordring paa Forstand, og veed ogsaa at giøre disse Fordringer gældende mod Manden. Manden har nu eengang den Lyde, at han ikke gierne lader sig blot ved Grunde bringe fra Noget af sin Kone. Det fornærmer hans Stolthed, naar han føler Styrken i Deres Grunde; han bliver opbragt, naar han ikke kan giendrive dem, og han bestaaer nu desfastere paa sit Sindelag, fordi han er opbragt, og hans Stolthed fornærmet. Saaledes skulde det ikke være; men saaledes er det hos alle de Mænd, der ikke omhyggelig have dannet paa deres Caracter, og faaet Herredom over dem selv. Denne mandlige Egensindighed lader sig forklare, men jeg vil dersor ikke strax undskylde den, som saamange af vore Physiologer og Psychologer giøre, der ganske godmodig undskylde Alt; hvad der af et Meinnestes Natur lader sig forklare. Manden føler, at han i Forstand skulde være sin Kone overlegen, altsaa han overtyde hende ved Grunde. Han er skamfuld over, at han ikke kan det, og jo ugtendrivelis-

gere hans Kones Grunde ere, jo skamfuldere bliver han. Han er netop tilmode, som en, der af sin Kone med Hændighed og umodstaaelig Kraft holdes fra at gæde et Sted hen, hvor han vilde hen; hennes Kraft og Hændighed virker visselig ikke nu godt paa ham.

Ja! naar De forstaader — og hvo af dets Kion forstaader ikke det? — at sige Deres Mand en Grund løselig hen, lade Dem modlige, tilsyneladende gien-drive, og tier stille, saa det virker langsomt hos ham; naar De kan oppebie, til han selv forebringer denne Grund, som den var udtænkt af ham, omklæder den med Grundighedens Kaabe, sammenknæster den med visse Grundsætninger, som vi Mænd da pleie at gisre, da har De vundet Spil. De gigt ham da lette søger Inbvendinger, han giendrives disse, og De har overvundet ham, fordi De har læret Dem overvinde af ham.

O De kan meget, naar De nærer Kærigheds Klogstab, hvortil der blev givet Dem saameget Talent.

Kærighed! — ja Det er til Slutning dog den Hovedkraft, hvorved De mane virke, den eeneste blide Tomme, De kan styre og tilbageholde ham med. Meunestet, og især vort Kion, er som den parisiske Almue, der ikke agtede Vagt og Strankes

ved Tuillerierne, men blot ved et Vaand lod sig holde tilbage. Lad end ved Drivhuset og andre Kunstlerier mangen Plante blive tidligere fremdrevet, end Naturen frembringer den, aldrig har den ~~dog~~ Smag, den Modenhed, den Sundhed, som den, der af den langsomt virkende, men derfor ikke mindre virksomme Soel blev frembragt. Saaledes er det med at virke ved andre Midler og virke ved Kærighed. Enhver vil virke dybest og sikkest ved Kærighed. Den største Menneskelænder Jesus vidste jo ikke at nytte nogen kraftigere Fieder i Mennesket, end Kærigheden! og naar De agter paa de Vink, Naturen har givet Dem i Deres Skabning, Deres Almæg, og selv i Deres Svaghed, vil De snart overtyde Dem om, at De fornemmelig og udelukkende er kaldet til denne, ødle frie Mennesker værdige, guddommelige Virkemaade. Hvad gjorde han, i hvis Magt det staaer, saa umodstaelig at virke paa Menneskaand, og saa umodstaelig ved Gudskraft; hvad gjorde Gud, da Menneskeheden var afveget fra sit Maal? han lod ikke føre Beviser, at man var forvendt, og hvorfor man ikke skulde være det; i det mindste venter han selv intet af disse Beviser. Han holdt ikke Menneskene ved sin Almagt tilbage fra deres forvendte Sind. Han viste mere Kærighed, end han nogensinde havde viist. Han bragte

vor Slegt det største Offer, en Gud kunde bringe det. Han gav sin elskede Genbaerne hen! kan der for dem, der øre Bibelen iblandt Dem, gives et højere Mynster paa den bedste Virkemaade, end dette?

Altsaa jo farligere det Bildspor er, Manden gaaer paa, jo mere Kiærlighed maa De vise ham. Jo længere han har bortfiernet sig fra Dem, jo mere søger De, at nærmø Dem ham. Høst og urofælligt være Deres Forsæt, ved den meest uegenkiærlige overbærende venlige Kiærlighed, og blot ved Kiærlighed, at vinde ham. Hold Dem stedse Modvendigheden og Hensigtpasseligheden af denne Bei for Die, naar den vil blive Dem tung. Tilluk Deres Dren for alle uqvindelige Qvinders Opæggelse, der raabe Dem til haardere Midler. Bliv De Deres Natur og Guds Kald, som han henvinker Dem til, tro; saameget endog Deres Hæftighed, Deres Skolthed, eller Deres fremspirende Forfængelighed kan modsette sig. Beien er besværlig og lang; men den fører Dem sikkert til Maaleet. Har Deres Mands Hjerte vendt sig til en anden Qvinde; hvorved kan De vinde det igjen, uden ved Overbærelse, Taalsmod, Glæder, Venlighed, Hæftelighed, Sagtmadighed — ved Kiærlighed? Eller vinder De det maastee lettere, naar De er hæftig, usædelig, uvenlig mod

ham, naar De ørgrer ham, og Intet hos ham vil
taale? naar han tilbringer sin Tid ilde uden Huset,
hvormed vil De igien lønke ham til sit Hjem, uden
ved at giøre ham Opholdet behageligt der, lade ham
mærke, hvor fær hans Nærverelse er Dem; men
aldrig beklage Dem over, at han undrager Dem
den? naar De indskräcker Dem til at opoffre noget
for ham i Stilhed; fort sagt! naar De behandler
ham med Kærlighed? eller bliver han kanske hel-
tere hemme, naar De endnu giør ham hans Huus
mere modbydeligt? vil han Dem til Behag forsage
 sine skadelige Forlystelser, naar De intet giør ham
til Behag? vil hans Kærlighed forøges, naar hos
Dem ingen Kærlighed, men Bitterhed og Hæftig-
hed er synlig? Dom De selv.

Nei! her anvendes alle Deres Væsens, Legems,
Aands, Hoveds og Hiertes Undigheder til rette Tid.
Dertil har De det Talent at behage, indtage, til-
drage, at De skal nytte det til saa ædelt et Formaal
Dette være den eeneste Magt, hvormed De virker
paa Deres Mages Hierte.

Det forstaaer sig jo nok selv, at De ikke maa
paansde, men nærme Dem ham, at Deres Kærlighed
ikke oplosser sig i barnagtige Smigrerier og Kærtregn,
der ligesom visse løffre Rætter kun sielden maa ny-
des, eller de vamle; at ikke Deres Begjærlighed af

vinde Manden, men blot at behage ham, bliver hylig! Og at selv denne, som al Kvindens Unde, kun maa giennemfimte! — De forstaaer det bedre end jeg, og hele mit Kjæn.

Men det forstaaer sig ikke saa ganske selv, at De bliver taalmodig, om og Manden i Begyndelsen bliver ligegeyldig mod al Deres Kærighed. Tænk De kun bestandig paa Solen og dens Virkemaade, paa Gud og hans Langmodighed! Og oversee De det ikke, at Planterne dog faae Liv, og at Gud dog naaer sit Maal, skjænt det længe synes, som Sølvarme og Gudekærighed ikke virke.

Kun da, naar De igien har vakt Mandens Kærighed, naar De igien er blevet ham nærmere, kun da er den rette Tidspunct at giøre han Korestillinger. Dertil tager De jo vel den bedste helligste Time. De bruger al Venlighed, Indtrængenhed, Inderlighed, Kærigheds' hele umodstaarslige Magt dertil; De indlader Dem ikke paa Grunde og Giendrivelse, Ikke med Deres Mages Hørped, med hans Hierte har De at giøre. Ikke fordi hans Forhold er forderveligt, uret, farligt, skal han ændre det; men fordi det gjør Dem ondt, fordi det bortfierner Dem fra Deres elskede Mage, fordi De ikke kan bære denne Frastand, fordi han gjør sig ulykkelig, eller fordi i det mindste De uafsladelig

frygter, han vil giøre sig ulykkelig. De fordrer jo vel ikke hans Forandring, som Pligt, men De beder derom, som en Hjælighed, som et Beviis paa hans Kjærlighed. De hænger Dem om hans Hals, synker til hans Bryst, trænger Dem til hans Hjerte; De lader Deres grabende Hie, Deres Taarer, Deres Taarer, Deres hele Ansigt, Deres Stilling — De lader ethvert Organ tale, hvorigennem Hjertet kan tale. De trænger aldeles ikke paa et Løfte; De beder blot, og lader Bønnen virke, hvad den kan, og sikkert ogsaa vil virke.

Er De Moder, saa lad De ogsaa Deres Børn virke! En Kone har altid en Unde mere, naar hun er ledsaget af sit Barn, og tit er det hos Manden den fornemste Unde. Men at det for Alting ikke bliver noget Aftalt, ingen Theaterscene. "Kys Fader, fordi han er saa god ved os." — "Hjælp mig at bede Fader, at han beholder os kær" — eller noget lignende; det være Alt, hvad Moderen lægger Barnet i Munden. Faderen forstaaer jo Ordene, og Barnet siger mere derved, end man kan lægge det i Munden.

Men tænk ikke, at Manden er ganske forandret, naar han rørt, bevæget, rykket ved sin Konens Kjærlighed, hengiver sig ganske til hende, og er ogsaa for en Tidlang forandret. For det næste har hans

Førvildelse en Grund i hans Fornødenheder, hans Stilling, hans huuslige Forhold. Var ikke det, saa er han et lidetligt fordærvet Menneske, der neppe kan helbredes ved en Kone, og overhoved vil kun blive det ved meget bittere Lægemidler, som den Alvise nok sørger for. Men sædvanlig findes en Grund, hvorfor han hengav sig til et andet quindelige Væsen, hvorfor han henfaldt til Udsvævelse, eller indlod sig i skadelige Forbindelser. Hans Kone udfylder ikke hans Aands og Hiertes mangfoldige Fornødenheder. Han feeder sig formeget i sit Huus, og hans levende Aand taaler ikke denne Keedsomhed. Ergierrighed, Gierrighed, Forfængelighed fylde ham, og forlede ham til den forvendte Tænkemaade. Det være nu Deres Studium, at udfinde denne Kilde; og De finder den sikkert, naar De med Barnlighed opføger den, og nytter Deres quindelige Skarpsindighed dertil. De indbilder Dem jo vel ikke, at hans Væsens Fornødenheder alt maatte være udfyldte af Dem, fordi De er hans Kone. At han mangengang følte sig tom hos Dem, tilregne De ham dog ikke, som Krankelse af Egtekroeskab! De finder Dem jo dog ikke fornærmet, naar han med tillukt Mund gaber hos Dem. Ved De, hvem det tilkommer at faae det anderledes? Nei! De tænker alvorlig paa, hvorledes det kan ændres paa bedste Maade. Seer De,

at Møget i Deres Mand er uudfyldt, og at det is
Somme drog ham bort fra Dem; De gør Dem
Uimage for at fylde det, saa godt De kan. De ss-
ger at danne Deres Land, formere Deres Ideefor-
raad; De gør Dem Uimage for at vinde Interesse
for flere Gienstande af den menneskelige Tænken, at
blive mangfoldigere. De bereber Dem paa at kunde
tale interessantere og om flere Gienstande med De-
res Mand, naar han ssjer Samtale. Et Digt,
et Skuespil, en sand, eller opdigtet Historie, eller
endnu bedre, en Spadseregang i en skøn Egn, en
Utring af Deres Ørn, en lidet Familiefest giver
Dem jo vel Lejlighed til at vittre Deres Følelser,
vække Følelse hos Deres Mand, og foransledige hin
Omsætning af Jagttagesser om individuel Følemaa-
de, der mellem fortrolige Mennesker er saa behage-
lig. Men De søger ogsaa ved Andre at skaffe hans
Inderste Hyldestgivresser, naar De ikkecene kan
sydestgiore hans Lands Trang. Vogt Dem endes-
lig for at hindre ham, eller see suurt, naar han
opsgør interessante Mennesker af begge Køn, naar
han gierne underholder sig med dem, veksler Breve
og Ideer med dem, og omgaes dem fortrolig. At
De for Alting ikke med noget Ord søger maastee at
nedsætte disse Mennesker hos ham, og derved ned-
sætter Dem selv. Saalænge De veed at holde Dem

ham nær og fær, saalænge han ikke dølger, og ikke søger at dølge Dem noget, men harmfri mytter denne Håndsnydelse, saalænge kan De kun vinde, og aldrig tabe derved, om det saa var et Par interessante Fruentimmer, der skaffede ham denne Nydelse. Hans Væsens Trang er tilfredsstillet; han er altsaa lykkeligere, og hvo der er lykkelig, søger stedse at giøre Alt lykkeligt, hvad der lever i hans Kreds. Det vinder De jo mere ved, end Nogen! — Naar De betragter Tinget fra denne Synspunct, siger sikkerlig ogsaa Deres Sind og Hierte Dem, hvad De i slige Forfatninger har at giøre. De vilde sikkerlig i Nødsfald bede Deres Naboverske om en Flaske gammel Rhinstviin til at vederqvæge Deres Mand, naar den netop fattedes i Deres Kielder. Og skulle De vel giøre mindre for Deres Mands Hånd, end for hans Legeme? og vil han takke Dem mindre, naar De skaffer ham Vederqvægelse for hans Hierte, end naar De sørger for Vederqvægelse for hans Legeme? Døm De selv: og lad ikke svævanlig Qvindestolthed, Qvindeegensindighed, Qvindemisundelse lede Dem, men den Sands og Skarpsind, der sikkerlig ikke uden Aarsag gaves Dem i saa riig en Maade. Lad ikke Hæftighed lede Dem, men Kærlighed, der leder Dem ved den Andens Glæde, og derved skaffer sig en Nydelse, der er stabt for reen Kærlighed.

Med samme Viisdom og Kærlighed søge De at stoppe Kilderne til andre Forvildelser, naar Deres Skarpsind har opdaget disse. Skaf Deres Mage mere behagelig Syssel, foranstalt ham mere Forngielse i sit Huus, naar De mørker, at Keedsomhed trykker ham; faae istæden for hans stadelige parties de plaisir, indlistet uskadeligere, der dog ere begnede paa hans Smag. Giv Dem Umage for at give hans Forsøngelighed, hans Ergierrighed, hans Stolthed en anden Vending, at lede hans Ergierrighed paa Sysler, der give virkelig Ere, aabne hans Virksomhed en gavnlig Spillerum. Opliv al Kærlighed i Deres Herte; al Kærlighed til Deres Mand og Deres Born, og lad dem ved Kærlighed inspirere den Viisdom og Klogskab, der er fornøden til at udføre Deres Kærlighedsplan.

"Hvorledes kan og skal en svag svaghovedet Kvinde ast det?" siger De.

En Kvinde kan ubeskrivelig meget, naar hun er Kvinde, og elsker. En Kvinde kan, hvad ingen Mand, intet Menneske kan. Hendes Kvindelighed er hendes Styrke, hendes Kærlighed hendes Viisdom. Og ingen Viisdom overgaar denne Viisdom, ingen Kraft overgaar denne Kraft. Saa siger jeg. Og nu heller ikke eet Ord mere. Kun være dette Ord Dem usforglemmelsigt.

Til Læseren

Undertegnede vilde ikke sige eet Ord til det her oversatte Værk, som — kun maaske tildeels paa en anden Maade — indstørper, og gientager, hvad han fra sin første Indtrædelse paa Skribentbanen, og meest umiddelbar i de sidste tyve Aar, fra Bibliotheket for det smukke Røn af, og indtil de seeneste Tilskueres uafståelig — og, som man forsikrer, til mange Læseres og Ikke-læseres Mættelse og Væmmelse — har sorlyndet, og som i samme Forhold paa seenere Tider synes at blive unyttigt, hvori det fra anden Synspunct torde ansees uundværligt, hvis han ikke skyldte sig selv at undskynde, at han enkelte Steder, hvor hans Forfatters Tone vel meget syntes beregnet paa hans Fædrelands Pol høide, havde fundet sig besøjet, at læmpe det noget mere efter sit Fædrelands Tarv, uden dog at have seet sig i stand til at gjøre det allevegne, hvor han havde ønsket.

At han har udeladt de i Originalen temmelig
hyppig indskudte Digte, gør han ingen Undskyldning
for, om de endog være betydeligere, end de efter hans
Tylle forekomme at være; over Æmner, hvor vi
have en S. S. Guldbergs sienne Originaler, ere
Oversættelser af Fremmede, mildest talt, usormsdue,

Bækehufet, d. 15 Decbr. 1804.

Dr. L. Rabbe.

•*Si nō dicitur nō dicitur*

46

२०८१ अगस्त अधिकारी

குடியிருப்பு கூடுதலாக விடுதலை என்று அறியப்படுகிறது.